

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**DİNÎ MÛSİKÎ İCRÂLARINDA YAPILAN
YAYGIN LAFZÎ HATALAR
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN HAZIRLAYAN
Doç. Dr. Tacetdin BIYIK Abdulhamit HAN
MALATYA 2025**

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANA BİLİM DALI

DİNÎ MÛSİKÎ İCRALARINDA YAPILAN YAYGIN LAFZÎ HATALAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Abdulhamit HAN

DANIŞMAN

Doç. Dr. Tacetdin BIYIK

MALATYA

2025

ÖNSÖZ

Her hayırlı işin başı besmeledir. Hayırlı ve yararlı olarak gördüğümüz bu çalışmaya Bismillâh ile başlamak istedim. Bizi yoktan var eden varlığından haberdâr eden, okumayı emreden, kalemi yaratıp onunla yazmayı öğreten kelâmıyla zihnimizi ve gönlümüzü aydınlatan, rûhumuza gıda veren Allah’a hamdolsun. Ümmeti olmakla şereflendiğimiz rol modelimiz, rehberimiz ve liderimiz âlemlere rahmet olarak gönderilen son Nebî Peygamberimiz’e (s.a.v.) salât ü selâm olsun. Yüce dinimiz İslâm’ın bu zamana kadar gelmesine vesile olan Peygamberimiz’in (s.a.v.) gökteki yıldızlara benzettği sahâbelere ve onlara tâbî olan tüm Müslümanlara selam olsun.

Dinî mûsikî, insanların manevi duygularını canlandırır ve ibadetlerin ruhânî yönünü güçlendirir. Kur’ân-ı Kerîm, ilâhîler, kasîdeler ve ezan gibi dini mûsikî formları, insanların içsel dünyalarına dokunur, onları manevi huzura ve Allah’a yönelmeye teşvik eder. Bu, ibadetin sadece fiziksel bir eylem olmanın ötesine geçmesini ve bireylerin ruhsal olarak da derinleşmesini sağlar.

Türk dinî mûsikîsi, câmi mûsikîsi ve tekke (tasavvuf) mûsikîsi olmak üzere iki özelliğe sahiptir. Cami mûsikîsi formlarının içeriğinde, Kur’ân-ı Kerîm tilâveti, ezan, kamet, tekbir, salât, tesbih, mevlîd vb. konular yer alırken tekke mûsikîsinde ise ism-i celâl, mersiye, mevlevî âyini, deyiş vb. konular yer almaktadır. Ayrıca hem cami hem tekke mûsikîsinde ortak niteliğe sahip ilâhî, kaside, na’t, tevşih ve şûgul formları yer almaktadır.

Dinî mûsikî icralarında güzel bir sese sahip olmak elbette çok büyük önem arz etmektedir. Ancak yapılan icraların lafızlarının da hatasız olması, doğru bir şekilde telaffuz edilmesi, güzel bir ses ile icra etmek kadar mühimdir hatta daha ehemmiyetlidir. Özellikle toplulukların önünde icra olunan Kur’ân tilâveti, ezan, ilâhî, kasîde, mevlid vb. gibi formların icralarında icracıların telaffuzlara dikkat ederek okumaları olası hatalara meydan vermemeleri elzemdir.

Çalışmamızın maksadı; dinî mûsikî icralarında yapılan lafız hatalarına dikkat çekmek ve doğru telaffuzu ortaya çıkarmaktır. Bundan mütevellit çalışmamızı belirleyen temel ilke, dinî mûsikînin kaide ve kurallarına dikkat ederek lafız-mana bütünlüğü, doğru telaffuz ve güzel icra ile amaca ulaşmaktır.

Bismillâh ile başladığımız bu hayırlı çalışmamıza tecrübesi, bilgi birikimi ile bizlere yol gösteren iyi bir kılavuz olan saygıdeğer Danışmanım Doç. Dr. Tacetdin Bıyık, ders

döneminde engin hoşgörüy e sahip olup tecr ubelerinden istifade ettiğimiz Muhterem Prof. Dr. Bilal Gök, güzel üslûbu ve sağladığı kolaylıklar nedeniyle Muhterem DoÇ. Dr. Harun BekiroĐlu, kendisine has mizacı ve yardımseverliği ile bilgi birikimimize katkı sunan Sayın DoÇ. Dr. Emine Güzel Hocalarıma Őükranlarımı arz ediyorum. Bana inanan, beni destekleyen başta muhterem babama, kıymetli anneme, sevgili eŐime, kardeŐlerime, din görevlisi meslektaŐlarıma sağlık, âfiyet dileklerimi sunuyor ve her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Abdulhamit HAN

MALATYA 2025

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Tacetdin Bıyık hocamın danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırlayıp sunduğum “Dinî Mûsikî İcralarında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar” konulu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün kaynakları kaynakçada usulüne uygun bir biçimde gösterildiğini belirtir ve bunu onurumla beyan ederim.

Abdulhamit Han
MALATYA 2025

ÖZET

Dinî mûsikî, icra edildiği ortama göre Cami ve tekke mûsikîsi olarak iki kısımda ele alınmaktadır. Arapça’da cem kökünden gelen cami, “toplayan, bir araya getiren” anlamında olup, Allah’ın büyüklüğünü idrak ederek, O’nun rahmet deryasının bilinci ile hareket etme gayesiyle O’na karşı topluca teşekkür edildiği güzide mekânlardan biridir. Cami mûsikîsi, temelinde câmide cemaatle birlikte kılınan namaz ve sonrası yapılan ibâdeti konu alan sözlü bir mûsikî olup ferdî olarak icra edilmekle birlikte müezzinlik faaliyetleri içerisinde yapılan tesbihat, mevlîd bahirleri arasında okunan tevşihlerin topluca yapıldığı mûsikîdir.

Sûfîlerin zâhidâne hayatlarını pratiğe dönüştürdüğü ve tasavvufî düşüncenin geliştiği ortamlara tekke denilmektedir. Dergâh, âsîtâne ve zâviye adıyla anılan bu mekânlarda yapılan tekke mûsikîsi icraları câmi mûsikîsinden farklı olarak belirli enstrümanlar eşliğinde yapılmaktadır.

Bu çalışmamızdaki maksat câmi ve tekke mûsikîsi formlarının icralarında yaygın olarak yapılan lafzî hatalara dikkat çekmek ve lafızların doğru telaffuzunu ortaya çıkarmaktır.

Çalışma dört bölümde ele alınmıştır. Birinci bölümde, dinî mûsikîsinin iki ana bölümü olan cami ve tekke mûsikîsi formları, ikinci ve üçüncü bölümde cami ve tekke mûsikîsi formlarının icralarında yapılan yaygın lafzî hatalar, dördüncü bölümde ise cami ve tekke mûsikîsi ortak formalarının icralarında yapılan yaygın lafzî hatalar genellikle sosyal medya araçları dinlemek suretiyle araştırıp incelenmiştir. İnceleme neticesinde ortaya çıkan durum sonuç bölümü ile tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dinî Mûsikî, Cami Mûsikîsi, Tekke Mûsikîsi, İcralar, Yaygın Lafzî Hatalar.

ABSTRACT

Religious music is divided into two groups according to the environment in which it is performed: mosque and dervish lodge music. In Arabic, mosque, which comes from the root cem, means a place where people gather, and it is one of the distinguished places where people thank Allah collectively with the aim of realizing His greatness and acting with the awareness of His ocean of mercy. Mosque music is a verbal music that basically focuses on the prayer performed together with the congregation in the mosque and the worship performed afterwards, and although it is performed individually, it is music in which the tasbihat performed within the activities of the muezzin and the tewshih recited between the chapters of the mevild are performed collectively.

The environments where Sufis put their ascetic lives into practice and where Sufi thought develops are called dervish lodges. The dervish lodge music performances performed in these places called dervish lodges, asitane and zawiya are performed with certain instruments, unlike mosque music.

The purpose of this study is to draw attention to the common wording errors made in the performances of mosque and dervish lodge music forms and to reveal the correct pronunciation of the words.

The study is handled in four sections. In the first section, the mosque and dervish lodge music forms, which are the two forms of religious music, are examined; in the second and third sections, the common wording errors made in the performances of mosque and dervish lodge music forms; and in the fourth section, the common wording errors made in the performances of common forms of mosque and dervish lodge music are investigated and examined, usually by listening to social media tools. The situation that emerged as a result of the study is completed with the conclusion section.

Key Words: Religious Music, Mosque Music, Tekke Music, Performances, Common Literal Errors.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ONUR SÖZÜ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR.....	xiii
GİRİŞ	1
1. Çalışmanın Amacı ve Konusu	2
2. Çalışmanın Yöntemi ve Tekniği	2
3. Çalışmanın Kaynakları.....	2
4. Çalışmanın Sınırları ve Kısıtlılıkları	3

BİRİNCİ BÖLÜM DİNİ MÛSİKÎ FORMALARI

1. Cami Mûsikîsi ve Formları	4
1.1. Kur'ân-ı Kerim.....	4
1.2. Ezan.....	4
1.3. Kâmet	4
1.4. Tekbir	5
1.5. Salât.....	5
1.5.1. Sabah Salâtı.....	6
1.5.2. Cuma ve Bayram Salâtı.....	6
1.5.3. Cenaze Salâtı.....	6
1.5.4. Salât-ı Ümmiyye	6
1.6. Tesbih	6
1.7. Mahfel Sürmesi	7
1.8. Temcid ve Münâcât	7
1.9. Mevlid	8
1.10. Mi'râciyye.....	8
1.11. İstiğfar	8

1.12._Ferâciye	9
2. Tekke Mûsikîsi ve Formları	9
2.1._İsm-i Celâl	10
2.2._Durak	10
2.3._Mersiyye	10
2.4._Nefes	10
2.5._Mevlevî Âyini	11
2.6._Savt	12
2.7._Değiş	12
2.8._Salât-ı Kemâliye	12
2.9._Nevbe/Nevbet	13
2.10._Gûlbank/Gûlbang	14
3. Cami ve Tekke Mûsikîsi Ortak Formları	14
3.1._Na't	14
3.2._Kaside	15
3.3._Tevşîh	16
3.4._Îlâhî	17
3.5._Şuğul	18

İKİNCİ BÖLÜM

CAMİ MÛSİKÎSİ FORMLARININ İCRALARINDA YAPILAN YAYGIN LAFZÎ

HATALAR

1. Kur'ân-ı Kerim İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	19
2. Ezan İcrasında Yapılması Gereken Kurallar	20
3. Kâmet İcrasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	21
4. Tekbir İcrasında Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar	22
5. Salât İcraları ve İcralarda Yaygın Olarak Yapılan Lafız Hataları	23
5.1._Sabah, Cuma ve Cenâze Salâtları	23
5.2._Salât-ı Ümmiyye İcrası ve İcrada Yapılan Yaygın Lafız Hataları	23
6. Tesbih İcrası ve İcrada Yapılan Yaygın Lafız Hataları	24
7. Mahfel Sürmesi İcrası ve İcrada dikkat edilmesi gereken kurallar	27
8. Temcid ve Münâcât İcrası	28
8.1._Temcid ve Münâcât İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	29
9. Mevlid İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları	29

9.1._Tevhid Bahri İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	30
9.2._Nur Bahri İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	31
9.3._Velâdet Bahri İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	31
9.4._Merhabâ Bahri İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	32
9.5._Mirac Bahri İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	33
9.6._Münâcât Bahri İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	33
10. Mi'râciyye İcrası ve İcrada Yapılan Lafız Hataları	34
11. İstiğfar İcrası ve İcrada Yapılan Lafız Hataları	35
11.1._Tevbe İstiğfar İcrası.....	35
11.2._Seyyidü'l-İstiğfâr İcrası	36
11.3._İstiğfar İcralarında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	36
12. Ferâciyye İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEKKE MÛSİKÎSİ FORMLARININ İCRALARINDA YAPILAN YAYGIN LAFZÎ HATALAR

1. İsm-i Celâl İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	37
2. Durak İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar.....	37
3. Mersiye İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	37
4. Nefes İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	37
5. Mevlevî Âyin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	38
6. Savt İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	38
7. Deyiş İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	39
7.1.“Ben Melâmet Hırkasını” Adlı Uşşak Deyiş Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	39
8. Salât-ı Kemâliye İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	39
9. Nevbe/ Nevbet İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	39
10. Gülbank/Gülbang İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	40

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

CAMİ VE TEKKE MÛSİKÎSİ ORTAK FORMLARININ İCRÂLARINDA YAPILAN YAYGIN LAFZÎ HATALAR

1. Na't İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	41
1.1._Niznam Yusuf Çelebi'nin “Âftâb-ı subh-i mâ evhâ Habîb-i Kibriyâ / Mâhtâb-ı şâm-ı ev ednâ Habîb-i Kibriyâ” Adlı Eserinin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar	41

1.2._“Ey Habib-i Kibriyâ v’ey mâtlâ’-ı nûr-i hüdüâ” Adlı Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar	41
1.3._“Na’t-ı Mevlânâ” İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar	42
2. Kasîde İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	42
2.1._“Gönül Nûr-i Cemâlinden Habibim Bir Ziyâ İster” Adlı Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar.....	43
2.2._“Tecellâyı Cemâlinden Habibim Nev Bahar Âteş” Adlı Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	43
2.3._“Gönül Hun Oldu Şevkinden Boyandım Yâ Rasûlâ’llah” Adlı Eserde Yaygın Lafzî Hatalar	43
2.4._“Bir Garipsin Şu Dünya’da Gülme Gülme Ağla Gönül” Adlı Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar	44
3. Tevşih İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar.....	44
3.1._“Tende Cânım Canda Cânânım Muhammed Mustafâ” Adlı Hicaz Tevşih Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar	44
3.2._“Kudûmün Rahmeti Zevk-ü Safâdır” Adlı Çargâh Tevşih Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar.....	44
3.3._“Merhabâ Ey Fahri Âlem” Adlı Uşşak Tevşih Eserin İcrasında Yapılan Yaygın LafzîHatalar.....	45
4. İlâhi İcraları ve İcralar Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	45
4.1._“Yâ Rabbenâ Yardım Eyle Kıyâmette” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar	46
4.2._“Durmaz Lisânım Der Allah” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar.....	47
4.3._“Bu Akl u Fikr ile Mevlâ Bulunmaz” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar.....	47
4.4._“Ey Benim Sultanım Özüm” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	47
4.5._“Şeyhimin İlleri” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	48
4.6._“Can Yine Bülbül Oldu” Adlı Nevâ İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	48
4.7._“Arayı Arayı Bulsam İzini” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	49
4.8._“Halimiz Nola Mahşerde” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	49
4.9._“Sadr-ı Cemî’ Mürselîn” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hataları	49
4.10._“Gelin Ey Âşıklar Gelin Hû Mevlâm Hû” Adlı Sabâ Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hataları	50

4.11. “Seyreyleyip Yandım Mah Cemâline” Adlı Sabâ Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar.....	51
4.12. “Bi Hamdillâh Derim Allah” Adlı Sabâ Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	51
4.13. “Aç Ellerini Gönülden Yalvar Yüce Allah’a” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	52
4.14. “Allah Diyelim Dâim” Adlı Rast Eserde Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar.....	52
4.15. “Dilhânesi Pür Nûr Olur” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar	52
4.16. “Durmaz Yanar Vücudum Allah” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	53
4.17. “Erler Demine Destur Alalım” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	53
4.18. “Ey Âşıkı Dildâde” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar ..	53
4.19. “Gaflet Uykusundan Yatar Uyanmaz” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar.....	54
4.20. “Gül Yüzünü Rüyâımızda Görelim Yâ Rasûlâllah” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	55
4.21. “İlim İlim Bilmektir” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	55
4.22. “Kâbe’nin Yolları Bölük Bölüktür” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar.....	56
4.23. “Sevgi Baht Olmuş” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar .	56
4.24. “Âlemler Nura Gark Oldu” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	57
4.25. “Ben Bu Aşka Düş Oldum” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	57
4.26. “Gel Gör Beni Aşk Neyledi” Adlı Segâh Eserde Yapılan Lafzî Hatalar.....	57
4.27. “Ey Allahım Beni Senden Ayırma” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar.....	58
4.28. “Gani Mevlâm Nasib Etse” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	58
4.29. “Serveri Ser Bülendimiz” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	59
4.30. “Sevdim Seni Mabuduma” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	59
4.31. “Sordum Sarı Çiçeğe” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Lafiz Hataları.....	60
4.32. “Şol Cennetin Irmakları” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafiz Hataları	60

4.33. “Uyurken Seyrimde Kalktım Ağlayu” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları	61
4.34. “Canım Kurban Olsun Senin Yoluna” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları	62
4.35. “Allah Yolu Yektir Yek” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları	62
4.36. “Aşkın Odu Ciğerimi” Adlı Hicaz Eserde Yapılan Yaygın Lafız Hataları	63
4.37. “Buyruğun Tut Rahmanın” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları	63
4.38. “Ey Rahmeti Bol Padişah” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları	64
4.39. “Gelin Gidelim Allah Yoluna” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları	64
4.40. “Allah Adın Uludur” Adlı Hicaz Eserde Yapılan Yaygın Lafız Hataları	65
4.41. “Nice Bir Uyursun Uyanmaz Mısın” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları	66
4.42. “Ömrün Bitirmiş” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları ..	67
4.43. “Nuri Cemâlî” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları	67
4.44. “Bülbüller Sazda Güller Niyazda” Adlı Hüseyini Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları	68
4.45. “Haktan İnen Şerbeti İçtik Elhamdülillâh” Adlı Hüseyini Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları	68
4.46. “Severim Ben Seni Candan İçeru” Adlı Hüseyini Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları	69
4.47. “Affet İsyânım Benim” Adlı Hüseyini Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları ..	69
4.48. “Nice Ağlamayım Etmeyim Feryat” Adlı Hüseyini Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları	70
4.49. “Milk-i Bekâdan Gelmişem” Adlı Gerdâniye Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları	71
4.50. “Taştı Rahmet Deryâsı” Adlı Bûselik Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları ..	71
4.51. “Cûşa Gelir Dağ ile Taş” Adlı Kürdî Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları ...	72
4.52. “Kimi Dosta Varır Dosta Bend Olur” Adlı Muhayyer Kürdî Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları	72
4.53. “Aşkın ile Âşıklar” Adlı Nihâvend Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları	73
4.54. “Bu Aşk Bir Bahri Ummandır” Adlı Nihâvend Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları	74
5. Şuğul İcraları ve İcralar Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	74

5.1. “Yâ Hannân Yâ Mennân” Adlı Uşşak Eserde Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	75
5.2. “Tale‘al-Bedru ‘Aleynâ” Adlı Hüz zam Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları..	75
5.3. “Allâhumme Salli Alel Mustafa” Adlı Mâhur Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları	76
5.4. “İnnilte Yâ Riha’s-sabâ Yevmen İle’l-Arzi’l-Harâm” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları	77
5.5. “Mu'allâ Gavsî Sübhânî” Adlı Rast Eserde Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar	77
SONUÇ	83
EKLER	85
KAYNAKÇA	90

KISALTMALAR

AÜ	: Anadolu Üniversitesi
cm	: Santimetre
c.c.	: Celle Celâluhû
DİA	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
DİHA	: Diyanet Haber
Ed.	: Editör
H.z.	: Hazreti
İSTEM	: İslâm, Sanat, Tarih, Edebiyat ve Mûsikî
K.K.Ö.	: Kur'ân Kursu Öğreticisi
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Ö.	: Ölümü
s.a.v.	: Sallallâhu aleyhi vesellem
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
vs.	: ve saire
yy.	: yüzyıl

GİRİŞ

İnsanı diğer yaratıklardan ayıran özellikler vardır. Hissiyât-ı âliye denilen ve insanın ruh dünyasıyla yakından ilgili olan güzellik duygularını destekleyen sanatlar ve güzel uğraşılardır. Bunlardan en önemlisi de mûsikî sanatıdır. Mûsikî sanatı dinden sonra insanî özellikleri besleyen ve yücelten çok önemli bir sanattır.

Yüce kitabımız Kur'ân-ı Kerim'in gerektiği şekilde seslendirilmesi çok önemlidir. Kur'ân-ı Kerim'de hak ve hakikati ifade eden sözler, kâfirlerin inkârını dile getiren lafızlar, cennetteki insanların mutluluğunu ifade eden âyetler olduğu gibi, cehennemliklerin perişan hallerini dile getiren açıklamalar da vardır. Bunların seslendirilmesi farklı olmalıdır. Özellikle Hakk'ı beyan eden âyetlerin yüksek sesle, kâfirlerin inkârını hafif ve alçak sesle okumak çok önemlidir. Bunların uygulanması mûsikî bilmeyi gerektirir.

Mûsikînin konusunu sesler (nağmeler) teşkil eder. Mûsikî bilimi, bu ilmin nazariyatından elde edilen bilgileri, uygulama alanına yerleştirerek, uyumlu nağmelerin dinleyenler üzerinde lezzeti meydana getirmektedir. Nitekim güzel ses ile Kur'ân-ı Kerim'in okunmasını Peygamberimiz (s.a.v.) bizzat tavsiye etmiştir.¹ Güzel ses, Allah'ın insanlara bahşettiği bir lütuftur.

Cami mûsikîsi formlarından olan Kur'ân'ın güzel sesle okunması, Kâmet, Tesbihât, Salât vs. formlar da incelendiğinde, mûsikînin dinî formlar üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir.

Tekke mûsikîsi, tasavvufî hayatın zâhirde her ne kadar uzlet (dünya'dan uzaklaşma) şeklinde değerlendirilse de semâ ve mûsikî dervişin iç dünyasının dışa yansımaları olarak görülebilmektedir. Ayrıca tasavvufî düşüncede mûsikî dervişin kalbini kirlerden arındıran, Allah'a yaklaştıran bir vasıta olarak değerlendirilmektedir.

Dinî mûsikî formlarında kullanılan güfteler Arapça, Farsça veya bunlara bir de Türkçe'nin karışmasıyla meydana gelen Osmanlıca'dır. Özellikle dinî formlar içerisinde Kur'ân ve Ezan'ın doğru lafızlarla icra olunması güzel sesle okunması meselesinden daha önceliklidir. Bunun için de tecvid ve tâlim dersleri almış olmak lâzımdır. Okuyucu, öncelikle tecvid ve tâlim olmak üzere birtakım kurallara bağlı kalmak zorundadır. Tecvid

¹ Ahmet Hakkı Turabi vd. (ed.), *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı* (Ankara: Grafiker Yayınları, 2021), 7/94.

ve tâlim derslerinden istifade edemeyen okuyucular, makamları iyi bilseler de Kur'ân'ı, ezanı vb. dinî formları doğru icra edemezler.

Bu çalışmamız dinî mûsikî formlarını icra ederken icranın lafızlarını doğru şekilde ifade etmek ve kaide ve kurallara dikkat etmek suretiyle mûsikî ile destekleyip hem lafız hem mânâ, hem de nağme (güzel ses) ile icrayı hatalardan beri kılmaktır.

1. Çalışmanın Amacı ve Konusu

Bu çalışmamızın amacı Dinî mûsikî formlarını icra ederken özellikle Kur'ân-ı Kerîm kırâati, ezan, kamet, tesbihât, salât, ilâhi vs. sadece müzikal yönünü değil icranın telaffuzunu, doğru şekilde seslendirilmesini sağlamak, oluşabilecek lafzî hatalardan uzaklaştırmak veya yaygın olan lafzî hatalara dikkat çekmektir. Günümüzde dinî mûsikî formlarını icra eden birçok icracının lafzî hatalar yaptıkları gözlemlenmektedir. Meselâ; Kur'ân kırâati icra ederken tecvid kaidelerine dikkat edilmeden harf, hareke sıfat, mahrec, med vb. lafzî hataları müzikal bir ses ile örtbas etmek, kıraatin aslına zarar vermektedir. Kur'ân, mahreç, sıfat ve tecvid kaidelerine dikkat ederek okunmalıdır. Bu asli unsur güzel ve ölçülü ses ile yani mûsikî ile desteklendiğinde güzel ve doğru bir icra ortaya çıkar. Çalışmamızın önemini şu şekilde ifade edebiliriz: Doğru telaffuz ve güzel icra.

2. Çalışmanın Yöntemi ve Tekniği

Çalışmanın yöntemini alan taraması, kitap, dergi, makâle gibi kaynak eserler, Arapça-Türkçe sözlükler, sosyal medya platformları (youtube, facebook, Instagram) olan kanallarda kayıt altında bulunan eserleri dinleme, Cami mûsikîsi formlarını icra eden cami görevlilerin icralarını dinleme ve gözlemleme, Tekke mûsikîsi formlarını kapsamında günümüzde varlıklarını devam ettiren farklı tarikatlara mensup kurum ve kuruluşların yetkili organlarınca izin almak kaydıyla zikir merâsimlerine katılıp, söylenen eserlerin icracılar tarafından nasıl telaffuz edildiğini dinleme, gözlemleme ve yetkili kişilerce istişare yapmak belirlemiştir.

3. Çalışmanın Kaynakları

Çalışmanın konusu araştırılırken daha çok literatür taraması ve çeşitli kaynaklar; dergi, makale, kitap ve alanında uzman kişilerin bilgi ve birikimlerinden istifade edilmesi, sosyal medya araçlarında bulunan ses ve video kayıtlarının dinlenmesinden oluşmaktadır. Ayrıca Arapça ve Türkçe sözlüklerden de istifade edilmiştir.

4. Çalışmanın Sınırları ve Kısıtlılıkları

Çalışma dinî mûsikî faaliyetlerini kapsadığından dolayı, dinî kapsama girmeyen mûsikî faaliyetleri çalışmamıza dahil edilmemiştir. Alan taramalarımızda dinî mûsikî icralarında yapılan yaygın lafzî hatalar konusu ile ilgili tez ve makale örneklerinin çok kısıtlı olması çalışmamızda geçmişi incelememizi ve mukayese yapmamızı sınırlandırmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DİNİ MÛSİKÎ FORMALARI

Türk dinî mûsikîsi, birbirini tamamlayan medeniyetimizin güzide mekânlarından olan câmi ve tekke mûsikîsi olarak iki kısımda değerlendirilmektedir.²

1. Cami Mûsikîsi ve Formları

Bir Müslüman'ın camide geçen ibadet hayatı ve bu ibadet esnasında ortaya çıkan ses mûsikîsinden ibarettir.³ Câmi mûsikîsi kapsamına giren formlar şunlardan oluşmaktadır.⁴

1.1. Kur'ân-ı Kerim

Kur'ân-ı Kerîm, güvenilir Ruh'un (Cebrâil), Hazreti Muhammed'e (s.a.v.) indirdiği, Hazreti Muhammed'in de hıfzedip ezberlediği, ashabına tebliğ ettiği, daha sonra müslümanların, dilleriyle okuyarak, göğüslerinde hıfzederek, mushafları toplayarak nesilden nesle aktardığı bir Allah kitabıdır.⁵

1.2. Ezan

Sözlükte “bildirmek, duyurmak, çağrıda bulunmak, ilân etmek” anlamlarına gelen ezan kelimesi terim olarak farz namazların vaktinin geldiğini, nasla belirlenen sözlerle ve özel şekilde müminlere duyurmayı ifade eder.⁶ Mûsikî usûlleri kullanılmadan irticalî bir şekilde sözleri Arapça olup, okuyucusuna da “müezzin” denildiği bir çeşit câmi mûsikîsi formudur.⁷ Ezanların hangi makamlarla okunması meselesi kaynaklarda farklı olarak zikredilmekle birlikte; günümüzde ekseriyetle sabah ezanları sabâ, öğle ezanları uşşak, ikinci ezanları rast, akşam ezanları segâh, yatsı ezanları da hicaz makamlarında okunması gelenek haline gelmiştir.⁸

1.3. Kâmet

² Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 7/95.

³ Nuri Özcan, “Dinî Mûsikî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 9/359.

⁴ Yavuz Demirtaş, “Türk Dinî Mûsikîsi Formları”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/1 (Ocak 2009), 216.

⁵ Yusuf El-Karadavi, “Kur'an-ı Kerim'in Özellikleri ve Meziyetleri”. *İslam Medeniyeti Dergisi*. Yusuf Kılıç Trc 1/5 (Aralık 2021), 21.

⁶ Diyanet Haber (DİHA), “Ezan Nedir?” (Erişim:14.11.2024).

⁷ Demirtaş, *Türk Dinî Mûsikîsi Formları*, 216.

⁸ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 7/95.

Sözlükte ikâmet (ikâme); “*hakkını vererek yapmak, yerine getirmek, doğrultmak, devam ettirmek*” gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise farz namazların başlamak üzere olduğunu duyurmayı ifade eden “*ayağa kalkmak*” anlamlarına gelir.⁹ Ezanla namaz vaktinin girdiği, ikâmetle de namazın kılınmakta olduğu haber verilir. Tükçe’de ikâmet için “*kâmet getirmek, kâmetlemek ve kâmet okumak*” tabirleri kullanılır. Ezandaki sözlerin aynısı olup, sadece “*hayya ale’l-felâh*”tan sonra iki defa “*kad kâmeti’s-salâh*” cümlesi ilave edilir. Bu cümle namazın başladığını bildirmek, namaz için seslenmek demektir. Makam uygulaması yönünden ezanla benzerlik söz konusudur.¹⁰

1.4. Tekbir

Kelime manası, “*Cenâb-ı Hakk’ı yüceltmek, büyüklüğünü ifade etmek*” demektir. Istılâh manası ise “*özellikle câmilerde, bayram namazından evvel ve hutbe sözleri arasında, ara-sıra duruşlarla, bütün halk tarafından müteaddid defalar okunan bir câmi mûsikîsi formudur.*” Tekbîr, segâh makamında ve usûlsüz olarak bestelenmiştir.¹¹ Bestekârının Hatip Zâkirî Hasan Efendi (ö. 1623) olduğu söylenirse de Buhurîzâde Mustafa İtrî (ö. 1712) tarafından bestelendiği kabul edilmiştir.¹²

1.5. Salât

Arapça bir kelime olan “*salât (صلاة)*” -çoğulu salâvât- lügatte “*dua*” ve “*namaz*” manasına gelip Hz. Peygamber’in mânevî şahsiyetini selâmlama anlamında bir tabirdir.¹³ Dinî mûsikîde, Hz. Peygamber’e (s.a.v.) Allah’tan (c.c.) rahmet ve selâm temenni eden, onu metheden, dua cümlelerini barındıran, belirli bestesiyle veya serbest şekilde okunan Arapça sözlerden ibarettir.¹⁴

⁹ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 103.

¹⁰ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 103.

¹¹ Detaylı Bilgi İçin Bk. Alâeddin Yavaşca “Beste”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 5/543.

¹² Demirtaş, “*Türk Dinî Mûsikîsi Formları*”, 216.

¹³ Tacetdin Bıyık, “*Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Yapılan Mûsikî Çalışmaları*” (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, (09.01.2015), 10.

¹⁴ Bıyık, “*Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Yapılan Mûsikî Çalışmaları*”, 10.

1.5.1. Sabah Salâtı

Sabah Salâtı: Adından da anlaşılacağı gibi sabahleyin ezandan önce okunur. Dilkeş-hâverân makamında bestesine uygun şekilde icra olunur. Bestekârı Mustafa İtrî Efendi'dir.¹⁵

1.5.2. Cuma ve Bayram Salâtı

Câmi mûsikîsi formlarından olup bayram ve Cuma namazlarında icra edildiğinden bu isimlerle anılmaktadır.¹⁶

1.5.3. Cenaze Salâtı

Minarelerden okunan bu salâ belli bir vakti olmayan cenâze namazının kılınacağı zamanı haber vermek maksadıyla okunur.¹⁷

1.5.4. Salât-ı Ümmiyye

Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi tarafından segâh makamında bestelendiği rivâyet edilen bu eser, mevlid merasimlerinde, zikir¹⁸ merâsimlerinde ve terâvih namazlarında Hz. Peygamber (s.a.v.) ve aile efradına dua maksadıyla okunan, sözleri Arapça olan bir formdur.¹⁹

1.6. Tesbih

Sözlükte “*suda hızla yüzüp mesafe almak*” manasındaki sebh (sibâha) kökünden türeyen tesbîh, terim olarak Cenâb-ı Hakk'ı ulûhiyyetle bağdaşmayan her türlü eksiklik ve noksanlıktan tenzih etmeyi ifade eder.²⁰

“*Sübhânallah*” kelimesini söylemek suretiyle “*Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederek ululamak, yüceltmek*” anlamında olan tesbîh bu maksatla her vakit namazının sonunda otuz üçer defa “*sübhânallah*”, “*elhamdülillâh*” ve “*Allâhüekber*” sözlerini terennüm etmekten ibarettir.²¹

¹⁵ Detaylı bilgi için bk. Bıyık, *Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Yapılan Mûsikî Çalışmaları*, 11.

¹⁶ Detaylı bilgi için bk. Bıyık, *Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Yapılan Mûsikî Çalışmaları*, 11.

¹⁷ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 109.

¹⁸ Detaylı Bilgi İçin Bk. Reşat Önger, “Zikir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 44/409-412.

¹⁹ Nuri Özcan, “Salât-ı Ümmiyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2009), 36/20 – 21.

²⁰ Metin Yurdagör, “Tesbih”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/527.

²¹ Erdoğan Ateş, “Tesbih”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/529.

Türk dinî mûsikîsinde ramazan ayında ve kutsal gecelerde sabaha doğru müezzinler tarafından minarelerde okunan ve “sübhâne’l-melikü’l-mevlâ” veya “sübhâne’l-melikü’l-a’lâ” sözleriyle başlayan eserlere “tesbih ilâhisi” adı verilmiştir.²²

1.7. Mahfel Sürmesi

İstîlâhî mnası şî şekildedir: “Câmilerde, namazdan sonra, müezzin mahfilinde bulunan bir veya birkaç müezzin tarafından kısım kısım ve bazen nöbetleşe olarak, cemaatin salât ü Selâm getirmesine, tesbih çekmesine ve dua etmesine zemin hazırlamak için, irticalen ve değişik makamlardan ve usûlsüz olarak okunan dinî mûsikî eserleridir.”²³

Farz namazlardan sonra Müezzin “Allahümme ente’s-selâmü ve minke’s-selâmü tebârake yâ ze’l-celâli ve’l-ikrâm” der. Sonra Âyete’l-Kürsî okunur. Bu duâların hepsi Müezzinler tarafından birlikte okunurdu.²⁴ Bugün tatbik edilen şekli ise Âyete’l-Kürsî’den sonra 33 defa “sübhânallah”, 33 defa “el-hamdü li’llâh”, 33 defa “Allahu Ekber”, okunur. Bu tesbihlerin başlangıcını Müezzin verir. Cemâat bu tesbihleri içinden okur. Daha sonra Müezzin “Lâ ilâhe illallahu vahdehu lâ şerîke leh, lehü’l-mülkü ve lehü’l-hamdü ve hüve alâ külli şey’in Kadîr, Sübhâne rabbiye’l-aliyyi’la’le’l-vehhâb” diye okur ve dua yapılır. Duâ’dan sonra bir Aşr-i Şerîf okunur. Buna Mihrâbiye de denir. Aşır bittikten sonra salât ü selâm ve arkasından fatihâ sûresi okunur ve eller yüze sürülerek namaz bitirilmiş olur.²⁵

1.8. Temcid ve Münâcât

Temcîd’in kelime anlamı, “Büyükleme, ululamak” demektir. İstîlâh olarak ise “Kutsal gecelerde genellikle sabaha karşı, ramazan aylarında ise sahurdan sonra, birkaç müezzin tarafından, minarelerde, bazı yerleri solo, bazı yerleri koro halinde okunan, çoğu lafzî Arapça olup Cenâb-ı Hakk’ı yücelten kısa ve açık ifadelerle dolu olan bir Câmî mûsikîsi formudur.” Temcîdden sonra, “Türkçe şiirlerin bestelenmesinden oluşan Münâcât”²⁶ okunur ve Cenâb-ı Hak’tan dilekte bulunulur.

²² Ateş, “Tesbih”, 40/529.

²³ Demirtaş, “Türk Dinî Mûsikîsi Formları”, 217.

²⁴ Bayram Akdoğan, *Türk Din Mûsikîsi Dersleri* (Ankara: Bilge Ajans, 2010), 231.

²⁵ Akdoğan, *Türk Din Mûsikîsi Dersleri*, 231.

²⁶ Detaylı Bilgi İçin bk. Muhsin Macit, “Münâcât”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2020), 31/562.

1.9. Mevlid

Sözlükte “doğum yeri ve zamanı” anlamına gelen mevlid²⁷ kelimesi, İslâm dünyasında Hz. Peygamber’in (s.a.v.) dünyayı teşriflerini ifade eder.²⁸

Bir mevlid merâsiminde şu 4 grup icracı yer almaktadır: Âşirhânlar (Kur’ân okuyanlar), tevşihhânlar (tevşih ve ilâhî okuyanlar), mevlidhânlar (mevlid bahirlerini okuyanlar), duâhânlar (duâ edenler).²⁹

1.10. Mi’râciyye

“Hz. Peygamber’in mi’râc mucizesini tasvir eden manzum şiirlerin bestelenmesinden meydana gelmiş mûsikî eserinin adıdır.”³⁰

Türk Din mûsikîsi kaynaklarında, mi’rac kandilinde mi’râciyye okuma âdetinin 18. yy.’da Nâyî Osman Dede’nin mi’râciyyesiyle başladığı görüşü hâkimdir. Ancak Türk edebiyatında ilk mi’râciyyenin 12. asırda kaleme alındığı, ilk müstakil mevlid ve mi’râciyyenin de 15. yy.’da yazılıp okunduğu düşünülmektedir. Ayrıca 14. yy.’da Muînü’l-mürîd ile Hârizmî’nin Muhabbetnâme’si dinî toplantılarda okunduğu, Yazıcızâde Mehmed’in Muhammediyye’si de yazılışından itibaren mevlid gibi okunduğunun rivâyet edildiği bu nedenle eserdeki mi’rac faslının da mi’rac kandillerinde okunduğu söylenmektedir.³¹

Türk İslâm Edebiyatında kaleme alınmış birkaç mi’râciyye mevcut olmaktadır. Ancak dinî mûsikî alanında ise bestelenmiş eser Kutbü’n-Nâyî Osman Dede’ye (ö. 1730) aittir.

1.11. İstiğfar

Allah’tan bağışlanma dilemek anlamına gelen istiğfar, çoğunlukla bestesiz olarak ve irticâlen icrâ edilir.³² Genellikle istiğfâr şu sözlerden oluşmaktadır; “Estağfirullah,

²⁷ Detaylı Bilgi İçin bk. Ahmet Özel, “Mevlid”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2004), 29/475-479.

²⁸ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 122.

²⁹ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 123.

³⁰ Demirtaş, “Türk Dinî Mûsikîsi Formları”, 218.

³¹ Mustafa İsmet Uzun, “Mi’râciyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2020), 30/157.

³² Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 122.

estağfirullah, estağfirullah, el-azîm, el-kerîm, er-rahîm, ellezî lâ ilâhe illâ hû, el-hayye 'l-kayyûme ve etûbu ileyh,”³³

Manası ise şu şekildedir: “Kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayan, ebedî hayat ile daima diri olan, her şeyin varlığı kendisine bağlı olan ve kâinatı yöneten Allah’tan beni bağışlamasını dilerim ve günahlarıma tövbe ederim.”³⁴

1.12. Ferâciye

Başa gelen musibetlerden sıkıntılardan kurtuluş anlamındadır.³⁵

Daha çok Güneydoğu Anadolu bölgesi illerine has bir icra olduğu söylenmektedir.³⁶ Güftesinin kime ait olduğu bilinmeyen ferâciye metni ve anlamı aşağıda zikredilmiştir.

Ferâciyenin metni: “*Allâhümme yâ fârice 'l-ferac ve yâ men indehû mefâtihu 'l-ferac ve yâ ümmete Muhammed Rahima 'llâhu men deânâ bi 'l-feraci ve 'l-âfiyeh yâ Kerîm, yâ Rahîm, yâ Allah*”³⁷ şeklinde olup anlamı ise “*Ey Allah 'ım, ey kurtuluşu sağlayan ve ey kurtuluşun anahtarı yanında olan ve ey Muhammed ümmeti, bize kurtuluş, ferah ve âfiyet dileyene Allah rahmet etsin*” şeklinde icra edilen Ferâciye, sabâ ya da hüseyinî makamlarında okunmaktadır. Öncesinden üç kez tekbir ve üç kez salâvât-ı şerîfe okunduktan sonra bu form icra edilmektedir.³⁸

2. Tekke Mûsikîsi ve Formları

Tekke mûsikîsi, her tarîkatın kendi merâsimleri içinde farklı şekillerde ortaya koyduğu değişik müzikal yapılardan meydana gelmektedir.³⁹ Bu alanda yazılan eserleri icra eden bestekârların da ilhamlarını ses sanatına dökerek yapmış oldukları şekillere Tekke mûsikîsi formları denmektedir.⁴⁰ Bu formlar şunlardır:

³³ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 122.

³⁴ İslam ve İhsan, “Tövbe ve İstiğfâr Duası” (Erişim: 24.11.2024).

³⁵ Hüseyin Akpınar, “Bir Cami Mûsikîsi Formu: Ferâciye”, *Harran Üniversitesi İlähiyat Fakültesi Dergisi* 111 (2008), 190.

³⁶ Akpınar, “Bir Cami Mûsikîsi Formu: Ferâciye”, 190.

³⁷ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 126.

³⁸ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 126.

³⁹ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 133.

⁴⁰ Demirtaş, “Türk Dinî Mûsikîsi Formları”, 218.

2.1. İsm-i Celâl

“Kayıt ve kıyas” kabul etmeyen azamet ve yücelik ifade eden “Allah” lafzına denir.⁴¹ Diğer adı lafza-i celâl olan bu form, dinî mûsikîde tarîkatların zikir meclislerinde kendilerine has bir şekilde “Allah” lafzını zikretmeleri anlamında kullanılmıştır.⁴²

2.2. Durak

Tekke (tasavvuf) mûsikîsinde bir çeşit ilâhî olup Mevlevîlik dışındaki tarîkatların zikir merâsimlerinin birinci kısmını teşkil eden Kelime-i Tevhîd’den sonra İsm-i Celâl’e geçmeden önce verilen arada bir veya iki zâkir tarafından okunan, muhtelif makamlardan serbest usulle bestelenmiş Türkçe manzumelerdir.⁴³ Kelime-i Tevhîd bitince durulduğundan bu isim verilmiştir. Duraklar, tamamen tasavvufî duygu ve düşüncelerle doludur.⁴⁴

Durak formunun icrası, güftede olmadığı halde “ah, dost” gibi sözlerle başlar; durak icracısı istenilen yerde “âh, hû, yâ hak, hak dost, dost” gibi küçük ilaveler yapabilmektedir.

2.3. Mersiyye

Sözlükte “ölenin iyiliklerini anıp ağlamak, onun hakkında ağıt söylemek” anlamında Arapça masdar olan mersiye (risâ) “bu amaçla söylenen sözler” mânasında isim olarak da kullanılır.⁴⁵

Günümüze ulaşan besteli en eski mersiye örneği Yazıcıoğlu Mehmed’e ait “Rivâyette gelir bir gün Resûlu’llah olup dil-şâd” mısırâsıyla başlayan ve Hatip Zâkirî Hasan Efendi’nin nühüft makamında bestelediği “Mersiye-i İmam Hüseyin’idir.”⁴⁶

2.4. Nefes

Bektâşî Şâirleri tarafından yazılmış ve Bektâşî tekkelerinde okunmak için çeşitli makamlar ve usullerle bestelenmiş manzum ilâhî’lere nefes adı verilir.⁴⁷ Nefes icrâsında

⁴¹ Bekir Topaloğlu, “Lafza-i Celâl”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 27/47.

⁴² Turabî vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 134.

⁴³ Akdoğan, *Türk Din Mûsikîsi Dersleri*, 262.

⁴⁴ Akdoğan, *Türk Din Mûsikîsi Dersleri*, 262.

⁴⁵ Diyanet Haber (DİHA), “Mersiye Ne Demektir?” (Erişim: 01.12.2024).

⁴⁶ Detaylı Bilgi İçin bk., Turabî vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 136.

⁴⁷ Akdoğan, *Türk Din Mûsikîsi Dersleri*, 269.

mûsikîyle beraber sergilenen dinî rakslara “*semâh*” denir. Semâh, yalnız erkekler ya da yalnız kadınlar tarafından icra edilebileceği gibi, karma olarak da icra edilebilir.⁴⁸

Nefes ile İlâhî arasında bazı farklılıklar vardır ve bu farklılıklar kısaca şunlardan oluşmaktadır:⁴⁹

1. Nefesler yapı itibarıyla ilâhîler gibi tasavvufî bir üslûptan ziyade rindâne bir üslûba sahiptirler.
2. Nefesler bestelendiği muhite göre de mahalli müzikal karakter tesirinde kalabilmektedir.
3. Nefesler icra olarak ilâhîlere nazaran daha basit olup, halk mûsikîsine yakınlık arz eder.

2.5. Mevlevî Âyini

Mevlevîlerin, mukâbele (semâ’)⁵⁰ denen dini törenleri sırasında okudukları büyük bestelere “*Mevlevî âyini*” denir.⁵¹ Tasavvuf müziğinin en önemli sanatkârâne eserlerinden sayılan Mevlevî âyinleri Hz. Mevlânâ’nın (ö. 1273) ölümünden sonra ortaya çıkan eserler olmuştur.⁵² Mevlevîhânelerde mutrîp (çalgıcı)⁵³ heyeti tarafından, zikir esnasında icra edilip çalınan bu Tekke mûsikîsi eserleri, Türk mûsikîsinin inşa ve üslûpça, en yüksek ve en güzel parçalarındandır.⁵⁴ Mevlevî Âyini sadece dinî mûsikîde değil dinî nitelikte olmayan mûsikî formlarının da en büyüğü olma özelliğini taşımaktadır.⁵⁵

Mevlevî Semâ Merâsimi “*semâhâne*” adı verilen özel bir mekânda gerçekleştirilmektedir. Bu mekânda, şeyh veya şeyhi temsilen posta oturan anlamında “*postnişin*”,⁵⁶ semâzenbaşı, semâzenler, mutrib heyeti, âyinhânlar,⁵⁷ na’thân, âşirhân ve duâhânın bulunması gerekmektedir.⁵⁸

⁴⁸ Demirtaş, “Türk Dinî Mûsikîsi Formları”, 224.

⁴⁹ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 140.

⁵⁰ Semih Ceyhan, “Semâ”, *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2009), 36/456.

⁵¹ Anadolu Üniversitesi (AÜ), “Mevlevî Âyini” (Erişim: 05.12.2024).

⁵² Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 142.

⁵³ *Kubbealtı Lugatı*, “Mutrîp” (Erişim: 05.12.2024).

⁵⁴ Demirtaş, “Türk Dinî Mûsikîsi Formları”, 219.

⁵⁵ AÜ, “Mevlevî Âyini”.

⁵⁶ Sâfi Arpaguş, “Post”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2007), 34/332.

⁵⁷ Çinuçen Tanrıkorur, “Âyinhân”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1991), 4/252.

⁵⁸ Detaylı Bilgi İçin bk. Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 142.

2.6. Savt

Arapça’da ses anlamına gelen savt, dinî mûsikîde sade ve kısa güfteli, ağır tempolu, çok tekrarlanan melodi cümleleri ile bestelenmiş formdur.⁵⁹ Kaynaklarda XIX. yüzyılda bestelenmiş pek çok savt olduğu rivayet edilmektedir. Savt daha çok Gülşenî tekkelerinde okunmuş ve genellikle “*gülşenî ilâhileri*” olarak tarif edilmiştir. Gülşenîliğin pîri İbrahim Gülşenî’nin (ö. 1534) oğlu Emir Ahmed’e (Hayâlî-i Gülşenî, ö. 1570) ait “*Durman yanalım ateş-i aşka*” nutk-i şeriftir.⁶⁰

Savt, Câmî Mûsikîsindeki “*Tesbîh*” formuna yakınlık arz eder.⁶¹

2.7. Deyiş

Deyiş: “*Söz söyleyiş, anlatma biçimi, üslûp; halk edebiyatında türkû, destan, nefes, tekerleme, koşma gibi hece vezniyle yazılmış şiirlerin genel adı; beste, makam; tarikat esaslarına uygun olarak söylenmiş şiir; halk şairlerinin karşılıklı mâni, türkû, ezgi söylemesi*” gibi anlamlara gelmektedir.⁶²

Deyişler yapı bakımından ilâhilerden farklı olup Bektâşî tarîkatı karakterini yansıtan melodik örgü ve usulleri ile daha çok Türk Halk Müziği özelliği taşımaktadır. Sade bir müzikal yapıya sahip olan deyişler, Bektâşilikte semah arasına verilen istirahat vaktinde yapılan sohbet esnasında icra edilmektedir.⁶³

2.8. Salât-ı Kemâliye

Sesli zikir icra eden tarikat âyinlerinde söylenmektedir. Adını metnin içinde geçen “*’adede kemâli ’llâhi ve kemâ yelîku bi-kemâlihî*” ifadesinden almıştır.⁶⁴

Halvetiye tarîkatının Bekrî kolunun kurucusu Şeyh Mustafa Kemâleddin el-Bekrî (ö. 1749) tarafından rivâyet edilmiştir. Bu salât, eskiden tekkelerde zikre başlamadan önce çeşitli güfte ve bestelerle okunabilmekteydi.⁶⁵

Bu salâtın okunuş usûllerinden biri şöyledir. Önce *Allahümme salli ve sellim ve bârik 'alâ*”dendikten sonra ilk okuyuşta *Şeyyidinâ*,” ikincide “Mürşidinâ”, üçüncüde

⁵⁹ SalihBora (SB), “Savt Nedir?” Erişim: 08.12.2024.

⁶⁰ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 150.

⁶¹ Demirtaş, “Türk Dinî Mûsikîsi Formları”, 222.

⁶² Melih Duygulu, “Deyiş”, *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 9/263.

⁶³ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 141.

⁶⁴ Turabi vd., *Türk Dinî Mûsikîsi El Kitabı*, 151.

⁶⁵ Turabi vd., *Türk Dinî Mûsikîsi El Kitabı*, 151.

“Şemsi'd-duhâ”, dördüncüde *Bedri'd-dücâ*,” beşincide *Nûri'l-hüdâ*’lafzı okunarak cümle tamamlanır.⁶⁶

Salât-ı kemâliyenin Arapça metni, (سَيِّدِنَا/مُرْشِدِنَا/شَمْسِ) عَلَى بَارِكٍ وَسَلِّمْ وَ عَلَى إِلَهِ عَدَدِ أَنْعَامِ اللَّهِ الْكَرِيمِ وَ إِفْضَالِهِ (الضُّحَى/بَذْرِ الدَّجَى/نُورِ الْهُدَى) مُحَمَّدٍ وَ عَلَى إِلَهِ عَدَدِ أَنْعَامِ اللَّهِ الْكَرِيمِ وَ إِفْضَالِهِ (Allâhümme salli ve sellim ve bârik 'alâ Seyyidinâ Mürşidinâ Şemsi'd-duhâ Bedri'd-dücâ Nûri'l-hüdâ Muhammedin ve 'alâ âlihî 'adede in'âmi'llâhi'l-kerîm ve ifdâlihî...) şeklindedir.

Diğer bir okuyuş usûlünde ise *İn'âmillahi'l-kerîm ve ifdâlihî*” diye biten ilk salât cümlesinde *Seyyidinâ*’ve *Mürşidinâ*’lafızları, ikinci salât cümlesinde ise *Şemsi'd-duhâ*,” *Bedri'd-dücâ*’ve *Nûri'l-hüdâ*’lafızları okunur, böylece beş defa salât edilmiş olur.⁶⁷

Arapça metin: (سَيِّدِنَا/مُرْشِدِنَا/شَمْسِ الضُّحَى/بَذْرِ الدَّجَى/نُورِ الْهُدَى) مُحَمَّدٍ وَ عَلَى إِلَهِ عَدَدِ أَنْعَامِ اللَّهِ الْكَرِيمِ وَ إِفْضَالِهِ (كَمَالِ اللَّهِ وَ كَمَا يَلِيقُ بِكَمَالِهِ) وَ عَلَى إِلَهِ عَدَدِ

Okunuşu: (Allâhümme salli ve sellim ve bârik 'alâ Seyyidinâ Mürşidinâ Şemsi'd-duhâ Bedri'd-dücâ Nûri'l-hüdâ Muhammedin ve 'alâ âlihî 'adede kemâli'llâhi ve kemâ yelifu bi kemâlihî.)

Anlamı: (Allahım! Efendimiz, Mürşidimiz, en parlak zamanında güneş nasıl aydınlatıyorsa dünyayı öyle aydınlatan, karanlık geceyi aydınlatan mehtab gibi küfrün zulmetinden insanlığı kurtaran, insanları doğru yola götüren nûr olan Muhammed’e ve O’nun yakınlarına sıfatlarının kemâli miktârınca ve Resûlüne yaraşır şekilde nimet, rahmet ve bereket ihsân eyle.)⁶⁸

2.9. Nevbe/Nevbet

Hem Arapça hem Farsçada “sıra, nöbet” anlamındaki nevbe/nevbet kelimesi daha çok tekke mûsikîsinde kullanılmaktadır. Nevbe, tekkelerde belirli ritim ile sazların ve seslerin iştirakiyle yapılan özel törenlerin olduğu bazı tarikat zikirleri esnasında kullanılan özel bir ritim çalgısıdır.⁶⁹ “Nevbe çıkarmak, nevbe vurmak, nevbe açmak” gibi tabirlerle de ifade edilen tören, dergâhın âyin gününde, ramazan, kurban bayramlarıyla

⁶⁶ Blogger.com, “Salât-ı Kemâliyye”, (Erişim: 09.12.2024).

⁶⁷ Blogger.com, “Salât-ı Kemâliyye”.

⁶⁸ Blogger.com, “Salât-ı Kemâliyye”.

⁶⁹ Süreyya Agayeva, “Nevbe”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2007), 33/37.

kandil gecelerinde ve hilâfet merasimi, nikâh akdi, sünnet düğünü, bed’-i besmele⁷⁰ cemiyeti gibi özel günlerde yapılırdı. Daha çok Kâdirî, Rifâî, Bedevî, Desûkî ve Sa’dî tarikatlarına has bir tören olan nevbe ramazan bayramlarında bazen üç, kurban bayramlarında iki defa, diğer tarikatlarda ise nâdiren icra edilen bir merasimdir.⁷¹

Nevbe, enstrüman olarak; dökme pirinçten yapılan 15-20 cm çapında, deri kaplı çanak şeklindeki bir ritim aletinin de ismi olarak kullanılmaktadır. Nevbe merâsimini yapanlara "nevbezen" denilmektedir.⁷²

2.10. Gülbank/Gülbang

Farsça’da *gülün sesi, bülbül şakıması*” anlamında kullanılan gülbank, tarikat toplantılarında, bazı dînî ve resmî törenlerde yapılacak işlerin hayırlı olması kazasız belasız tamamlanabilmesi amacıyla yapılan belli bir usûl çerçesinde makamla okunan duâ demektir.⁷³

Gülbank metinleri genellikle Türkçe’dir. Gülbanklar daima “*Allah Allah illallah, Allah Allah eyvallah, bism-i şâh Allah Allah*” gibi kalıplaşmış bir ifade içinde tekrar edilen “Allah” lafzı ile başlamaktadır. Gülbank, hangi işin ardından zikredilecek ise ona işaret eden bir veya birkaç cümle ile devam eder, arkasından klasik dua cümleleri yer alır. Nihayet Hz. Peygamber ve Hz. Ali’nin adlarıyla, gülbank çekenin bağlı olduğu tarikat silsilesinin önde gelen bazı şeyhleri, özellikle de son şeyhin ismi anılır.⁷⁴

3. Cami ve Tekke Mûsikîsi Ortak Formları

Türk dînî mûsikîsi formları cami ve tekke mûsikîsi olarak icra edilmekle beraber na’t, kaside, tevşih, ilâhi ve şügul hem cami hem de tekke mûsikîsinde de icra edilebilmektedir. Bundan mütevellit bu formları, bu başlık altında inceleyeceğiz.⁷⁵

3.1. Na’t

Arapça’da *vasıflandırmak, sıfatlarını söylemek, nitelemek*” anlamlarına gelen na’t, Hz. Peygamberin vasıflarını Türkçe, Arapça, Farsça şiirlerle bildirilen, çeşitli makamlarla

⁷⁰ Detaylı Bilgi İçin Bk. Mustafa Öcal, “Bed’i Besmele”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1991), 3/63.

⁷¹ Agayeva, “Nevbe”, 33/37.

⁷² Detaylı Bilgi İçin bk. Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 152.

⁷³ Turabi vd., *Türk Dinî Mûsikîsi El Kitabı* 152.

⁷⁴ Detaylı Bilgi İçin Bk. Mustafa İsmet Uzun, “Gülbank”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 14/232-235.

⁷⁵ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 155-160.

bestelenen dini eserler olup camilerde Cuma ve bayram namazlarından önce Kur'ân tilâvetinden sonra, tekkelerde ise zikir fâsıllarında Kelime-i Tevhîd ile İsm-i Celâl arasında okunan "durak" formuna benzer eserlerdir.⁷⁶

Na't ile ilgili güfte mecmuaları incelendiğinde daha çok Eşrefoğlu Rûmî, Dede Ömer Rûşenî, Şemseddin Sivâsî, Seyyid Nizamoğlu, Aziz Mahmud Hüdâyî, Abdülahad Nûri, Niyâzî-i Mısırî, Sultan II. Mustafa, İsmâil Hakkı Bursevî ve III. Ahmed'in na't güftelerinin bestelendiği görülür. Na't bestekârları arasında Sütçüzâde Âsâ, Hatîb Zâkirî Hasan Efendi, Hâfız Post ve III. Selim önde gelen isimlerdir.⁷⁷

Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi'nin rast makamında bestelediği, "*na't-ı Mevlânâ*" diye anılan eseri formun en güzel örnekleri arasında yer alır. Notası⁷⁸ günümüze ulaşan, Farsça sözleri Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'ye ait olan "*Yâ habîballah resûl-i Hâlik-i yektâ tüyî*" mısraıyla başlayan bu eser, Mevlevî âyinlerinin başında neyzenbaşının yapacağı post taksiminden önce bazen bir, bazen de meşkleri aynı olan iki kişi tarafından ayakta okunduğu rivayet edilmektedir.⁷⁹

3.2. Kaside

Arapça kökenli bir kelime olup lügatte; *ilerlemek, uğramak, kastetmek*" gibi anlamlarında kullanılan kaside "قصيدة" kelimesi, İslâm edebiyatında bir tür şiir olup, birinci beyitte yer alan mısraların birbirleriyle, diğer beyitlerin ikinci mısraları ise birinci beyitle kafiyeli olan, genelde 33 ile 99 beyitten oluşan aynı vezinle yazılmış bir nazım biçimidir.⁸⁰

15. asırdan itibaren divan edebiyatında sıklıkla kullanılan kasideler başta Hz. Peygamber (s.a.v.) ve diğer dinî şahsiyetleri övmek için yazıldığı gibi Allah'tan af dilemek, Hz. Peygamber'den şefa'at istemek, devlet büyüklerinden bir istekte bulunma yahut bir himaye görme, hamâsî duyguları açığa vurma, vatan millet sevgisi gibi birçok duygu ve düşüncüyü dile getirmek için yazılmıştır. Ayrıca kasidenin güftesi Allah'ın birliğini, yüceliğini ifade ediyorsa *levhîd*, Allah'tan af, mağfiret, yardım dilemek için

⁷⁶ Akdoğan, *Türk Din Müsiki Dersleri*, 240.

⁷⁷ Nuri Özcan, "Na't", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/437.

⁷⁸ Detaylı Bilgi İçin Bk. Süreyya Agayeva, "Nota", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2007), 33/205-210.

⁷⁹ Özcan "Na't", 32/437.

⁸⁰ Mehmet Tıraşçı, (ed.), *Türk Din Müsiki*, (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2023), 2/170.

yazılmışsa *#ünâcât*,"başta Hz. Paygamber (s.a.v.) ve diğer dinî şahsiyetler için yazılmışsa bunlar da *#a't*'diye adlandırılmaktadır.⁸¹

Sesi güzel, mûsiki bilgisine sahip ve ezberinde yeterli güfte bulunan kasideciler genellikle hâfız ve zâkirler arasından çıkmış olup kasidehan adıyla anılırlar. Kasîdehanlık da tıpkı mevlidhanlık, na'thanlık gibi ayrı bir ihtisas konusudur. Ülkemizde bu konuda şöhret bulmuş kişiler yetişmiştir. Bunlar arasında Enderunlu Hâfız Hüsnü, Hâfız Sâmî, Said Paşa İmamı Hasan Rızâ Efendi, Hâfız Kemal ve yakın zamanda Kâni Karaca özellikle zikredilmektedir.⁸²

Kaside okumak için önce güftenin anlamına uygun bir makam seçmek gerekir. Bunun yanında ilâhî ve zühdî duyguları uyuracak, iddiasız, temiz ve asil nağmelerin dinî mûsikîye yaraşacak ciddi bir üslûp ve tavırla kullanılması ve din dışı mûsikînin etkisinde kalınmaması başta gelen şartlardır.⁸³

Kasidehan, icrası esnasında güfte aralarına "*aman yâ Hazret-i Allah*", "*meded yâ Rabbe'l-âlemîn*", "*meded yâ Kerîm Allah*", "*meded yâ Nebiyyallah*", "*şefâat yâ Resûlallah*", "*aman yâ gül-i gülzâr-ı Muhammed*" gibi cümleleri güftedeki mânâ ilişkisini gözeterek ilâve edilebilir.⁸⁴

3.3. Tevşîh

Bir Türk Din Mûsikîsi formu olup sözlükte "*süslemek*" anlamına gelen tevşih kelimesi dinî mûsikîmizin en sanatlı formlarından birisi olmuştur. Çoğunlukla devr-i kebîr, çenber, zencir gibi usûllerle ölçülmekle beraber sofyan, düyek vb. usullerle ölçülen tevşihler de bestelenmiştir. Tevşih güfteleri genellikle dîvan sahibi mutasavvıf şâirlerin manzum eserlerinden seçilir. Bilhassa Türkçe olanlar tercih edilmekle beraber Arapça ve Farsça kaleme alınan şiirlerden de bestelenmiş tevşihler bulunmaktadır. Mirâciyye ve Mevlid bölümleri arasında okunmak üzere bestelenen tevşihlerde, okunan bölümle tevşihin konu ve makam itibarıyla de uyum göstermesi gerekmektedir.⁸⁵

⁸¹ Tıraşçı, *Türk Din Mûsikîsi*, 2/170-171.

⁸² İsmail Hakkı Özkan, "Kaside", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 24/566.

⁸³ Özkan, "Kaside", 24/566.

⁸⁴ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 156.

⁸⁵ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 156.

Tevşîh repertuarı içerisinde en çok bestelenen güfte Dede Ömer Rûşenî'nin, “*Çün doğup tuttu cihan yüzünü hüsnün güneşi / Kim ola sevmeye bu vechile sen mâhveşi*” beytiyle başlayan uzun manzumesidir. Başta Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi olmak üzere pek çok mûsikişinas tarafından bestelenen eserin yirmi beş ayrı bestesi tespit edilmiştir. Aziz Mahmud Hüdâyî'nin yazdığı ve yine kendisinin bestelediği söylenen, “*Kudümün rahmeti zevk u safâdır yâ Rasûlâ'llah*” mısraıyla başlayan çârgâh, Zekâî Dede'nin, “*Bir muazzam pâdişahsın ki kulundur cümle şâh*” mısraıyla başlayan şevkutarab, Hacı Fâik Bey'in, “*Merhabâ ey fahr-i âlem merhabâ*” mısraıyla başlayan hüzzam tevşîhleri günümüzde sıkça okunan eserler arasındadır.⁸⁶

3.4. İlâhi

Arapça bir kelime olup *Allah'a ait* demektir. Dinî ve tasavvufî duyguları dile getirmek için, Allah ve Peygamber aşkı için veya din ve tarikat büyüklerinin üstünlüklerini dile getirmek amacıyla hece vezniyle yazılmış ve çeşitli makamlardan kendine has bir tavırla bestelenmiş bir nevi Türkçe manzum eserlerdir.⁸⁷

Güfte mecmuaları ve bazı repertuarlar incelendiğinde ilâhilerin daha çok acem, acem-aşiran, bayatî, bestenigâr, dügâh, eviç, hicaz, hüseyinî, hüzzam, irak, mâhur, nevâ, rast, sabâ, segâh, uşşak, tâhir makamlarında bestelendiği görülür. İlâhî bestelerinde küçük usullerin yanında büyük usûller de kullanılmıştır. En çok kullanılan usûller sofyan, düyek, evfer, devr-i hindî, muhammes, çenber, evsat, devr-i kebîr, berefşan ve hafiftir.⁸⁸

İlâhî koro halinde okunmak için bestelenişse *Cumhûr İlâhî* adını alır. Hz. Peygamber'i övüyorsa *Na't*, Arapça ilâhî ise *şuğul*, bektaşîlere aitse *hefes*, durak evferi usulüyle bestenmişse *durak*, Peygamberimizin sıfatlarını söylüyorsa *tevşîh* gibi isimlerle isimlendirilir.⁸⁹

İlâhi okumakla görevli kişilere genel olarak “*ilâhici*” adı verilir. Başta cami ve tekkeler olmak üzere medrese ve mektepler gibi çeşitli vakıf müesseselerinde dinî muhtevalı her türlü metni bestesi ve usulüyle okuyan imam, müezzin, na‘than, âyinhan,

⁸⁶ Nuri Özcan, “Tevşîh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 41/48.

⁸⁷ Akdoğan, *Türk Din Mûsikîsi Dersleri*, 219.

⁸⁸ Mustafa İsmet Uzun, “İlâhî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 22/65.

⁸⁹ Akdoğan, *Türk Din Mûsikîsi Dersleri*, 220.

salâhan, tesbihhan, muarrif, muhammediyehan, zâkir ve zâkirbaşılar da birer ilâhici olarak kabul edilebilir.⁹⁰

3.5. Şuğul

Şuğul, Arapça'da “meşguliyet, iş, hizmet” gibi anlamlara gelmektedir.⁹¹ Türk dinî mûsikîsinde bestekârların Türk mûsikîsi makam ve usulleriyle besteledikleri Arapça güfteli ilâhilere verilen isimdir.⁹²

17. yüzyıldan beridir genellikle tekkelerde okunan şuğuller, yürük (canlı, hareketli, ritmik) eserlerdir. Usulleri sofyan ve düyektir. Genellikle bayram ve kandil gecelerinde icra edilmektedir.⁹³

⁹⁰ Uzun, “İlâhî”, 22/66.

⁹¹ Akdoğan, *Türk Din Mûsikîsi Dersleri*, 263.

⁹² Erdoğan Ateş, “Şuğul”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 39/226.

⁹³ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 159-160.

İKİNCİ BÖLÜM

CAMİ MÛSİKÎSİ FORMLARININ İCRALARINDA YAPILAN YAYGIN LAFZÎ HATALAR

1. Kur'ân-ı Kerim İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Tilâvet' Kur'ân a has bir okuyuş tarzıdır. Güzel ses demek olan mûsikî burada bir araçtır. Hz. Peygamber (s.a.v.); Kur'ânı güzel sesle okumaları için ümmetini teşvik etmiştir. Ancak Kur'ân-ı Kerim'in kendine has bir okuyuş usûl ve adabı vardır. Tecvid kaidelerine göre tilâvet olunan Kur'ân-ı Kerim'i mûsikînin fonksiyonlarını kullanarak aşırılıktan uzak, sade bir üslûpla icra edilmesi mühimdir.⁹⁴

Kur'ân okuyan icracıların icraları esnasında müşâhade edilen eksikler ve genel hatalar, bu hatalara karşı yapılması gerekenler maddeler halinde arz edilmiştir.⁹⁵

1. Her icracı sesinin pest, tiz taraflarını bilmeli ve ona göre çok özel haller dışında aşr-ı şerif⁹⁶ okumaya pestten başlamalı ve bunu prensip edinmelidir. Böylece tiz perdeler daha rahat kullanılır, zorlanma olmaz. Zira kur'ân tilâvetinde çok bağırmak uygun değildir.

2. Zemîn-meyân-karar prensibi tüm sesli eserlerde geçerli olduğu gibi -yerine göre kısa okunması gereken ayetler dışında- tilâvette de geçerlidir.

3. Tilâvette çok nağmeli okuma, makamdan makama geçme yerine Kur'ân'a yaraşır bir şekilde sade ve düz okuma tercih edilmelidir.

4. Birden fazla okuyucuların icra ettikleri icralarda okuyan mümkün olduğu kadar önceki okuyucunun bıraktığı akorttan başlayıp devam etmelidir.

5. ن ن harfleri üzerine üzerine vakfedildiğinde harflerin lazım sıfatı olan gunne,⁹⁷ fazla uzatılmadan, yeterince çıkarılarak okunmalıdır. Kelime arasında sâkin olarak bulunduklarındaki izhar durumlarında ise mahreç gunneli olarak kullanılmalıdır. (وَلَهُمْ) deki م ve tenvinin (ـَ) nununda olduğu gibi ancak gunne için harf üzerinde çok beklenilmez.

⁹⁴ Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), "Kur'an Tilâveti ve Mûsikî" (Erişim: 29.12.2024).

⁹⁵ Mehmet Ali Sarı, *Kur'ân-ı Kerim ve Dinî Mûsikî*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, Kasım 2013), 2/52.

⁹⁶ Muhammed Eroğlu, "Aşr-ı Şerif", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1991), 4/24.

⁹⁷ Detaylı Bilgi İçin Bk. Mehmet Ali Sarı, "Gunne", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 14/195-196.

6. Mim ve nun şeddeli olduklarında ve birbirleriyle idgamlı hallerinde gunneleri herhangi bir şeddeli haldeki harfin okunuşu kadar (iki harf miktarı) tutulmalı, çok uzatılmamalıdır.

7. Kur'ân tilâvetinde üç okuyuş usûlü vardır. Bunlar; tahkik, tedvir ve hadr⁹⁸ okuyucu bu üç okuyuş usûlünden herhangi birini tercih edebilir. Ancak icra edeceği bu üç okuyuş usûlünde de tecvîd kaidelerinden biri olan medlere (uzatmalara)⁹⁹ dikkat etmelidir. Meselâ hadr okurken Âsım kıraâtı¹⁰⁰ Hafs rivayetinde¹⁰¹ munfasıl medler kasr ile (bir elif miktarı) okunur, hadr ile okuyuş boyunca bir elif miktarı uzatılmalı, bir yerde iki, başka bir yerde üç elif miktarı uzatılmamalıdır.

8. Kelimelerin son harfinin harekesi tenvin ile biten ancak vakfedildiğinde med ile vakıf yapılan yerlerde (أَبَدًا) gibi kelimelerin bitiş elifleri ile karar verirken tabii med miktarından fazla (bir elif) uzatılmamalıdır.

9. Şeddeli (و) harfleri şedde miktarından fazla uzatılmamalıdır.

10. Kelimelerin orta ve son harflerine ses vurgusu kesinlikle yapılmamalıdır. Yapılması gereken yer, sert olmamak kaydıyla kelimenin ilk harfidir. Nefiy edatları olan و ile ل harflerine ses vurgusu yapılması tavsiye edilmektedir.

2. Ezan İcrasında Yapılması Gereken Kurallar

İnanan inanmayan, seven sevmeyen, herkesin dinleme durumunda olduğu ezan İslâm'ın sesi ve temel dinamiklerinden biridir. Bu itibarla Hz. Peygamber yadigârı olan ezan elden geldiğince en güzel tarzda okunmalı ve okutturulmalıdır.¹⁰² Nitekim Hz. Peygamber (s.s.v.) ezanı belirli kimselere okutturmuştur.

İyi bir ezan okumak için dikkat edilmesi gereken başlıca hususlar ise şunlardır:¹⁰³

1. Ezan kelimelerini açık ve net okumak, gereksiz uzatma ve ağızda yuvarlamalardan kaçınmak.

⁹⁸ Detaylı Bilgi İçin Bk. Abdurrahman Çetin, "Tilâvet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 41/155-157.

⁹⁹ Detaylı Bilgi İçin Bk. Mehmet Ali Sarı, "Med", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 28/288-289.

¹⁰⁰ Detaylı Bilgi İçin Bk. Mehmet Ali Sarı, "Âsım b. Behdele", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1991), 3/475-476.

¹⁰¹ Detaylı Bilgi İçin Bk. Tayyar Altıkulaç, "Hafs b. Süleyman", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1997), 15/118-119.

¹⁰² Sarı, *Kur'ân-ı Kerim ve Dinî Mûsikî*, 2/59.

¹⁰³ Bıyık, "Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Yapılan Mûsikî Çalışmaları", 10.

2. Ezanda medler fazla uzatılmamalı, ses alçaltılıp yükseltilmemelidir. Sözelimi “Allâh” lafzının başındaki hemze “ââllâhu”; sonundaki “he” harfî “Allâhûû”; “Ekber” lafzında da “bâ” harfî “ekbâr” şeklinde uzatılmamalıdır.

3. Tekbirler vasledildiğinde الله أكبر الله fetha (üstün hareke) ile okunur. Bu konuda farklı kaideler olsa da evlâ olan görüş; Kırâatçıların hemen hemen hepsi “eliflâm mîm” (الَمْ) lafzında 'mîm' üzerinde durmayıp “mîm”i peşinden gelen “Allâh” lafzına vaslederek okurlarken الله isminin başındaki vasıl hemzesinin üstün harekesini “mîm”e aktararak “Elif-Lâm-Mîme’llâhu” şeklinde seslendirirler. Bunun bir başka örneğini Osmanlı'dan tevârûs eden bayram tekbirlerindeki uygulamalarda görmekteyiz.¹⁰⁴

4. Ezân ve kametteki cümle sonları hadis gereğince cezimlenir.¹⁰⁵

5. Karar yerindeki son iki tekbir de kısa okunmalıdır. Son tevhid cümlesinin مُحَمَّدًا أَنْ kelimelerindeki nun ve mimler fazla tutulmamalıdır.¹⁰⁶

6. Tekbirler ikişerli olarak okunur, dört tekbinin birincisi ikinciye, üçüncüsü kısa olarak dördüncü tekbire vasledilmeli, dördüncü tekbin kararınca uzatılmalıdır.¹⁰⁷

7. Ezan okunurken “Allâhu ekber” lafzının telaffuzunda “he” harfî için ağız inceltildiğinde hataen “ye” harfî oluşmaktadır ki bu ciddi bir hatadır.¹⁰⁸

3. Kâmet İcrasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Ezan icrasında yapılan lafzî hatalara ilaveten kamet esnasında da şu hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir;¹⁰⁹

1. Hayye ale’s-salâh lafızlarında cezimli durmak evlâ olup vasledildiklerinde ise kelimenin son harfinin harekesine göre okunur.

2. Hayye ale’l-felâh lafızlarında vakıf (durak) halinde “felâh” lafzındaki “h” harfî Arapça (ح) olup, çıkış yeri boğaz ortasıdır. Bu harfte (ح) vakıf yapıldığında harf cezimlenir ve harfin mahreci telaffuz edilirken sesin nefes ile akıtılmasına dikkat edilmelidir. Vasıl (geçiş) halinde ise kelimenin son harfinin harekesine göre okunmasına özen gösterilmelidir.

¹⁰⁴ Sıtkı Güllü, “Ezan’la İlgili İki Tartışma Bağlamında Bazı Değerlendirmeler” *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19/2009 (27.10.2010), 11.

¹⁰⁵ Sarı, *Kur’ân-ı Kerim ve Dinî Mûsikî*, 2/59.

¹⁰⁶ Sarı, *Kur’ân-ı Kerim ve Dinî Mûsikî*, 2/59.

¹⁰⁷ Sarı, *Kur’ân-ı Kerim ve Dinî Mûsikî*, 2/59.

¹⁰⁸ Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), “Ezan Çalıştayı Raporu” (Erişim: 29.12.2024).

¹⁰⁹ Fatih Çollak, “Kamet”, *Youtube* (25 Şubat 2013), 0:00-01:27.

3. Kâmet adını taşıyan lafzın icrasında (قد قامت الصلاة) قد lafzında dâl harfindeki cezm hali okunurken kalkale¹¹⁰ sıfatına vurgu yapılmalıdır ve vasledildiklerinde ise, kelimenin son harfinin harekesine göre vasledilmelidir.

4. Tekbir İcrâsında Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar

Arapça metin: (اَللّٰهُ اَكْبَرُ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ، لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ وَبِاللّٰهِ الْحَمْدُ) şeklinde olup okunuşu da (Allâhuekber, Allâhuekber, lâilâhe illâllahu vellâhu ekber Allâhu ekber ve lillâhilhamd.)¹¹¹

Anlamı: “Allah büyüktür. Allah büyüktür. Allah’tan başka hiçbir ilah yoktur. Allah büyüktür. Allah büyüktür. Hamd Allah’a mahsustur.”¹¹²

“Allâhu ekber” lafzını gerek mûsikî icrasında gerek diğer icralarda doğru lafızlarla idrak etmek için şu hususlara dikkat etmek gereklidir.

1. Tekbirler vasledildiğinde الله أكبر الله أكبر fetha (üstün hareke) ile okunur. Ezan bahsinde geçen madde tekbir maddesi için de geçerlidir.¹¹³

2. Sûre sonları tekbire vasledilerek okunacak olursa, vasıl kaidelerine riâyet olunur. M

eselâ; Sûrenin son kelimesi sâkin ise (فَحَدَّثَ اللهُ أَكْبَرَ) şeklinde olduğu gibi, ictimâ-i sâkineyn (iki sâkin harf yan yana gelmez) kuralınca böyle bir durum gerçekleşirse, birinci sakin harf kesre (esre) ile harekelenirler. Kural gereği tekbir lafzındaki hemze, hemze-i vasıldır¹¹⁴ ve bir önceki kelime ile beraber okunduğunda Allah lafzının başındaki hemze düşer.¹¹⁵ Allah lafzındaki “lâm” harfi kendinden önceki harfin harekesine göre kalın veya ince sesli olarak telaffuz edilir.¹¹⁶

4. Telaffuzlarda kalın ve ince sesli harflere dikkat edilmelidir meselâ tekbir kelimesindeki *hemze*, *he*, *kef*, *be* harflerinin sesleri ince iken,¹¹⁷ *ra* harfi ise hükümlerine binâen kalın okunmaktadır.¹¹⁸

¹¹⁰ Sahihtilavet, “Kalkale”, (Erişim: 29.12.2024).

¹¹¹ Diyanet Haber (DİHA), “tekbir-tehlil-tesbih-duaları” (Erişim: 05.01.2025).

¹¹² DİHA, “tekbir-tehlil-tesbih-duaları”.

¹¹³ Gülle, “Ezan’la İlgili İki Tartışma Bağlamında Bazı Değerlendirmeler” 5.

¹¹⁴ Detaylı Bilgi İçin Bk. İsmail Durmuş, “Hemze”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1998), 1/190-193.

¹¹⁵ İsmail Karaçam, *Kur’an-ı Kerîm’in Faziletleri ve Okunma Kaideleri*, Marmara Üniversitesi İlâhiyat Vakfı Yayınları (İstanbul: 2012.), 21/366.

¹¹⁶ Abdurrahman Çetin, *Kur’an Okuma Esasları (Tecvid)*, Emin Yayınları (Bursa: 2011), 9/189-200.

¹¹⁷ Karaçam, *Kur’an-ı Kerîm’in Faziletleri ve Okunma Kaideleri*, 21/207.

¹¹⁸ Ramazan Pakdil, *Ta’lim Tecvid ve Kıraat*, Marmara Üniversitesi İlâhiyat Vakfı Yayınları (İstanbul: 2014), 7/202-206.

5. Salât İcraları ve İcralarda Yaygın Olarak Yapılan Lafız Hataları

Türk din mûsikisinde Hz. Peygamber'e (s.a.v.) Allah'tan (c.c.) rahmet ve selâm temenni eden, onu metheden, onun şefaatinı dileyen, aile fertlerine ve yakınlarına dua ifadeleri içeren, “salâ” lafızları her ne kadar TDK ve halk arasında *selâ* olarak da telaffuz edilse de sözleri Arapça ve mensurdur.¹¹⁹

5.1. Sabah, Cuma ve Cenâze Salâtları

Ülkemizde bazı yöresel farklı icralar olsa da genellikle sabah ezanı ve Cuma namazı öncesi ile cenaze salâları şu şekilde icra edilmektedir.

“*Es-salâtü ve's-selâm. 'Aleyk. Yâ seyyidenâ. Yâ Rasûlâ'llâh.*” (Ey Allah'ın Resulü! Salât ve selâm senin üzerine olsun.) salâ sözlerinin icrasında sıkça yapılan lafzî hata, Yâ Rasûlâ'llâh kelimesindeki “ra” harfî “re” diye, “lel” telaffuzundaki “e” harfî “u” sesi ile okunabilmektedir. Doğru telaffuz edilememesinin nedeni Arapçadan kaynaklanan bir kuraldan dolayıdır. Arapçada bir tamlamanın başına “yâ” hitap nidâsı geldiğinde sonraki tamlamada bazı değişiklikler olur. Rasûlu'llâh, kelimesindeki “u” harfî “a'ya” dönüşür. İlk “lâm” harfî ince sonraki “lâm” harfleri kalın sesle okunur. Yani; doğru telaffuzu “*Yâ Rasûlâ'llâh*”tır.¹²⁰ Diğer salâ sözleri şu şekilde devam etmektedir.¹²¹

“*Es-salâtü ve's-selâm.*” “*Aleyk. Yâ seyyidenâ. Yâ Habîba'llâh*”

“*Es-salâtü ve's-selâm.*” “*Aleyk. Yâ seyyidenâ. Yâ Nebîyya'llâh.*”

“*Es-salâtü ve's-selâm.*” “*Aleyk. Yâ seyyidenâ. Yâ Hayra halki'llâh.*”

“*Es-salâtü ve's-selâm.*” “*Aleyk. Yâ seyyidenâ. Yâ Nûra 'arşı'llâh.*”

5.2. Salât-ı Ümmiyye İcrası ve İcrada Yapılan Yaygın Lafız Hataları

Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi tarafından segâh makamında bestelenen salât-ı ümmiyye şu sözlerden oluşmaktadır:

“*Allâhümme salli alâ seyyidînâ Muhammedini'n-nebiyyi'l-ümmiyyi ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim.*” (Allah'ım, Efendimiz olan ümmi peygamber Muhammed'e ve onun ailesine ve ashabına salât (rahmet manasında dua) ve selam olsun.)¹²²

¹¹⁹ Bıyık, “*Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Yapılan Mûsikî Çalışmaları*”, 21.

¹²⁰ Nisan Kumru, “Ya Resulallah nasıl okunur?”, *Youtube* (05.12.2019), 00:00-01:27.

¹²¹ Ankara Müftülüğü, “İlçemizde Okunacak Salâ Metni” (Erişim: 05.01.2025).

¹²² İslam ve İhsan, “Salât-ı Ümmiye Sözleri ve Anlamı” (Erişim: 05.01.2025).

Şekil 1: Salât-ı Ümmiyye Notası

1. Salât-ı ümmiyye icrasında yapılan genellikle yaygın lafzî hata, “ümmiyyi” kelimesini tenvinli (yani iki esre harekeli) olarak telaffuz edip kendin sonraki “vâv” harfine idgam¹²³ ile bağlayarak okunmaktadır ki bu telaffuz kesinlikle hatalıdır.¹²⁴
2. Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedini’n-nebiyyi’l-ümmiyyi ve ‘alâ âlihi ve sahibihî ve sellim. Sözlerindeki “nebiyyi’l” kelimesinin telaffuz esnasında “nebiyyi” olarak okunması nedeniyle lafız hatası yapılmaktadır.¹²⁵
3. “Muhammedinin” kelimesi “*Muhammedin innebiyyi*” olarak okunması hataya sebebiyet vermektedir. Ayrıca “alâ” ve “seyyidinâ” lafızlarındaki “a” harfleri ince sesli olarak “â” olarak telaffuz edilmelidir.¹²⁶

6. Tesbih İcrası ve İcrada Yapılan Yaygın Lafız Hataları

Allah Teâlâ’ya şükretmek, O’nun yüceliğini zikretmek için yazılmış eserlerdir. Ramazan ayında ve mübarek gecelerde sabaha doğru müezzinler tarafından minarelerde okunan temcidler esnasında okunurdu. Ayrıca namazlardan sonra yapılan tesbihat esnasındaki icralar da tesbihat olarak zikredilmektedir.¹²⁷

Cemaatle kılınan namazların tesbîhât bölümü müezzinler tarafından imamın selam vermesinden sonra serbest usûlde nağmeli bir şekilde icra edilir. Tesbîhâtın doğru telaffuzuna binaen bir başka husus da imamın icra ettiği makam ve bıraktığı perdenin kullanılmasıdır. Tesbîhâtta genelde rast, uşşak, segâh, saba ve hicaz makamları ve bu

¹²³ Detaylı Bilgi İçin Bk. Mehmet Ali Sarı, “İdgam”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 21/471-472.

¹²⁴ Ömer Faruk Güney, “Segâh Salât-ı Ümmiyye-Dini Mûsikî Dersleri”, *Youtube* (07 Tem 2022), 0:00-04:47.

¹²⁵ Huzur veren Sesler Kanalı, “Salat-ı Ümmiyye”, *Youtube* (30 Haziran 2019), 0:00-59:31.

¹²⁶ Hasan Bitmez, “Salat-ı Ümmiyye”, *Youtube* (02 Aralık 2016), 0:00-59:31.

¹²⁷ Bıyık, “*Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Yapılan Mûsikî Çalışmaları*”, 11-12.

makamlarla ilişkili diğer makamlar tercih edilir.¹²⁸ Cemaatle kılınan farz namazlarından sonra yapılan tesbîhâtın şu sözlerden oluşmaktadır.¹²⁹

Arapça metin: (اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَ مِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ) şeklinde olup okunuşu ise (Allâhumme ente's-selâmü ve minke's-selâm, tebâraakte yâ zelcelâli ve'l-ikrâm.) şeklindedir.

Anlamı: “Allahım selâm sensin. Selâmet ve esenlik sendendir. Ey azamet ve kerem sahibi Allahım, sen hayır ve bereketi çok olansın.”

Arapça metin: (سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ) okunuşu: (Sübhâna'llâhi ve'l-hâmdü li'llâhi ve lâ ilâhe illa'llâhü va'llâhu ekber ve lâ hâvle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-aliyyi'l-azîm.) şeklindedir

Anlamı: “Allah eksik sıfatlardan münezzehtir. Hamd Allah'adır. Allah'tan başka ilah yoktur ve Allah en büyüktür. Allah'tan başkasında güç ve kudret yoktur.”

Bu kısım bittikten sonra cemaat tarafından genellikle gizli bir ses ile Âyete'l-Kürsî¹³⁰ okunur.¹³¹

Arapça metin: (سُبْحَانَ اللَّهِ) veya (وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ذُو الْجَلَالِ سُبْحَانَ اللَّهِ) okunuşu: ve hüve'laliyyü'l-azîmü zü'l-celâli sübhâna'llâh.

Anlamı: “O, Yücedir, Büyüktür, Celildir, Allah'ı tesbih ederim”

Arapça metin: (سُبْحَانَ الْكَرِيمِ دَائِمَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ) veya (الْحَمْدُ لِلَّهِ)

Anlamı: “Rahman olan Allah'ı tesbih ederim, her zaman hamd Allah'a mahsustur.”

Arapça metin: (رَبِّ الْعَالَمِينَ تَعَالَى شَأْنُهُ اللَّهُ أَكْبَرُ) veya (اللَّهُ أَكْبَرُ) okunuşu: Rabbil âlemîne te'âlâ şânuhü'llâhu ekber.

Anlamı: “Âlemlerin Rabbi, Yüce Allah büyüktür.”

Tesbîhât'ın bu bölümünde “şânuhû” mu yoksa “şe'nuhû” mu lafzı uygundur. Bundan dolayı bir lafzî hata meydana gelir mi? Bunu öğrenmek için Arapça kaynak kaide ve kurallara bakmak gerektiği hâsıl olmuştur. Arapça ilmine vâkıf olan Malatya Yeşilyurt İlçesi Cebraîl Kurel Erkek Hafızlık Kur'an Kursu'nda geçici K.K.Ö. olarak görev yapan

¹²⁸ Tıraşçı, *Türk Din Müsikîsi*, 152.

¹²⁹ İslam ve İhsan, “Müezzinlik ve Namaz Sonrası Tesbihat Nasıl Yapılır?” (Erişim: 12.01.2025).

¹³⁰ Detaylı Bilgi İçin Bk. Mustafa Çetin, “Âyetü'l-Kürsî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1991), 4/244-245.

¹³¹ Tıraşçı, *Türk Din Müsikîsi*, 154.

7. Mahfel Sürmesi İcrası ve İcrada dikkat edilmesi gereken kurallar

Mahfel Sürmesi, Dînî mûsikînin Câmî mûsikîsi formlarından biridir. İçerik olarak Tesbih ve Cumhûr Müezzinliği formları ile aynı kabul edilse de onu bu formlardan farklı kılan özellik, şimdiye kadar yapılmış ilk ayrı bir beste ve tertip olarak karşımıza çıkmış olmasından dolayı Tesbih ve Cumhûr Müezzinliği formlarından farklılık arz etmektedir.¹³⁶

Mahfel Sürmesi olarak adlandırılan ve Eyüp Sultan Câmî baş müezzini Şeyh Abdülğani Gülşenî tarafından beş bölüm halinde bestelenen bu eserin ilk besteli hâli Dr. Suphi Ezgi'nin 1930'lu yıllarda eseri notaya alması O yıllarda müezzinlerce okunmasına vesile olmuş ve bu sayede günümüze kadar ulaşmasına imkân tanınmıştır. Abdülğani Gülşenî'nin Mahfel Sürmesi, daha sonraki yıllarda Eyüp Sultan Câmî'nde müezzinler tarafından mübarek gecelerde ve bayram günlerinde icra edilmeye devam edilmiştir. Ancak günümüzde bu uygulama devam etmemektedir.¹³⁷

Mahfel sürmesi icra'larında şu hususlara dikkat edilmesi gereklidir:

1. Lafızların Kur'ân Kırâati ile doğrudan ilişkili olması nedeniyle okuma'da telaffuzlara dikkat edilmelidir.¹³⁸
2. “*Allâhümme ente's-selâm ve minke's-selâm ve ileyke ye'ûdü's-selâm fe hayyînâ Rabbenâ fi's-selâm ve edhilnâ dâra's-selâm, tebâraakte Rabbenâ ve te'âleyte leke'l-hamdü yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm*” bölümünün Kuran Kırâatine uygun ve seri olarak okunmasına dikkat edilmelidir.¹³⁹
3. Sabâ Makâmı'nda Âyetelkürsî bölümü Ezgi tarafından Arapça kaidelerine uygun şekilde notaya alınmadığından Kur'ân Kırâati'ni iyi bilen müezzinin aynı makamda irticâlen kendi müktesebâtınca okunmasına dikkat edilmelidir.¹⁴⁰

¹³⁶ Fatih Koca, “Abdülğani Gülşenî'nin Cumhûr Müezzinliği Tertîbi Mahfel Sürmesi”, *Rast Müzikoloji Dergisi* 1/5 (2017), 1524.

¹³⁷ Koca, “Abdülğani Gülşenî'nin Cumhûr Müezzinliği Tertîbi Mahfel Sürmesi”, 1524.

¹³⁸ Koca, “Abdülğani Gülşenî'nin Cumhûr Müezzinliği Tertîbi Mahfel Sürmesi”, 1524.

¹³⁹ Koca, “Abdülğani Gülşenî'nin Cumhûr Müezzinliği Tertîbi Mahfel Sürmesi”, 1527-1528.

¹⁴⁰ Koca, “Abdülğani Gülşenî'nin Cumhûr Müezzinliği Tertîbi Mahfel Sürmesi”, 1528.

4. Dügâh Makamı'nda İlâhi bölümünde geçen “*Yâ Lâtîfû, Yâ Kâfî, Yâ Hafîzu, Yâ Şâfî, Yâ Kerîmü, Yâ Allâh Bâkî, Yâ Rahîmü, Ente Allâh*” esmâlarının, daha zâhidâne¹⁴¹ bir üslûb içerisinde okunmasına dikkat edilmelidir.¹⁴²

5. İçerisinde geçen âyet ve duâların tamamen Kur’ân Kırâatı ile ilişkisi olması nedeniyle eserin, Arapça kaidelere de dikkat edilerek icra edilmesine dikkat edilmelidir.¹⁴³

8. Temcid ve Münâcât İcrası

Temcidin icrâsı, genellikle ramazan ayında sahur vakti sabah ezanına doğru minarelerde bir veya birkaç müezzin tarafından icra edilen ve iki bölümden oluşan bir form olup müezzinlerce bazı kısımları solo, bazı kısımları ise koro olarak icrâ edilmiştir. Sünbül Sinan Hazretleri’ne ait ve Hatip Zâkirî Hasan Efendi tarafından bestelenmiş Irak makamındaki sözleri Arapça olup Durak Evferi usûlünde icrâ edilen eserin sözleri şöyledir:¹⁴⁴

Yâ Hazreti Mevlâ; Mevlâ’l-mevâlî, Ente’l-Kerîmü’l-Bâkî ve ente’r-Rahîmü. Yâ Allâh, Ente’l-lezî teferradte bi’l-fadli ve’l-kerâmi ve’l-‘ulâ. Yâ Rahmân, ilâhün, vâhidün Rabbün teâlâ. Hüve’llâhü’l-Bedîû’l-Hakku’l-‘ulâ. Yâ Mennân, teâlâ zâtühû lemmâ tecellâ mine’l-ğaybi ile’l-‘ayni tecellâ. Yâ Mennân. Sübhâne men tâbe ‘alâ Âdeme ba’de mâ ‘asâ, fe’ctebâhü Rabbühû ve rafe’a ile’s-semâvâtî’l-‘ulâ. Yâ Sübhân, Sübhâne men encâ Nûhan ile’s-seffîneti ve eshâbehû. Sübhâne men ersele Mûsâ ilâ Fir’avne bi’l-‘asâ. Yâ Deyyân, Sübhâne men ahsene savte Dâvûde ve rafe’a ‘Îsâ. Sübhâne meni’ttehaze İbrâhîme halîlen ve’stafâ. Yâ Rıdvân, Sübhâne men tecellâ ve kelleme Mûsâ. Yâ Hannân, Sübhâne men hateme’l-enbiyâe bi Muhammedini’l-Mustafâ. Fedâke ebî ve ümmî keme’l-Halîlü İsmâîle fedâ. Allâh, Yâ hazreti Mevlâ, Lâ ilâhe illa’llâh, Hak Lâ ilâhe illa’llâh, Lâ ilâhe illa’llâh. Evvel Âdem safiyyü’llâh, Allâh, Yâ Hazreti Mevlâ. Lâ ilâhe illa’llâh, Nûh neciyyü’llâh, Allâh, Yâ Hazreti Mevlâ. Lâ ilâhe illa’llâh, Yûsuf sâdiku’llâh, Allâh, Yâ Hazreti Mevlâ. Lâ ilâhe illa’llâh, Mûsâ kelîmu’llâh, Allaâh, Yâ Hazreti Mevlâ. Lâ ilâhe illa’llâh, ‘Îsâ nûrullâh, Allâh, Yâ Hazreti Mevlâ. Lâ ilâhe illa’llâh, Muhammedü’r-

¹⁴¹ Detaylı Bil İçin Bk. Kürşat Demirci, "Zühd", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 44/533-535.

¹⁴² Koca, “Abdülğani Gülşeni’nin Cumhûr Müezzinliği Tertîbi Mahfel Sürmesi”, 1528.

¹⁴³ Koca, “Abdülğani Gülşeni’nin Cumhûr Müezzinliği Tertîbi Mahfel Sürmesi”, 1529.

¹⁴⁴ Tıraşçı, *Türk Din Müsikisi*, 120.

rasûlü'llâh, hakkan ve sıdkan ve salî 'ale'n-Nebîyyi'l-Mustafa, Ahmedüne'l-hâdî ve 'aleyhi's-senâ. Kerîmün, Rahîmün, Allâh yâ Mevlâ.

Bundan sonra ikinci kısım olan münâcât kısmı gelmektedir. Allâh'a yalvarma, yakarma ve sığınma anlamına gelen münâcâtın başlangıç kısmı, başta Arapça sözlü iken Türkçe kısma geçilmekte ve yine Arapça sözlü bir hitap ile halka hitap edilerek bitirilmektedir. Bu bölüm besteli değildir ve doğaçlama olarak bir müezzin tarafından okunur. Bu bölümün sonuna doğru Dilkeş-hâverân makamına geçilir ve bundan sonra sabah salâsı sabah ezanı okunuşlarına geçilir. Münâcât'ın sözleri ise şöyledir:¹⁴⁵

Yâ Hâteme'r-risâleti, yâ eşrafe'l-verâ, 'aceben li'l-muhibbi keyfe yenâm. Küllü nevmin 'ale'l-muhibbi hârâm. Kum yâ nâimü kem tenâm. 'Âşîku'llâhi lâyenâm ed'ûke bi't-tedarru'î yâ dâime'l-bekâ;

Aslih lenâ bifadlike yâ vâsi'al 'atâ; İlâhî ben kime idem münâcât, kapında eyleyim arz-ı hâcât ve yâ dânen-de-i sırr-ı hâfîyyât; Ne hâcet Hazretine arz-ı hâcât. Ey Kerîmü lem yezel, vey pâdişâh-ı lâ yezâl, saltanat-ı külli senindir, hiç sana ermez zevâl. Sallî 'alâ seyyidînâ Mustafâ, Ahmedüne'l-hâdî 'aleyhi's-senâ.

8.1. Temcid ve Münâcat İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

1. Sözleri Arapça olduğundan icrası'nda harfin kalın ve ince sesli olarak telaffuzuna dikkat edilmelidir. “*Yâ Hazreti Mevlâ, Mevle'l-mevâlî*” cümlesindeki “*mevâlî*” kelimesinde geçen “*vâv*” harfi uzatılırken tam “*a*” sesi ile “*e-a*” arası bir sesle telaffuz edilmelidir.¹⁴⁶

2. “*Ente'l-lezî teferradte bi'l-fadli*” cümlesindeki gibi kelimelerin harflerini telaffuz ederken harflerin sıfatına uygun bir şekilde telaffuzuna dikkat edilmelidir. Cümlede geçen “*zâl*” harfinin peltekliğine, “*bi'l-fadli*” kelimesindeki “*dâd*” harfinin Arapça “ض” olarak telaffuzuna dikkat edilmelidir.¹⁴⁷

9. Mevlid İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

Aslen Arapça bir kelime olup lügatte doğum, doğum yeri, doğum zamanı anlamlarına gelmekte ise de önemi bakımından Peygamber Efendimiz'in doğum gününü

¹⁴⁵ Tıraşçı, *Türk Din Mûsikîsi*, 174.

¹⁴⁶ Ahmed Şahin, “Temcid (Yâ Hazret-i Mevlâ Mevle'l Mevâlî)”, *Youtube* (Erişim: 09.2.2025), 0:05-0:27.

¹⁴⁷ Şahin, “Temcid (Yâ Hazret-i Mevlâ Mevle'l Mevâlî)”, 0:53-1:02.

ifade etmektedir.¹⁴⁸ Halk arasında mevlüt veya mevlûd diye tabir edilen kelime ile karıştırılmaması gerekir. Zira mevlüt veya mevlûd kelimeleri “yeni doğan” anlamlarına gelmektedir.¹⁴⁹

Her ne kadar yüce kitabımız Kur’ân-ı Kerim ile kıyaslanamasa da edebî içeriği ve mûsikîsiyle asırlardır dünyanın çeşitli coğrafyalarında İslâm’ın ayakta kalmasına da yardımcı olan bir edebî tür de kuşkusuz mevlid formu olmuştur. Zîra hiç şüphe yok ki; mevlid formunun kaynağını mübarek Kur’ân-ı Kerim’den alıyor olması; bu denli etkili bir durum arz etmesindeki en önemli nedenlerden biridir.¹⁵⁰

Mevlîd-i şerif icrası esnasında dikkat edilmesi gereken özellikler şunlardır:¹⁵¹

1. Güfte:¹⁵² şiir – sözlere riâyet etmek.
2. Güfte’ye ekleme veya çıkarma yapmamak.
3. Arûz vezni’ne¹⁵³ dikkat ederek yani “fâ ‘i lâ tün/ fâ ‘i lâ tün/ fâ ‘i lün” kalıbına göre okumak. Bu vezne göre “i” harflerine gelen heceler uzatılmaz.¹⁵⁴
4. Konuşur gibi anlaşılır okumak.
5. Makamlara riâyet ederek okumak.
6. Mûsikî’ye vâkîf olmak.
7. Tavırlara dikkat ederek yani fem-i muhsinden dinleyerek okumak.
8. Vurgulara dikkat ederek okumak.
9. Ulama¹⁵⁵ ile okumak.

9.1. Tevhid Bahri İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Mevlid-i şerifte tecvid kuralları uygulanmaz. Ancak mevlid sözleri Osmanlıca yazıldığından harfın kalınlığına, inceliğine dikkat edilmesine önem gösterilmelidir. Mesela;¹⁵⁶

1. “Aşk ile geldi” cümlesindeki “k” harfi ince telaffuz edilmemelidir.

¹⁴⁸ Tıraşçı, *Türk Din Mûsikîsi*, 160.

¹⁴⁹ *Tevakku Arapça Türkçe Sözlük*, “Mevlûd” (Erişim: 19.01.2025).

¹⁵⁰ Murat Cemalettin Necipoğlu, “Klasik Mevlit İcrasında Temsilî Okuma İzleri”, *İstanbul Üniversitesi Press* 1/2 (2024), 191-192.

¹⁵¹ Ömer Faruk Güney, “Mevlid Nasıl Okunur?”, *Instagram* (02 Şubat 2024).

¹⁵² Detaylı Bilgi İçin Bk. İsmail Hakkı Özkan, “Güfte”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 14/217-218.

¹⁵³ Wikipedia, “Arûz Ölçüsü” (Erişim: 19.01.2025).

¹⁵⁴ Güney, “Mevlid Nasıl Okunur, Kurallar nelerdir?”, (2 Şubat 2024).

¹⁵⁵ Wikipedia, “Ulama” (Erişim: 19.01.2025).

¹⁵⁶ Mehmet Hadi Duran, “Mevlid i Şerif Dersleri 2 Tevhid Bahri”, *Youtube* (07. Nisan 2020), 0:00-14:00.

2. “Arş-ü ferş-ü ay-ü gün hem nüh felek” sözlerindeki “*nüh*” kelimesi “*nuh*” olarak telaffuz edilmemelidir.¹⁵⁷

3. “Birliğine cümle ikrar eyledi” cümlesindeki “*k*” harfi ince okunmamalıdır.

4. “Misk gibi kokûsu canlardâ tüte” cümlesinde geçen “canlardâ” kelimesindeki “*n*” harfi “*m*” olarak yani “camlardâ” olarak okunmamalıdır.

9.2. Nur Bahri İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Cenâb-ı Allah'ın “*Nur*”unun önce Hz. Adem'e ve sırasıyla diğer peygamberlere en son da Efendimiz'e (sav) intikalini anlatan genellikle okunmayan ve toplum tarafından pek bilinmeyen bu bahir öncesinde hicaz makamıyla karar veren bir Kur'ân-ı Kerîm okunur ve hicaz makamında bir tevşîh veya ilâhî okunduktan sonra nur bahri okunur.¹⁵⁸

1. “Hem anâ çok kıldı ol lûtf issi cûd” cümlesindeki “*lûtf*” ve “*issi*” kelimeleri ayrı olup “*lutfissicûd*” olarak telaffuz edilmemelidir.¹⁵⁹

2. “Şit doğdu anâ nakletti bu nur” cümlesindeki “*Şit*” kelimesine âruz vezni gereği “*i*” harfi ekleyerek okunmasına dikkat edilmelidir.¹⁶⁰

9.3. Velâdet Bahri İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

1. “Vakt erişdi hefte vü eyyam ile” cümlesindeki “vakt” kelimesindeki “*t*” harfî, “*d*” harfine, “erişdi” kelimesindeki “*d*” harfî ise “*t*” harfine dönüştürülmemeli yazıldığı gibi okumasına dikkat edilmelidir.¹⁶¹

2. “Vakt erişdi hefte vü eyyam ile” cümlesindeki “vü” hecesi “*hü*” olarak okunmamalıdır.¹⁶²

3. “İndiler gökden melekler sâf sâf” cümlesindeki ilk “saf” kelimesine vezne uyması açısından “*i*” harfi ekleyerek telaffuz edilmelidir.¹⁶³

4. “Yâradılâlî cihân gelmiş değil” cümlesindeki “*cihân*” kelimesine “*a*” harfi ekleyerek “*cihana*” olarak telaffuz edilmemesine dikkat edilmelidir.¹⁶⁴

¹⁵⁷ Duran, “Mevlid i Şerif Dersleri 2 Tevhid Bahri”, 06:30-06:43.

¹⁵⁸ Mehmet Hadi Duran, “Mevlid-i Şerif Dersleri Nur Bahri”, Youtube (08 Nisan 2020), 0:00- 6:27.

¹⁵⁹ Duran, “Mevlid-i Şerif Dersleri Nur Bahri”, 01:48-02:22.

¹⁶⁰ Duran, “Mevlid-i Şerif Dersleri Nur Bahri”, 03:02-03:23.

¹⁶¹ Mehmet Hadi Duran, “Mevlid-i Şerif Dersleri Velâdet Bahri”, Youtube (10 Nisan 2020), 01:51- 02:15.

¹⁶² Duran, “Mevlid-i Şerif Dersleri Velâdet Bahri”, 01:51-02:15.

¹⁶³ Duran, “Mevlid-i Şerif Dersleri Velâdet Bahri”, 07:00-07:24.

¹⁶⁴ Duran, “Mevlid-i Şerif Dersleri Velâdet Bahri”, 09:14-09:31.

5. “Ûlu devlet buldun ey dildâr sen” bu cümlede “*buldun*” kelimesinden sonra vurgu açısından virgöl konulmalı ayrıca “dildâr” kelimesine “e” harfi ekleyip “*dildâre*” olarak okunarak yaygın lafzî hataya düşülmemelidir.¹⁶⁵

6. “Yûzüne müştâk dürür ins ü melek” cümlesindeki vezne göre doğru telaffuz edebilmek için “*müştâk*” kelimesine “i” harfi eklenerek telaffuz edilebilmektedir.¹⁶⁶

7. “Sundular bir câm dolusu şerbeti” cümlesinde geçen “*câm*” kelimesindeki “m” harfi “n” yani; “*cân*” olarak telaffuz edilmemelidir.¹⁶⁷

8. “İdemezdım kendimi nûrdan fark” cümlesinde “*nûrdân*” kelimesinin son hecesi vezne uyması açısında uzatarak okunmalıdır.¹⁶⁸

9.4. Merhabâ Bahri İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

1. “Merhabâ ey bülbül-i bâğ-ı Cemâl” cümlesinde geçen “*bâğ-ı*” kelimesindeki “i” harfi “ı” olarak telaffuz edilmemelidir.¹⁶⁹

2. Mevlid sözlerinin telaffuzunda genellikle tecvîd kuralları işletilmez ancak bazı sözlerin kökü itibariyle farklı anlamlar çıkması nedeniyle kelimenin harfi aslî olarak da telaffuz edilebilmektedir.¹⁷⁰ Bu bahirde “*Merhabâ ey âsi ümmet melceî*” cümlesinde geçen “melceî” kelimesindeki “i” harfi arapça “ع” değil, “hemze”¹⁷¹ olarak telaffuz edilmelidir.¹⁷²

3. “Merhabâ ey çâresizler eşfeî” ifâdesinde ise “*eşfeî*” kelimesinin son harfi “ع” olarak telaffuz edilmelidir.¹⁷³

4. “Ey kamu düşmüşlere sen dest-gîr” cümlesindeki “*dest*” kelimesine vezin gereği “i” harfi eklenerek okunmalıdır.¹⁷⁴

5. “Yâ habîba’llâh bize imdâd kıl” ile “Son nefes dîdârın-ile şâd kıl” cümlelerindeki “*imdâd*” ve “*şâd*” kelimeleri vezne uyması için “i” harfi eklenerek telaffuz edilebilir.¹⁷⁵

¹⁶⁵ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Velâdet Bahri", 09:53-10:23.

¹⁶⁶ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Velâdet Bahri", 10:53-11:07.

¹⁶⁷ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Velâdet Bahri", 13:19-13:32.

¹⁶⁸ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Velâdet Bahri", 14:04-14:14.

¹⁶⁹ Mehmet Hadi Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Merhabâ Bahri", *Youtube* (12 Nisan 2020), 01:21-01:33.

¹⁷⁰ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Merhabâ Bahri", 02:09-02:34.

¹⁷¹ Detaylı Bilgi İçin Bk. İsmail Durmuş, “Hemze”, 1/190-193.

¹⁷² Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Merhabâ Bahri", 02:09-02:41.

¹⁷³ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Merhabâ Bahri", 02:09-02:41.

¹⁷⁴ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Merhabâ Bahri", 04:26-04:40.

¹⁷⁵ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Merhabâ Bahri", 05:56-06:42.

9.5. Mirac Bahri İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

1. “Mustafa’ya söyledî bî-iştibâh” cümlesinde “bî” hecesine “r” harfî eklenmemelidir.¹⁷⁶ Zira “bî-iştibâh” kelimesi mânâ itibariyle şüphesiz anlamında iken, “bir iştibâh” olarak telaffuz edildiğinde şüpheli anlamına gelmektedir.¹⁷⁷
2. “Sevdiğin cân ile mâbûdun benem” cümlesindeki “sevdiğin” kelimesi “sevdiğim” olarak telaffuz edilmemelidir.¹⁷⁸
3. “Vey hatâ pûş ü atâsı çok kerîm” cümlesindeki “pûş ü” kelimesi “pûş i” olarak telaffuz edilerek yaygın hata yapılmaktadır.¹⁷⁹
4. “Ümmühânî evine geldi hemân” cümlesindeki “Ümmühânî” kelimesini “Ümmühân’ın” olarak telaffuz edilmemesine dikkat edilmelidir.¹⁸⁰
5. “Biz kamûmuz kullarız sen şâhsın” cümlesinde “kullarız” kelimesinde virgöl kullanılarak mânâ’ya dikkat edilmesine ayrıca “şâhsın” kelimesine ârûz vezni gereği “şâh-ı” olarak telaffuz edilmeli veya “şâh” kelimesi uzatılarak vezne ayak uydurulmalıdır.¹⁸¹

9.6. Münâcât Bahri İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Okunması gelenekleşmiş olan son bahirdir. Cenâb-ı Allah’a münacatı, bağışlanmayı ihtiva eder. Miraç bahrinin sonundan hüzzam makamından alınarak sonuna doğru sabâ ve hüseyinî makamlarına geçilerek bu makamla bitirilir.¹⁸²

1. “İmân ile pür-nûr kıl” cümlesindeki “nûr” hecesine vezin gereği “ı” harfî eklenebilir.¹⁸³
2. “Mûnisi ğilmân ile hem-hûr kıl” cümlesinde yukarıdaki madde bu cümle için de geçerli olup “hûr” hecesine “ı” harfî eklenerek vezin uyumu sağlanmalıdır.¹⁸⁴
3. “Bu dûâya cümleliz deyin âmîn” cümlesinde genel itibariyle yapılan hata “deyin” kelimesini “deyelim” olarak telaffuz etmekten kaynaklanmaktadır.¹⁸⁵

¹⁷⁶ Mehmet Hadi Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Miraç Bahri", *Youtube* (16. Nisan 2020), 06:25-06:46.

¹⁷⁷ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Miraç Bahri", 06:25-06:46.

¹⁷⁸ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Miraç Bahri", 06:51-07:05.

¹⁷⁹ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Miraç Bahri", 08:08-08:37.

¹⁸⁰ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Miraç Bahri", 12:23-12:35.

¹⁸¹ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Miraç Bahri", 13:05-15:11.

¹⁸² Konya Câmillerini Temizleme Derneği, “Münâcât Bahri”, (Erişim: 29.01.2025).

¹⁸³ Mehmet Hadi Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Münacat Bahri", *Youtube* (17 Nisan 2020), 03:15-03:33.

¹⁸⁴ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Münacat Bahri", 03:15-03:33.

¹⁸⁵ Duran, "Mevlîd-i Şerif Dersleri Münacat Bahri", 05:01-05:17.

10. Mi'râciyye İcrası ve İcrada Yapılan Lafız Hataları

“Mi'râciyye (معراجيّه)”, Hz. Peygamber'in mi'râcını konu alan eserlerin genel adı olarak adlandırılmıştır.¹⁸⁶ Mi'râciyye veya mi'râcnâme adıyla anılan, mûsikî geleneğimize Osmanlılar döneminden itibaren mevlîd formu'nun ârûz vezni olan “fâ ‘i lâ tûn/ fâ ‘i lâ tûn/ fâ ‘i lûn” ve “me fâ ‘i lûn/ me fâ ‘i lûn/ fe ‘û lûn” kalıplarına uygun olarak icrâ edildiği manzum eserlerdir.¹⁸⁷

“Mi'râciyye” icrâsı, kılınan namazın ardından bir hâfız Hoca Efendi tarafından okunan İsrâ sûresinin ilk âyeti ile başlar. Fâtîha'dan sonra iki mi'râchan birbirine bitişik iki kürsüye çıkarak eseri müştereken icraya başlar. Bu sırada kürsülerin altında oturan zâkirler her mısraın nihayetinde “sallû aleyh” ibaresini makamına göre topluca söyler. Altıncı bahrin her mısraının sonunda ise “minna's-salât” ibaresi terennüm edilir, münâcât¹⁸⁸ hânesinde de “ıkbêl yâ mücîb” terennümü tekrarlanırdı. Ayrıca her bahirden önce o bahre mahsus tevşîhler zâkirlerce okunurdu. Münâcât kısmı icra edilirken dinleyicilere gül suyu serpilir, mi'racda Hz. Peygamber'e sunulan içecekleri temsilen şerbet ve süt ikram edilir, mevlid törenlerinde olduğu gibi şeker dağıtılırdı. Mi'râciyye tamamlanınca genellikle Necm sûresinin mi'racı dair kısmından veya Bakara sûresinden bir aşr-ı şerif okunur, mi'rac duası ile tören bitirilirdi.¹⁸⁹

Üstün bir mûsikî ile tasavvuf kültürü ve ustalık bir sanat anlayışı dile getirdiğinden dolayı mi'râciyye'nin icrâ tarzı ve üslûbu, zaman içinde çeşitli sebeplerle kesintiye uğrayarak farklı okuyuşlar ortaya çıkmıştır.¹⁹⁰ Mi'râciyye'nin aslına uygun bir şekilde icrâ edilebilmesi için meşk metoduyla hocadan öğrenciye aktarılması önem arz etmektedir.¹⁹¹

1. “Yâ Rab ol sultân-ı cânın hürmeti” nişâbur münâcat bahri icarsında “hürmeti” kelimesi bazı icrâlarda “hörmeti” olarak telaffuz edilmektedir. “Ü” harfi yerine “ö” harfi olarak telaffuz edilmektedir.¹⁹²

¹⁸⁶ Kubbealtı Lugatı, “Mi'râciyye”, (Erişim: 31.01.2025).

¹⁸⁷ Uzun, Mi'râciyye", 30/135.

¹⁸⁸ Detaylı Bilgi İçin bk. Muhsin Macit, “Münâcât”, 31/562.

¹⁸⁹ Uzun, Mi'râciyye", 30/138.

¹⁹⁰ Tıraşcı, Türk Din Mûsikîsi, 103-104.

¹⁹¹ Tıraşcı, Türk Din Mûsikîsi, 104.

¹⁹² Mehmed Safiyüddin Erhan, “Mirâciyye-Nişâbur Münâcaat Yâ Rab ol Sultân-ı cânın hörmeti", (14 Ocak 2024), 00:00-00:22.

2. “Nûr-i Zât-i Müsteânın hürmeti” yukarıdaki madde bu cümle için de geçerlidir.¹⁹³

3. “Gördü İdrîs ile Hârûn'u dahi” bu cümlede “gördü” kelimesi “gördi”, “hârûn'u” kelimesi “hârûn-i”, “dahi” kelimesi ise “dehi” olarak telaffuz edilmektedir.¹⁹⁴

4. “Sidreyi seyritdi andan ol cenân” cümlesindeki “andan” kelimesi “handen” olarak telaffuz edilmektedir.¹⁹⁵

5. Ârûz veznine uygun olması için bazı kelimelere harf ilavesi yapılabilmektedir. Meselâ; “Her kim eylerse Muhammed vasfını” cümlesindeki “Muhammed” kelimesine vezne uyması için “i” harfi eklenebilmektedir.¹⁹⁶

11. İstiğfar İcrası ve İcrada Yapılan Lafız Hataları

İstiğfâr, “Kişinin kusurunun bağışlanmasını Allah’tan talep etmesi” demektir.¹⁹⁷ İki farklı şekilde icrâ edilmektedir.

11.1. Tevbe İstiğfar İcrası

Türk Dil Kurumu’nda tövbe¹⁹⁸ diye adlandırılan tevbe (tövbe) istiğfar duası şu şekilde icrâ edilmektedir;

Arapça metni: (أَسْتَغْفِرُ اللهَ أَسْتَغْفِرُ اللهَ أَسْتَغْفِرُ اللهَ الْعَظِيمَ الْكَرِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ) إِلَيْهِ. وَنَسْتَلُ التَّوْبَةَ وَالْمَغْفِرَةَ وَالْهُدَايَةَ لَنَا، إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ؛ تَوْبَةَ عَبْدٍ ظَالِمٍ لِنَفْسِهِ، لَا يَمْلِكُ لِنَفْسِهِ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً (وَلَا نُشُورًا) şeklinde olup anlamı ise “Kerîm olan, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayan, dâimâ diri (el-Hayy) ve her şeyin kendisiyle ayakta durduğu ve varlığını sürdürdüğü (el-Kayyûm) Yüce Rabbimin mağfiretini (bağışlamasını) niyaz ederim. O’na yönelir ve Yüce Zât’ından bizlere tevbe, mağfiret ve hidâyet lutfetmesini talep ederim. Zira tevbeleri kabul eden ve kullarına son derece merhametli olan O’dur. Kendi nefesine zulmeden ve ölmeye de hayatta kalmaya da yeniden dirilmeye de kendi iktidârı olmayan aciz bir kul olarak Rabbime tevbe ederim.”¹⁹⁹ Şeklindedir.

¹⁹³ Erhan, "Mirâciyye-Nişâbur Münâcaat (Nûr-i Zât-i Müsteânın Hürmeti), 00:28-00:47.

¹⁹⁴ Erhan, "Mirâciyye-Hüseynî Bahri (Çünkü eflâke urûc itdi Resûl), 01:54-2:25.

¹⁹⁵ Erhan, "Mirâciyye-Hüseynî Bahri (Çünkü eflâke urûc itdi Resûl), 04:21-4:55.

¹⁹⁶ Erhan, "Mirâciyye-Segâh Bahri (Evvel Allah adımı yâd eylerüz), 04:04-4:51.

¹⁹⁷ Adil Bebek, “Mağfiret”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 27/313.

¹⁹⁸ Türk Dil Kurumu Sözlükleri, “Tövbe”, (Erişim: 02.03.2025).

¹⁹⁹ İslam ve İhsan, “Tövbe ve İstiğfâr Duası”, (Erişim: 02.03.2025).

11.2. Seyyidü'l-İstiğfâr İcrası

Arapça metin: (اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، (أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ لَكَ بِذُنُوبِي فَاعْفُرْ لِي، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ) şeklinde olup anlamı ise “Allah’ım! Sen benim Rabbimsin! Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Beni sen yarattın. Ben senin kulunum; gücüm yettiği kadarıyla senin ahdin ve va’din üzere bulunuyorum. Yaptığım fenalıkların şerrinden sana sığınırım. Üzerimde olan nimetlerini itiraf ederim; günahımı da itiraf ederim. Beni bağışla; çünkü senden başka hiçbir kimse günahları bağışlamaz.”²⁰⁰ şeklindedir.

11.3. İstiğfar İcralarında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

1. تَوْبَةَ عَبْدٍ ظَالِمٍ لِنَفْسِهِ cümlesinde geçen “ظالم” kelimesinin başındaki “ظ” harfinin kalın sesli olarak okunmasına dikkat edilmelidir.²⁰¹
2. وَنَسْتَلُ kelimesinin telaffuzunda bir sonraki kelimeye vasledildiğinde zamir olan “ه” harfi’nin yok sayılmamasına dikkat edilmelidir.²⁰²
3. وَالْمَغْفِرَةَ kelimesindeki “ر” harfinin kalın sesli olarak okunmasına dikkat edilmelidir.²⁰³
4. وَالْهَدَايَةَ kelimesindeki “ه” harfi değiştirilerek “ح” olarak telaffuz edilmemelidir.²⁰⁴

12. Ferâciyye İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Alan taramasında Ferâciyye yaygın olarak icra edilmediğinden yaygın lafzî hatalara rastlanılmamıştır.

²⁰⁰ Din İşleri Yüksek Kurulu, “İstiğfar Duası Nedir?”, (Erişim: 02.03.2025).

²⁰¹ İslam @İrsadMakam, “Tevbe İstiğfar Duası”, Youtube (17.08.2017), 0:00-0:22.

²⁰² İslam @İrsadMakam, “Tevbe İstiğfar Duası”, 0:00-0:30.

²⁰³ İslam @İrsadMakam, “Tevbe İstiğfar Duası”, 0:00-0:32.

²⁰⁴ İslam @İrsadMakam, “Tevbe İstiğfar Duası”, 0:00-:33.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEKKE MÛSİKÎSİ FORMLARININ İCRALARINDA YAPILAN YAYGIN LAFZÎ HATALAR

1. İsm-i Celâl İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

İsm-i Celâl, “Allah” ismi için kullanılan bir tabir olup “Lafzatu’llâh” veya “Lafza-i Celâl” anlamlarında kullanılmaktadır.²⁰⁵ Tekke mûsikîsinde kelime-i tevhid’den sonra her tarikatın kendisine mahsus üslubu ile oturarak veya ayakta “lafzatu’llâhı” zikretmeleri hakkında kullanılan bir tabirdir.²⁰⁶ Zikrin icrasını gerçekleştiren dervişler ism-i celâli zikrederken, makam ve tarzı ne ise zâkirler de aynı makam ve usûle uygun ilâhiler okuyarak zikri daha coşkun bir hâle getirirler.²⁰⁷ Youtube gibi sosyal platformlarda dinlenen video kayıtlarında “Allah” lafzı icralarında hatalara rastlanılmamıştır.

2. Durak İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Durak formu, hem tanımındaki ifadeler hem de icra üslûbu dikkate alındığında belirli bir usûl ve tertip içinde ustalık gerektiren icralar olduğundan ayrıca günümüzde de yaygın olarak icra edilmediğinden, alan taraması (yani ses kayıtlarından elde edilen) veriler ışığında lafzî hatalara rastlanılmamıştır.

3. Mersiye İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Mersiye, yaygın olarak icra edilmediği için alan taramasında lafız hatalarına rastlanmamıştır.

4. Nefes İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Nefeslerin ağır usûllerle icrasına “*oturak*”, yürük usulle icrasına ise şahlama denir.²⁰⁸ Üslûbu, ilâhî’lere nazaran daha basittir. Halk mûsikîsine yakındır.²⁰⁹

²⁰⁵ Topaloğlu, “Lafza-i Celâl”, 27/47.

²⁰⁶ Demirtaş, “Türk Dinî Mûsikîsi Formları”, 222.

²⁰⁷ Nuri Özcan “Tekke Mûsikîsi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/385.

²⁰⁸ Nuri Özcan, Bektaşî Mûsikîsi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 5/371.

²⁰⁹ Akdoğan, *Türk Din Mûsikîsi Dersleri*, 269.

1. “Uyur idik uyardılar eyvallah hû” eseri icra edilirken ses kayıtlarında icracıların “hû” lafzını “hı” olarak telaffuz etmelerinden dolayı hata oluşmuştur.²¹⁰

2. “Hâkdır Allahım” eserini icra eden icracının youtube’de dinlenen ses kayıtlarında “Hâkdır” lafzı “Hâkırı” olarak okunması nedeniyle hatalı icra oluşmaktadır.²¹¹

3. Sabâ Nefes “Eşrefoğlu al haberi”, Uşşak Nefes “Pir dîvânına uğradım”, “Zahid bizi ta’n eyleme” gibi nefes formu’nda yer alan eserlerin icralarında lafzî hatalara rastlanılmamıştır.

5. Mevlevî Âyin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

1. Âyin merâsiminde icra edilen “*Rast Na’t-ı Mevlânâ*” eseri bu forma vakıf kişilerce icra edildiğinden ve yaygın olarak da okunmadığından lafzî hatalara rastlanılmamakla beraber bazı icracıların seslendirmede doğru telaffuz etmede yaşanan veya okuma esnasında ağzı tam açmamaktan kaynaklanan eserin bazı cümlelerinin lafızlarının doğru anlaşılmasından dolayı eksiklikler görülmektedir.²¹²

2. 1. 2. 3. ve 4. selam icralarında da lafzî hata’dan çok seslendirme esnasında kelimelerin ve cümlelerin net bir şekilde anlaşılmasından kaynaklanan eksikler mevcuttur.²¹³

3. Âyin’in son bölümlerinde icra edilen “*aşr-ı şerif*” icrası cami mûsikîsinde yer alan Kur’ân-ı Kerim formun’daki kural ve kaideler Mevlevî âyînindeki aşr-ı şerif için de geçerlidir.²¹⁴

6. Savt İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Savt sade ve kısa güftelerin bol olarak tekrarlanması ve tempo olarak ağır icra edilen bir formdur. Basit tür ilâhilerdendir. Küçük melodik cümlelerden oluşur ve bu cümleler sıkça tekrar edilir. Sözler arasına “*hû, hocam*” vb. kelimeler de eklenebilmektedir. Saba, çargâh ve hüseyinî makamları savt icralarında tercih edilen makamlardandır.²¹⁵

²¹⁰ Bektaşî Nefesleri, “Uyur İdik Uyardılar”, *Youtube* (11 Ocak. 2023), 0:00-06:00.

²¹¹ Nezih Uzel, “Haktır Allahım”, *Youtube* (28 Temmuz 2017), 0:00-0:27.

²¹² Süleyman Erguner, “Nât-ı Mevlâna”, *Youtube* (08 Ocak 2022), 0:00-0:02.59.

²¹³ Gürsel Koçak, “1. Selam” *Youtube*. (11 Aralık 2017), 0:00-10:23.

²¹⁴ Bıyık, “*Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Yapılan Müsikî Çalışmaları*”, 5.

²¹⁵ Turabi vd., *Türk Din Müsikîsi El Kitabı*, 150.

Mevlid ve ilâhiler gibi çok yaygın olarak icra edilmediğinden lafzî hatalara rastlanılmamıştır.

7. Deyiş İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Yapısal yönden ilâhilerle benzerlik taşıyan melodik örgü ve usûlleri daha çok Türk Halk Müziği özelliğine sahip sade müzikal bir tür olarak Bektâşîlik'te semah arasında verilen istirahat esnasında icra edilen bir formdur.²¹⁶

7.1. “Ben Melâmet Hırkasını” Adlı Uşşak Deyiş Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Eserin güftesi Seyyid Nesîmî'ye ait olup bestesi Anonimdir. Eserin icrasında yaygın olarak yapılan hata “Melâmet” kelimesindeki “m” yerine “n” olarak telaffuz edilmekte yani; “melânet” olarak okunmaktadır.²¹⁷ Doğru telaffuz “melâmet” olacaktır.

8. Salât-ı Kemâliye İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Salât-ı Kemâliye'nin İcrasını yukarıdaki maddelerde sıralamıştık bu formun sözleri Arapça olduğu için Arapça'ya ait tecvid kuralları bu form için uygulandığı zaman lafzî hatalar oluşmaktadır. En bariz olan kaidelerden biri, “lafzatu'llah”tan (الله) önceki kelimenin harekesi üstün ve ötre olursa lafzatu'llahın “lâm” harfi kalın “a” sesi olarak okunurken, şayet harekesi esre olursa ince “e” sesi olarak okunmaktadır.²¹⁸

Salât-ı kemâliye icrasında zikredilen “إِنْعَامَ اللهِ” ve “كَمَالِ اللهِ” kelimelerindeki lafzatullah'ın “lâm” harfi icracılar tarafından kalın olarak okunmaktadır ki bu okuma tecvid kurallarına aykırıdır.²¹⁹ Ayrıca ince sesli olarak okunması gereken harfler de kalın sesli olarak okunmaktadır ki bu durum da tecvid kurallarına aykırılık teşkil etmektedir.

9. Nevbe/ Nevbet İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Nevbe enstrümantal bir icra olduğu için lafzî hatadan bahsedilemez.

²¹⁶ Turabi vd., *Türk Din Müsikîsi El Kitabı*, 141.

²¹⁷ Müslüm Gürses, “Ben Melâmet Hırkasını”, *Youtube* (20 Nisan 2016), 0:00-0:22.

²¹⁸ Pakdil, *Ta'lim Tecvid ve Kıraat*, 207.

²¹⁹ Nüvaz Müzik, “Salât-ı Kemâliye”, *Youtube* (18 Mart 2023), 0:00-02:40.

10. Gülbank/Gülbang İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Gülbank dua formatında olup mûsikî olarak yaygın icra edilmediğinden lafzî hatalardan bahsetmemiz mümkün değildir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

CAMİ VE TEKKE MÛSİKÎSİ ORTAK FORMLARININ İCRÂLARINDA YAPILAN YAYGIN LAFZÎ HATALAR

1. Na't İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Türk-İslâm edebiyatında ekseriyetle Hz. Peygamber'i (s.a.v.) medh etmek maksadıyla yazılan şiirler ve bu şiirlerin bestelenmiş şekillerine dînî mûsikîde “*naat*” denilmektedir.²²⁰

Günümüze ulaşan meşhur na't eserleri şunlardır:²²¹

1. Niznam Yusuf Çelebi'nin “*Âftâb-ı subh-i mâ evhâ Habîb-i Kibriyâ / Mâhtâb-ı şâm-ı ev ednâ Habîb-i Kibriyâ*” adlı eseri.
2. Mustafa İzzet Efendi'ye ait “*Ey Habib-i Kibriyâ v'ey mâtlâ'-ı nûr-i hüdüâ*” adlı eseri.
3. Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi'nin “*Na't-ı Mevlânâ*” adlı eseri.²²²

1.1. Niznam Yusuf Çelebi'nin “*Âftâb-ı subh-i mâ evhâ Habîb-i Kibriyâ / Mâhtâb-ı şâm-ı ev ednâ Habîb-i Kibriyâ*” Adlı Eserinin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar

Çok yaygın icra edilmediğinden alan taramasında bu eserin icrasında lafzî hatalara rastlanılmamıştır.

1.2. “*Ey Habib-i Kibriyâ v'ey mâtlâ'-ı nûr-i hüdüâ*” Adlı Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar

Sosyal medya alan taramasında bu eseri icra eden Sadettin Kaynak'ın kendi sesinden icrasında lafzî hata olmamakla beraber lafızların tam anlaşılmasından dolayı hata vardır veya yoktur diyemiyoruz.²²³ Daha net telaffuzlu bir icra ortaya çıkarılabildi.

²²⁰ Özcan, “Na't”, 32/437.

²²¹ Özcan, “Na't”, 32/437

²²² Özcan, “Na't”, 32/437.

²²³ Sadettin Kaynak, “Ey Habib-i Kibriyâ vey matla-i nûr-i Hüdüâ”, *Youtube* (4 Mart 2019), 0:00-07:23.

1.3. “Na’t-ı Mevlânâ” İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar

Sosyal medya alan taramasında Süleyman Erguner tarafından okunan bu eserin icrasında lafzî hata olmasa da telaffuzların anlaşılmamasından kaynaklı hata olarak söylenebilecek bir ses kaydına rastlanılmıştır.²²⁴

2. Kaside İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Kaside icrası genellikle zemin, meyân ve karar bölümlerinden oluşur. Kaside icralarında maharetleri ile meşhur olmuş olan, Hâfız Sami, Hasan Rızâ, Hâfız Kemal, Hâfız Sadettin Kaynak, Hâfız Hüseyin Sebilci, Bübül Hoca (İsmail Doruk), Hâfız Bekir Sıtkı Sezgin, Hâfız Kâni Karaca, Hâfız Amir Ateş, Hâfız Aziz Bahriyeli, Hâfız Yusuf Gebzeli, Hâfız Celal Yılmaz, Hâfız Bilal Demiryürek, Hâfız İsmail Coşar, Hâfız Yunus Balcıoğlu, Hâfız Abdülkadir Şehitoğlu, Hâfız Fatih Koca, Hâdi Duran, Mehmet Kemiksiz, Ahmet Şahin, Hâfız Bekir Büyükbaş, Aziz Hardal, Hâfız Yahya Soyyiğit, Mustafa Alphayta ve Hâfız Emin Işık gibi kasidehanların bazı örnekleri incelendiğinde bir kasidenin şu şekilde icra edildiği görülecektir:²²⁵ Öncelikle ilk birkaç beyitte ağır bir tempo ile pest perdelerden icrada takip edilecek makamın temel nağmeleri gösterilerek karar perdesine dönülür, böylece zemin doldurulmaya çalışılır. Daha sonra birkaç beyitte makamın güçlüsünden destek alınarak merhale merhale tiz perdelere çıkılarak asma kalışlar yapılır ve nihayetinde karar perdesine tekrar dönülür böylece dinleyicinin kulakları meyana hazırlanır.²²⁶

Meyan bölümünde okunan beyitlerde artık karar perdesinin bir oktav tiz bölgesinde kasidehan tüm hünerini sergileyerek beylik nağmelerini gösterir ve tempo giderek artırılır. Şayet makam geçkileri yapılacaksa bu bölümde istenilen geçkiler yapılır. Son bölüme doğru gelindiğinde tiz perdelerden aşama aşama peste doğru tempo da düşürülmek suretiyle makamın karar perdesine inilir ve kasideye başlanılan sesle karar verilir.²²⁷

²²⁴ Erguner, “Na’t-ı Mevlânâ”, 0:00-0:02.59.

²²⁵ Tıraşcı, *Türk Din Mûsikîsi*, 2/172.

²²⁶ Tıraşcı, *Türk Din Mûsikîsi*, 172-173.

²²⁷ Tıraşcı, *Türk Din Mûsikîsi*, 173.

2.1. “Gönül Nûr-i Cemâlinden Habibim Bir Ziyâ İster” Adlı Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar

1. “Gönül Nûr-i cemâlinden Habibim bir ziyâ ister” cümlesinde geçen “bir” kelimesinin uzatılmamasına dikkat edilmelidir.²²⁸
2. “Ki derdi bî-devây-ı mâ’siyet senden şifâ ister” cümlesindeki “ki” kelimesi uzatılmamalıdır.²²⁹
3. “Dahîlek yâ Muhammed, hasta cânım bir devâ ister” cümlesindeki “dahîlek” kelimesinin son harfi “t” okunmamalı ayrıca “Muhammed” kelimesi gereksiz yere uzatılmamalıdır.²³⁰
4. “Ne Mülk ü mâl ü câh ister, ne de zevk u safa ister” cümlesindeki “ne” kelimesi uzatılmamalı ve cümledeki “de” bağlacı telaffuz edilirken yok sayılmamalıdır.²³¹
5. “Ki kemter bendeniz Es’ad sana olmak fedâ ister” cümlesindeki “Es’ad” kelimesi telaffuz edilirken ayraç’a dikkat edilmelidir.²³²

2.2. “Tecellâyı Cemâlinden Habibim Nev Bahar Âteş” Adlı Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Bu eser mevlîd bahsinde geçen arûz veznine benzer olan “me fâ ‘i lün/ me fâ ‘i lün/ me fâ ‘i lün/ me fâ ‘i lün” veznine göre icra edilmektedir.²³³ “Ümîd-i âfiyet besler mi Es’ad yârdan hâşâ” mısrasında “yârdan” kelimesine vezne uygun olması açısından “ı” harfi eklenerek “yâridan” şeklinde telaffuz edilmektedir.²³⁴

2.3. “Gönül Hun Oldu Şevkinden Boyandım Yâ Rasûlâ’llah” Adlı Eserde Yaygın Lafzî Hatalar

“Muazzam bir sehâsın sen, dilersen rû-nümâsın sen” mısrasında geçen “rû-nüma” kelimesi yüz gösteren ortaya çıkaran manasındadır.²³⁵ “Rehnümâ” ise yol gösteren kimse kılavuz manasındadır. Dolayısıyla mısranın manâsına “rehnümâ” kelimesinin daha uygun olduğu hâsıl olduğudur.²³⁶

²²⁸ Mehmet Hadi Duran, “Gönül Nuri Cemalinden”, *Youtube* (24 Aralık 2019), 0:00-0:58.

²²⁹ Duran, “Gönül Nuri Cemalinden”, 03:16-03:58.

²³⁰ Duran, “Gönül Nuri Cemalinden”, 06:17-07:14.

²³¹ Duran, “Gönül Nuri Cemalinden”, 08:24-08:41.

²³² Duran, “Gönül Nuri Cemalinden”, 09:18-10:10.

²³³ Mehmet Hadi Duran, “Kaside Meşkleri_Güfte-İcra”, *Youtube* (22 Nisan 2020), 0:00-10:56.

²³⁴ Duran, “kaside Meşkleri_Güfte-İcra”, 02:58-03:04.

²³⁵ *Kubbealtı Lugati*, “Rûnümâ” (Erişim: 03.04.2025).

²³⁶ *Kubbealtı Lugati*, “Rehnümâ” (Erişim: 03.04.2025).

2.4. “Bir Garipsin Şu Dünya’da Gülme Gülme Ağla Gönül” Adlı Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar

1. “*Kullar kulluğunda kala*” mısrasındaki “*kulluğunda*” lafzı telaffuz edilirken “*kullunda*” gibi okunarak “ğ” harfi yutulmamalıdır.²³⁷

Mevlîd gibi kasideler de her ne kadar serbest usûlde olsa da belli bir vezin içerisinde okunmaktadır. Gereksiz uzatmalara, telaffuz edilirken kelime veya harfin yutulmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca icrâcılarının icrâlarını net bir şekilde telaffuz edebilmesi için ağız açıklığına dikkat edilmeli, kapalılıktan uzak durulmalıdır.

3. Tevşih İcrası ve İcra Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Tevşih, mevlid ve mirâciyye aralarında okunup konusu itibariyle Peygamber Efendimiz’i anlatan ilâhilere denir.²³⁸

Tevşihler sanat değeri yüksek olup ağır bir şekilde icra edilmektedir. Hangi makam üzere bahir okunacaksa öncesinden bahir makamına uygun ilâhi okunmalıdır. Meselâ velâdet bahri rast makamında veya miraç bahri hüzzam makamında okunuyorsa bu bahirler öncesinde rast veya hüzzam makamında ilâhiler icra edilir.²³⁹

3.1. “Tende Cânım Canda Cânânım Muhammed Mustafâ” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar

Bu eserin icrası ustalık gerektiğinden ve yaygın olarak da icra edilmediğinden lafzî hatalara rastlanılmamıştır.²⁴⁰

3.2. “Kudûmün Rahmeti Zevk-ü Safâdır” Adlı Çargâh Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar

Sanat değeri yüksek olan bu eser de icracılar tarafından seslendirildiğinde herhangi bir lafzî hataya rastlanmamıştır.²⁴¹

Bunlar dışında diğer icralarda da lafzî hata veya hatalara rastlanılmamıştır.

²³⁷ Metin Kara, “Ağla Gönül Kaside”, *Youtube* (28 Kasım 2016), 02:10-02:31.

²³⁸ Tıraşçı, *Türk Din Müsîkîsi*, 2/82.

²³⁹ Yaşar Irmak İlâhi Tasavvuf Müziği ve Fasl Grubu, “Tevşih Nedir?”, *Youtube* (08 Mart 2023), 0:00-0:50.

²⁴⁰ Özer Özel, “Hicaz Tevşih/Tende Canım, Canda Cananım Muhammed Mustafa”, *Youtube* (01 Nisan 2025), 0:00-05:08.

²⁴¹ Ahmed Şahin, “Kudûmün Rahmeti Zevk-ü Safâdır”, *Youtube* (02 Ağustos 2015), 0:00-06:04.

3.3. “Merhabâ Ey Fahri Âlem” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“*Kıl şefaât yâ şefî’al müznibîn*” cümlesinde geçen “*müznibin*” lafzındaki “z” harfi Arapça kaide ve kural gereği keskin “ز” değil peltek olan “ژ” ile telaffuz edilmelidir.²⁴² Bu eseri icra eden birçok icracı “*müznibin*” kelimesindeki “z” harfini keskin olarak telaffuz etmektedir. Bunlardan bir tanesini delil olarak göstermekle yetineceğim.²⁴³

Alan taramasında tevşih ile ilgili başka lafzî hatalara rastlanılmamıştır.

4. İlâhi İcraları ve İcralar Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

İlâhiler, ibâdet esnasında ubudiyet, zühd, takvâ, zikir marifetiyle başta Allah aşkı ve Peygamber sevgisini pekiştirme maksadıyla okunmakta sözlerinde de buna önem verilmektedir. İlâhilerde genel olarak, Türk-İslâm edebiyatımızın büyüklerinden Yunus Emre, Mevlânâ, Aziz Mahmut Hüdâî ve Ahmet Yesevî gibi tasavvuf büyüklerinin hece ve aruz vezinleri ile yazmış oldukları şiirler tercih edilmektedir.²⁴⁴

Anadolu’ya yerleşen Türklerin tasavvufî hayatında ilâhiler de yer edinmeye başlamıştır. Dergâh mensupları ve din hizmetlileri tarafından yazılan, notanın bulunmadığı defterlerde yalnızca ilâhilerin güfteleri yer almaktaydı. İlâhilerin günümüze kadar aktarımı tarih içerisinde ezbere dayalı olan meşk sistemi ile dinleyerek öğrenilmesi mârifetiyle süregelmiştir. Günümüze ulaşan en eski ilâhi örneklerinin 15. yüzyıla kadar uzandığı ifade edilmekte ve bunlara ait ilk nota örneklerinin Ali Ufkî Bey’in “*Mecmûa-i Sâz ü Söz*” isimli eserinde yer aldığı ifade edilmektedir.²⁴⁵

İlâhiler, bir Müslümanın doğumundan ölümüne kadar yaşadığı her türlü olay ve ortamda kendine yer bulmuştur. Doğum, ölüm, sünnet, düğün, asker uğurlama, anma hafızlık merâsimleri vb. cemiyetlerde icra edilmektedir.²⁴⁶ İlâhiler câmi ve tekke ilâhileri olarak ikiye ayrılırlar. Câmi ilâhileri, câmilerde yapılan ibâdetler esnasında veya dînî cemiyetlerde okunan eserlerdir ve daha ağır bir üslûpla icra edilmektedir. Tekke ilâhileri ise genelde daha sanatlı, canlı ve hareketli eserlerdir. Tarikatlara göre de farklılık

²⁴² Çağdaş Sözlük, “Müznib”, Kamus-ı Türki (1991)” (Erişim: 04.04.2025).

²⁴³ Murat Necipoğlu, “Merhabâ Yâ Fahri Âlem”, *Youtube* (03 Ekim 2014), 02:04-05:24.

²⁴⁴ Tıraşçı, *Türk Din Mûsikîsi*, 83.

²⁴⁵ Tıraşçı, *Türk Din Mûsikîsi*, 84.

²⁴⁶ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, 158.

gösterebilir. Bazı tarikatların kendi büyüklerini öven ve o tarikata mahsus ilâhiler de vardır.²⁴⁷

İlâhiler ile ilgili istatistiksel açıdan son veriler ile ilgili bilgi vermek gerekirse Devlet Korosu Arşivi Notam programında bulunan ilâhi repertuarı sayısının 5000'e yakın olduğu 534 adet hicaz, 462 adet uşşak, 451 adet hüseyinî, 409 adet rast, 317 adet segâh, 308 adet hüzzam, 257 adet sabâ makamlarında bestelendiği görülmektedir.²⁴⁸

Bir önceki paragrafta zikredilen istatistiksel veriler çerçevesinde 5000'e yakın ilâhi repertuarının hepsini bu çalışmada incelemeye alınması mümkün olmamaktadır. Zaten çalışmanın konusu da sosyal medya araçları vasıtasıyla oluşan ses kayıtları, video kayıtları marifetiyle yapılan dinlemeler neticesinde notalı veya notasız eserlerin icracılar tarafından seslendirilen ilâhilerin sözlerinde lafız hatası veya hataları varsa ortaya çıkarıp doğru lafızları görünür kılmaktır.

4.1. “Yâ Rabbenâ Yardım Eyle Kıyâmette” Adlı Uşşak Eserin İcrasında

Yapılan Lafzî Hatalar

“Yâ rabbenâ yardım eyle kıyâmette”, “Vağfirlenâ zünübena yardım eyle kıyamette”
“Şu dünyada yoktur vefa gelen çeker cevr ü cefâ”, “Ey Hak Habîbi Mustafâ yardım eyle kıyamette.”

Güftesi Yunus Emre'ye ait olan bu eserin icrâsında yapılan lafız hataları şöyledir:

1. “Vağfirlenâ Zünübenâ Yardım eyle Kıyâmette” mısrasındaki “vağfirlenâ” kelimesi ile “zünübenâ” kelimesi Arapça sözlerdir. Bu iki kelimelerde yaygın lafız hataları yapılabilmektedir.

2. Birinci kelime olan “vağfirlenâ” kelimesinin baş harfî olan “v” harfî Arapçadaki “و” harfidir ve ince sesli bir harftir. Üstün hareke ile okunduğunda “e” sesi ile okunmaktadır.²⁴⁹ Dolayısıyla “vağfirlenâ” kelimesindeki “v” harfinin telaffuzunda inceliğine dikkat edilmelidir.²⁵⁰ İkinci kelime ise “Zünübenâ” kelimelerinin baş harfî “z” harfî Arapçada peltek sesli “ز” olarak telaffuz edilmektedir. Bu eserin her iki lafzı telaffuz edilirken bu hususlara dikkat edilerek telaffuz edilmelidir.²⁵¹

²⁴⁷ Turabi vd., *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı* 158.

²⁴⁸ Tıraşçı, *Türk Din Mûsikîsi*, 86.

²⁴⁹ Pakdil, *Ta'lim Tecvid ve Kıraat*, 75.

²⁵⁰ Yunus Kemal Gürses, “Ya Rabbena Yardım Eyle Kıyamette”, *Youtube* (06 Şubat 2023), 0:00-01:19.

²⁵¹ Mehmet Yetkin, “Ya Rabbena”, *Youtube* (19 Ocak 2015), 0:47-01:18.

4.2. “Durmaz Lisânım Der Allah” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar

“Durmaz lisanım”, “Der Allah Allah”, “Cismimde canım”, “Der Allah Allah” Güftesi Ahmed Bey’ ait olan eserin telaffuzunda yapılan hata şu şekildedir;

1. “Durmaz lisanım, der Allah Allah Cismimde canım der Allah Allah Hay Hay” eserin ikinci mısrasındaki cümlede geçen “cismimde” lafzı “cisminde” olarak telaffuz edilmektedir.²⁵² Olması gereken lafız “cismimde” olmasıdır.

4.3. “Bu Akl u Fikr ile Mevlâ Bulunmaz” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Bu aklu fikr ile Mevla bulunmaz”, “Bu ne yaredir ki merhem bulunmaz”, “Kamunun derdine derman bulunur”, “Şu benim derdime derman bulunmaz”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan eseri icra eden icracılarca yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. Eserin ikinci Mısrasındaki kelime olan “merhem” kelimesi bazı icrâcılar tarafından “zahmı” olarak telaffuz edilmektedir.²⁵³ Zahm kelimesi sözlüklerde “yara” olarak geçmektedir.²⁵⁴ Bu mısranın konu bütünlüğü olarak “merhem” olarak telaffuz edilmesi yerinde olacaktır.

2. Aynı eserin bir başka mısrasında geçen “Kamunun derdine derman bulunur” cümlesini bazı icracılarca “Kamunun derdine derman bulundu”, “Şu benim derdime derman bulunmaz” diye telaffuz edilmektedir.²⁵⁵ Bu şekilde telaffuz edildiği zaman lafız birliğinde eksiklik meydana gelmektedir. Bundan dolayı lafzın tamamlanması açısından mısrada geçtiği şekilde icra olunması esastır.

4.4. “Ey Benim Sultanım Özüm” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Ey benim Sultanım özüm”, “Hicranım çok gülmez yüzüm”, “Yakub oldum ağlar gözüm”, “Çağırırım Ey Dost seni”

²⁵² DiyanetTV, “Durmaz Lisânım”, Youtube (10 Temmuz 2019), 0:00-0:45.

²⁵³ Fatih Koca, “Bu Akli Fikr ile Mevla Bulunmaz”, Youtube (9 Haziran 2018), 02:22-02:38.

²⁵⁴ Kubbealtı Lugati, “Zahm”, (Erişim: 07.04.2025).

²⁵⁵ Mustafa Demirci, “Bu Akl-ü Fikr ile Mevla Bulunmaz”, Youtube (01 Haziran 2019), 01:41-01:59.

Güftesi M. Necati Bursalı'ya ait bu eserin icrasında yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. “*Ey benim Sultanım özüm*” cümlesindeki “*sultanım*” lafzı “*sultanı özüm*” şeklinde telaffuz edilmektedir.²⁵⁶

2. “*Hicranım çok gülmez yüzüm*” cümlesindeki “*çok*” lafzı “*ço*” şeklinde telaffuz edilmektedir.²⁵⁷

3. “*Çağırırım Ey Dost seni*” cümlesindeki “*Dost*” lafzı “*dos*” olarak icra olmaktadır.²⁵⁸

4. Eserin lafızları telaffuz edilirken harflerin kımıldatılması sebebiyle icrada hatalar oluşmaktadır.²⁵⁹

4.5. “Şeyhimin İlleri” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“*Şeyhimin illeri*”, “*Uzaktır yolları*”, “*Açılmış gülleri*”, “*Dermeye kim gelir, ya Hu?*”

Güftesi Yunus Emre'ye ait olan bu eserin icra esnasında sosyal medya ve ses kayıtlar tarandığında ilk mısra da yer alan “*Şeyhimin illeri*” cümlesi okunurken “*Şeyhimin inleri*” olarak telaffuz edilmektedir.²⁶⁰

4.6. “Can Yine Bülbul Oldu” Adlı Nevâ Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“*Cân yine bülbul oldu*”, “*Hâr açılıp gül oldu*”, “*Göz kulak oldu her yer*”, “*Her ne ki vâ r olundu*”, “*Ferhad bugün ben oldum*”, “*Varlık dâğını deldim*”, “*Şîrin'ime varmaya*”, “*Her cânibim yol oldu*”, “*Geç âk ile kâradan*”, “*Halkı çırak âradan*”, “*Niyâzî dön buradan*”, “*Durma sana gel oldu*”

Güftesi Niyazî Mısrî'ye ait olan bu eseri icrâ eden bazı okuyucular “*Geç âk ile kâradan*”, “*Halkı çırak âradan*” mısralarının lafızlarını “*Geç âk ile kâreden*”, “*Halkı*

²⁵⁶ Hazar Prodüksiyon, “*Ey Benim Sultanım Özüm Hicranım Çok Gülmez Yüzüm*”, *Youtube* (03 Temmuz 2018), 0:00-0:44.

²⁵⁷ Hazar Prodüksiyon, “*Ey Benim Sultanım Özüm Hicranım Çok Gülmez Yüzüm*”, 0:45-01:12.

²⁵⁸ Hazar Prodüksiyon, “*Ey Benim Sultanım Özüm Hicranım Çok Gülmez Yüzüm*”, 01:21-01:48.

²⁵⁹ Hazar Prodüksiyon, “*Ey Benim Sultanım Özüm Hicranım Çok Gülmez Yüzüm*”, 02:05-06:00.

²⁶⁰ Semerkand TV İlâhi, “*Şeyhimin İlleri*”, *Youtube* (15 Ağustos 2016), 0:00-0:03.

çırak âreden” diye yani “*karadan*” ve “*aradan*” kelimelerinde ki “a” lafızlarını “e” lafzı olarak okumaktadırlar.²⁶¹

4.7. “Arayı Arayı Bulsam İzini” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Arayı arayı bulsam izini”, “İzinin tozuna sürsem yüzümü”, “Hak nasib eylese görsem yüzünü”, “Yâ Muhammed canım arzular seni.”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan bu eserin icrasında yaygın lafzî hatalar rastlanmamakla birlikte birkaç profesyonel olmayan okuyucu kendi yorumunu katarak aslında eserin orijinalliğine zarar vermektedirler. Yapılan alan taramasında eseri icra eden okuyucu tarafından yapılan lafzî hatalar şu şekildedir;

Bazı okuyucular, eserin mısralarında yer alan birçok kelimenin sonuna “y” harfi eklemek suretiyle “*iziniy*”, “*yüzümüy*”, “*eylesey*” şeklinde telaffuz ederek hatalı okumaya sebebiyet vermektedirler.²⁶²

4.8. “Halimiz Nola Mahşerde” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Halimiz nola mahşerde”, “Cümle âlem düşer derde”, “O dar günde seni nerde”, “Bulayım Yâ Rasûlâ’llah”

Eserin sözlerinde yer alan “*Yâ Rasûlâ’llah*” kelimesindeki şapkalı “â” harfi ince olarak telaffuz edilmelidir.²⁶³ Bu eseri icra eden icracılar tarafından bu noktaya dikkat edilmemesinden kaynaklı lafız hatası meydana gelmektedir.²⁶⁴

4.9. “Sadr-ı Cemî’ Mürselîn” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“Sadr-ı cemî’ mürselîn”, “Sensin Yâ Rasûlâ’llah”, “Bedr-i eflâk-i yakîn”, “Sensin Yâ Rasûlâ’llah”, “Nûrun sirâc-ı vehhâc”, “Âlemler sana muhtâc”, “Sâhib-i tâc u mi’râc”, “Sensin Yâ Rasûlâ’llah.”

Güftesi Hz. Hüdâî’ye ait olan eserin icrasından yapılan lafız hataları şöyledir;

²⁶¹ Sami Özer, “Can Yine Bülbül Oldu”, *Youtube* (13 Haziran 2016), 0:51-01:11.

²⁶² İsmail Beyhan, “Arayı Arayı Bulsam İzini”, *Youtube* (17 Mayıs 2013), 0:00-07:17.

²⁶³ Kumru, “Ya Resulallah nasıl okunur?”, 00:00-01:27.

²⁶⁴ Abdurrahman Önül, “Halimiz Nola Mahşerde”, (03 Mart 2022), 0:00-04:11.

1. Bu eserin birçok icrâsında “*Sadr-ı Cemil Mürselîn*” olarak telaffuz edilmektedir. Olması gereken lafız “*cemî’ mürselîn*”dir. Bu durum lafız hatasına sebebiyet vermektedir.²⁶⁵

2. “*Sensin Yâ Rasûlâ’llah*” cümlesindeki “*Rasûlâ’llah*” lafzındaki “*ra*” harfî “*re*” olarak okunmaktadır. Hatalı lafız olmaktadır.²⁶⁶

3. Eseri icra eden birçok okuyucu kelime sonlarında harf kımıldatarak hataya neden olmaktadır.²⁶⁷

4.10. “Gelin Ey Âşıklar Gelin Hû Mevlâm Hû” Adlı Sabâ Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları

“*Gelin ey âşıklar gelin*”, “*Bu menzil uzağa benzer*”, “*Nazar kıldım şu dünyaya*”, “*Kurulmuş tuzığa benzer.*”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olup ve çok yaygın olarak icra edilen bu eserin alan taramasında (youtube, ses kayıtları, vs.) incelediğimizde genellikle yapılan lafzî hatalar şu şekildedir;

1. “*Gelin ey âşıklar gelin*” cümlesinde “*gelin*” kelimesine “*e*” harfî eklenerek “*gelin’e*” ve “*âşıklar*” kelimesinin “*k*” harfine “*ı*” harfî eklemek suretiyle icra edilerek lafız hatası yapılmaktadır.²⁶⁸

2. “*Hû Mevlâm hû*”, “*Hû*” lafızlarının okunurken “*ho*” sesi olarak telaffuz edilmesinden kaynaklanan lafız hatası yapılmaktadır.²⁶⁹

3. “*Nazar kıldım şu dünyaya*” cümlesinde “*nazar*” kelimesine “*ı*” harfî eklenmesinden kaynaklanan lafız hatası yapılmaktadır.²⁷⁰

4. “*Nazar kıldım şu dünyaya*” cümlesindeki “*dünyaya*” kelimesi telaffuzunda “*n*” harfine “*ü*” harfî eklemek veya “*n*” harfî kımıldatmak suretiyle lafız hatası meydana gelmektedir.²⁷¹

²⁶⁵ Dervişân, “Sadr-ı Cemil Mürselîn”, *Youtube* (07 Eylül 2012), 0:00-0:25.

²⁶⁶ Dervişân, “Sadr-ı Cemil Mürselîn”, 0:00-04:48.

²⁶⁷ Tasavvuf, İrfan ve Meydan Meşkleri Bölümü, “Sadr-ı Cem-i Mürselîn” *Youtube* (26 Mayıs 2020), 0:00-03.04.

²⁶⁸ Sami Özer, “Gelin Ey Aşıklar”, *Youtube* (13 Haz 2016), 0:00-01:13.

²⁶⁹ Özer, “Gelin Ey Aşıklar”, 0:00-01:13.

²⁷⁰ Özer, “Gelin Ey Aşıklar”, 0:00-01:13.

²⁷¹ Bora Uymaz, “Gelin Ey Aşıklar”, *Youtube* (27 Şubat 2025), 0.00-0:024.

4.11. “Seyreleyip Yandım Mah Cemâline” Adlı Sabâ Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Seyreleyip yandım”, “Mah cemaline Allah Allah”, “Nur kundak içinde yatar Muhammed”, “Canımın canısın, Yâ Muhammed.”

Güftesi Fehmi’ye ait olan ve genellikle din görevlileri tarafından “Tevhid Bahri” öncesinde çok yaygın olarak okunan eserin icrasında yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. “Seyreleyip” kelimesini “seyreleyibi” olarak ve “cemaline” kelimenin sonundaki “e” harfini “i” harfi olarak okumaktan kaynaklanan lafız hatalarına rastlanılmaktadır.²⁷²

2. “Nur kundak içinde yatar Muhammed” cümlesindeki “yatar” kelimesine sonuna “ı” harfi eklenerek “yatari” olarak telaffuz edilmesinden kaynaklanan lafız hatasına rastlanılmaktadır.²⁷³

4.12. “Bi Hamdillâh Derim Allah” Adlı Sabâ Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Bi hamdillâh derim Allah”, “Alır aklımı fikrullah”, “Dilimde Zâtın esmâsı”, “Bana üns oldu zikrullah”, “Allah Allah Kerim Allah”, “Allah Allah Rahim Allah” “Aleyke yâ Rasûlâ’llah aleyke ya Habibâ’llah.”

Güftesi Şemsi Tebrizî’ye ait olan eseri icra eden okuyucularca yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. Hemen her okuyucunun yapmış olduğu lafız hatası “bi hamdillâh” lafzını lafzatullah’a bağlarken kalın ses olarak yani; “bi hamdillah” şeklinde telaffuz edilmesinden kaynaklanan bir hata mevcuttur.²⁷⁴

2. Bir eserin güftesi başlı başına bir konuyu barındırır. Eser, ya Yüce Allah’ı (c.c.) övme, onun özelliklerini, sıfatlarını yüceltme anlamında seslendirilir veya başta Peygamber Efendimiz (s.a.v) olmak üzere din büyüklerimizi anma, sevgi ve muhabbet duygularını öne çıkarma gayesini konu edinir. Ancak bu eserde, konu olarak Allah’ı isim ve sıfatlarla zikretme özelliği taşımakla beraber eserin nakarat²⁷⁵ kısmının son cümlesi

²⁷² Ömer Belviranlı, “Seyreleyip yandım Mah Cemalini”, *Youtube* (10 Aralık 2015), 0:00-:020.

²⁷³ Mustafa Tekiroğlu, “Seyreleyip Yandım”, *Youtube* (25 Haziran 2015), 0:00-04:53.

²⁷⁴ Din Hizmetleri Müşavirliği KKTC, “Bi Hamdillâh Derim Allah”, *Youtube* (13 Haziran 2022), 0:00-0:09.

²⁷⁵ Wikipedia, “Nakarat”, (Erişim: 27.04.2025).

olan “*Aleyke yâ Rasûlâ'llah aleyke yâ Habibâ'llah*” kısmı lafız olarak eserin bütünlüğü ile çelişmektedir ve bundan dolayı hata meydana gelmiştir.²⁷⁶

4.13. “Aç Ellerini Gönülden Yalvar Yüce Allah’a” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“*Aç ellerini gönülden*”, “*Yalvar yüce Allah’a*”, “*Düşünme söyle dilinden*”, “*Sığın yüce Allah’a*”

Güftekârı meçhul olan bu eserin icrasında yapılan lafız hatası şu şekildedir;

1. “*Aç ellerini gönülden*” cümlesindeki “*gönülden*” kelimesi okunurken “*gönülünden*” olarak telaffuz edilmesinden kaynaklanan lafız hatası yapılmaktadır.²⁷⁷
2. “*Sığın yüce Allah’a*” cümlesinde ise “*sığın*” kelimesini “*sıgını*” olarak telaffuz edilmesinden kaynaklanan lafız hatası vardır.²⁷⁸
3. “*Düşünme söyle dilinden*” cümlesinde “*düşünme*” kelimesi “*düşürme*” olarak okunmasından kaynaklanan lafız hatası olmaktadır.²⁷⁹

4.14. “Allah Diyelim Dâim” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“*Allâh diyelim dâim*”, “*Mevlâ görelim neyler*”, “*Yolda duralım kâim*”, “*Mevlâ görelim neyler.*”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan eseri icra eden okuyucular tarafından kelime sonlarını kımıldatmaları sonucu lafız hataları oluşmaktadır. Söyle ki; “*Allah diyelim’i dâim’i*” gibi telaffuz edilmektedir. Bu bir hatadır.²⁸⁰

4.15. “Dilhânesi Pür Nûr Olur” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar

Güftesi I. Ahmed’e (Sultan Bahti) ait olan eserin icrasında yapılan lafız hataları şu şekildedir;

²⁷⁶ Diyanet İlahi Grubu, “Bihamdillâh Derim Allah”, *Youtube* (21 Şubat 2013), 0:00-02:01.

²⁷⁷ Asım Akkuş, “Aç Ellerini Gönülden”, *Youtube* (23 Haziran 2017), 0:00 01:28.

²⁷⁸ Akkuş, “Aç Ellerini Gönülden”, 01:42-01:52.

²⁷⁹ İlahi Sesler, “Aç Ellerini Gönülden Yalvar Yüce Allah’a”, *Youtube* (03 Haziran 2017), 0:00-0:038.

²⁸⁰ Ahmet Uzunoglu, “Allah Diyelim Daim İlahi ve Kaside”, *Youtube* (08 Aralık 2022), 0:00-02:16.

1. “Her müşkil iş asan olur”, “Derd-i dile derman olur”, “Canın içinde can olur”, “Esrar- ı zikrullah ile” eserin üçüncü mısrasında “canın içinde can olur” cümlesi bazı ses kayıtlarında “canan içinde can olur” olarak telaffuz edilmektedir.²⁸¹

2. “Terket cihan âlâyişin” cümlesinde geçen “âlâyişin” kelimesi “ârayışın” olarak telaffuz edilmektedir.²⁸² “Âlâyiş” (gösteriş) anlamındadır.²⁸³ Cümlede geçen “Terket cihan âlâyişin” olarak telaffuz edilmelidir. Anlatılmak istenen gösterişi terk et demektedir.

4.16. “Durmaz Yanar Vücutum Allah” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Durmaz yanar vücutum Allah”, “Bizleri de mahrum eyleme Allah”, “Sensin benim maksudum Allah”, “Bizleri de mahrum eyleme Allah.”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan eseri icra eden bazı okuyucular tarafından eserin sözleri harekelendirilerek olmayan bir lafzı ekleyerek okumaktan kaynaklı bir lafız hatası oluşturmaktadırlar. Şöyle ki; “Durmazı yanar vücutum Allah, Bizleri de mahrum eyleme Allah, Sensini benim maksudum Allah” gibi bir lafız oluşmaktadır.²⁸⁴ Bu durum eserin icrâsını zedeleyen bir hatadır.

4.17. “Erler Demine Destur Alalım” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Güftesi M. Tura Uşşâkî’ye ait olan bu eserin icrasında da lafızların harfleri harekelendirilmesi nedeniyle bariz hatalar icra edilmektedir.²⁸⁵

4.18. “Ey Âşıkı Dildâde” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Ey aşık-ı dildâde”, “Gel nuş edelim bâde”, “Bir bade gerek amma”, “Kim içile me’vade”, “Can Allah Canan Allah”, “Canlar sana kurban Allah”, “Hay kalbim zikrullah”, “Lâ ilâhe illâllah”, “Muhammedur-Rasûlu’llah.”

²⁸¹ Lütfi Doğan, “Dil Hanesi Pür Nur Olur”, *Youtube* (15 Şubat 2017), 0:43-01:15.

²⁸² Doğan, “Dil Hanesi Pür Nur Olur”, 02:06-02:20.

²⁸³ Sesli Sözlük, “Âlâyiş Ne Demek”, (Erişim: 06.04.2025).

²⁸⁴ Yunus Gibi Sevmek, “Durmaz Yanar Vücutum Allah”, *Youtube* (08 Mayıs 2017), 0:00-02:44.

²⁸⁵ Tasavvuf, İrfan ve Meydan Meşkleri Bölümü, “Erler Demine Destur Alalım (Rast İlahi)”, *Youtube* (20 Mayıs 2020), 0:00-05:21

Güftesi Sezaî'ye ait olan bu eser hem cami mûsikîsi hem de tekke mûsikîsinde icracılar tarafından çok yaygın olarak icra edilen eserin icrasında yapılan lafız hatalar şu şekildedir;

1. Harf kımıldatmaları bu eser icrası için de geçerlidir.²⁸⁶

2. Muhammedun Rasûlu'llah kelimesi Arapça bir kelimedir “مُحَمَّدُ الرَّسُولُ اللَّهِ” bu kelime okunurken Arapça kaide ve kurallara göre okunmalıdır. Muhammedun kelimesinde tenvin (iki ötre) Rasûlu'llah kelimesinin “ra” harfî üstün (fetha) kalın olarak okunmaktadır. “مُحَمَّدُ” (Muhammedun) lafzının son harfin harekesi tenvin (iki ötre) Er-Rasûlu'llah kelimesine tecvid kaidesi hükümlerine binâen idgam marifetiyle birbirine katılarak “Muhammedurrasûlu'llah” şeklinde okunmaktadır.²⁸⁷ Ancak eseri icra eden bazı okuyucular “Muhammedurrasûlullah” kelimesini “Muhammedürresulu'llah” olarak okuyarak yani; “Rasûlu'llah” lafzının başındaki “ra” harfini “re” şeklinde telaffuz edilerek hatalı icraya meydan vermektedirler.²⁸⁸

4.19. “Gaflet Uykusundan Yatar Uyanmaz” Adlı Rast Eserin İcrasında

Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Gaflet uykusunda yatar uyanmaz”, “Can gözü kapalı gafilân çoktur”, “Hak sözü dinlemez, asla inanmaz”, “Kalbi çürük, fesat cahilân çoktur.”

Güftesi Genç Abdal'a ait olan bu eser rast makamının en yaygın okunan eserlerinden biri olup eserin icrasında yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. “Can gözü kapalı gafilân çoktur” ve Kalbi çürük, fesat cahilan çoktur cümlelerindeki “çoktur” lafzı “çokudur” olarak zikredilmesinden dolayı hata oluşmaktadır.²⁸⁹

2. Kalbi çürük, fesat cahilan çoktur cümlesinin ilk kelimesi olan “Kalbi” kelimesini “kaybi” olarak yanlış telaffuz edilmesinden kaynaklı lafız hatası ile karşılaşmıştır.²⁹⁰

²⁸⁶ Tasavvuf, İrfan ve Meydan Meşkleri Bölümü, “Ey Aşık-ı Dildâde (Rast İlâhi)”, 0:00-02:20.

²⁸⁷ Karaçam, *Kur'ân-ı Kerîm'in Faziletleri ve Okunma Kâideleri*, 301-302.

²⁸⁸ Demirci, “Ey Aşık-ı Dildâde”, *Youtube* (25 Haziran 2014), 0:00-05:26.

²⁸⁹ Agâh Terzi “Gaflet Uykusunda Yatar Uyanmaz”, *Youtube* (28 Nisan 2024), 0:00-03:42.

²⁹⁰ Tahir Çetin, “Gaflet uykusundan yatar uyanmaz”, *Youtube* (11 Mayıs 2020), 0:00-01:07.

4.20. “Gül Yüzünü Rüyâımızda Görelim Yâ Rasûlâ’llâh” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Gül yüzünü rüyamızda”, “Görelim yâ Rasûlâ’llâh”, “Gül bahçene dünyamızda”, “Girelim yâ Rasûlâ’llâh”

Güftesi Hacı Kişi’ye ait olan bu eser, çok yaygın olarak icra olunan ve aynı zamanda çok dinleyici kitlesi olan eser olma özelliğine sahiptir. Eserin icrasında yapılan lafız hataları şu şekildedir.

1. “Rüyamızda, dünyamızda” lafızları okunurken “z” harfine “ı” harfi eklenerek harfin kımıldatılmasından kaynaklı lafız hatası mevcuttur.²⁹¹

2. “Yâ Rasûlâ’llâh” kelimesi “Resule’llah” olarak telaffuz edilmesinden kaynaklı lafız hatası olmaktadır.²⁹² Rasûlâ’llâh olarak telaffuz edilmesinin sebebi “salât” maddesinde anlatılmıştır.²⁹³

4.21. “İlim İlim Bilmektir” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“İlim ilim bilmektir”, “İlim kendin bilmektir”, “Sen kendin bilmezsin” Güftesi Yunus Emre’ye ait olan eserin ilk kıtasının ikinci mısrasında yer alan “İlim kendin bilmektir” sözlerindeki ilimden maksat kendini bilmektir. Yunus Emre’ye göre ilim okumak ve bilmekten maksat irfanı bilgidir ve insanın kendi özünü bilmesidir. İnsan kendi isteklerini, arzularını, yeterli ve yetersiz yönlerini, hangi tutkulara esir olup olmayacağını, nelere katlanıp katlanmayacağını bilmesi gerekir. Yunus Emre’ye neyi bilmek gerekir diye sorulduğunda da “Hakk’ın bilmektir” diye cevap vermiştir.²⁹⁴

Diğer eserlerin icralarında yapılan lafız kımıldatmalarından kaynaklanan hatalar bu eseri icra eden bazı okuyucular tarafından da yapılmaktadır. Lafız hataları şu şekildedir;

1. “İlim’i ilim’i bilmek’idir ilim’i” kelime sonlarını kımıldatma, harf ekleme şeklinde yapılan hatalara rastlanmaktadır.²⁹⁵

²⁹¹ Fatih Koca, “Gül Yüzünü Rüyamızda”, *Youtube* (13 Mart 2024), 0:00-02:13.

²⁹² Halil Necipoğlu, “Gül Yüzünü Rüyamızda Görelim Ya Resulallah”, *Youtube* (24 Aralık 2013), 0:00-05:22.

²⁹³ Kumru, Sosyal Medya, “Ya Resulallah nasıl okunur?”, 00:00-01:27.

²⁹⁴ Yunus Emre Araştırma Merkezi, “Yunus Emre ve İlim” (Erişim: 21.04.2025),

²⁹⁵ Mehmet Kemiksiz, “İlim İlim Bilmektir”, *Youtube* (29 Kasım 2023), 0:00-0:50.

4.22. “Kâbe’nin Yolları Bölük Bölüktür” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Kâbe’nin yolları bölük bölüktür”, “Benim yüreciğim delik deliktir”, “Dünya dedikleri bir gölgeliktir”, “Cânım Kâbe’m varsam sana”, “Yüzüm gözüm sürsem sana”

Güftesi Yunus Emre’ ait olduğu rivayet olunan bu eser’in ırcasında yapılan lafız hataları diğer eser icraları ile benzerlik göstermektedir. Lafız hataları şu şekildedir;

1. *“Kâbe’nini yolları bölükü bölüküdür”, “Benimi yüreciğim deliki deliktir”, “Dünyaya dedikleri bir gölgeliktir”* şeklinde kelime sonlarının kımıldatılmasından, harf eklenmesinden kaynaklı lafzî hatalar dikkat çekmektedir.²⁹⁶

2. *“Bölükdür, delikdir”* lafızlarında *“t”* harfi yerine *“d”* harfi olarak telaffuz edilmesi ve *“Cânımı Kâbe varsamı sana”, “Yüzümü gözüm sürsem sana”* gibi cümlelerinin kelime sonlarına harf eklenmesinden dolayı lafız hataları öne çıkmaktadır.²⁹⁷

4.23. “Sevgi Baht Olmuş” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Sevgi baht olmuş ezelden bize”, “Sizde bir türlü bizde bir türlü”, “Alaca düşmüş gördüğümüze”, “Sizde bir türlü bizde bir türlü.”

Güftesi İbrahim Yurtören’e ait olan bu eser, Tahir Karagöz tarafından bestelenmiştir.²⁹⁸ Eserin icrasında yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. *“Sevgi baht olmuş ezelden bize”* cümlesindeki *“baht”* lafzı *“bahş”* şeklinde telaffuz edilmektedir.²⁹⁹

2. *“Alaca düşmüş gördüğümüze”* cümlesindeki *“alaca”* lafzı *“allaca”* olarak telaffuz edilmektedir.³⁰⁰

²⁹⁶ Mehmet Emin Ay, “Kabe’nin Yolları”, *Youtube* (30 Eylül 2014), 0:00-02:34.

²⁹⁷ Ahmet Özhan, “Kabe’nin Yolları”, *Youtube* (10 Aralık 2015), 0:00-02:40.

²⁹⁸ Ahmet Arslantaş, “Sevgi Baht Olmuş” (Erişim: 27.04.2025).

²⁹⁹ Mustafa Ceceli, “Sevgi Baht Olmuş”, *Youtube* (07 Ocak 2016), 0:00-0:25.

³⁰⁰ Ceceli, “Sevgi Baht Olmuş”, 0:37-0:40.

4.24. “Âlemler Nura Gark Oldu” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Âlemler nura gark oldu”, “Muhammed doğduğu gece”, “Mü’min münaфіk fark oldu”, “Muhammed doğduğu gece”, “Yâ Rasûl selâm aleyke”, “Yâ Habib selam aleyke”, “Yâ Nebi selam aleyke”, “Salâvâtullah aleyke”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan eserin sözlerini icra eden okuyucular tarafından yapılan lafız hataları;

1. “Yâ Rasûl” kelimesinin “resul” olarak telaffuz edilmesi, “Mü’min münaфіk fark oldu” cümlesinin kımıldatılarak, harf eklenerek “mü’mini münaфіkı fark oldu” şeklinde telaffuz edilmesinden dolayı lafız hataları dikkat çekmektedir.³⁰¹

2. “Yâ Rasûl” lafzı “Yâ Rasûlu” olarak, “selâm” kelimesi “selâmı” ve buna benzer diğer lafızların telaffuzlarında kımıldatmadan dolayı hatalar mevcuttur.³⁰²

4.25. “Ben Bu Aşka Düş Oldum” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Ben bu aşka düş oldum”, “Aşk ateşiyle piş oldum”, “Yandım yandım külhan oldum Hû”, “Aşkından dolanıyorum”, “Külhan gibi yanıyorum”, “Allah’a yalvarıyorum Hû.”

Eserin güftesi anonimdir.³⁰³ Diğer eserlerde olduğu gibi bu eserde de eseri icra eden okuyucular tarafından eserin sözlerinin kımıldatılmasından kaynaklı lafız hataları oluşmaktadır. Bu durum dinleyenler açısından bâriz bir şekilde kulağı tırmalamaya sebep olmaktadır.³⁰⁴

4.26. “Gel Gör Beni Aşk Neyledi” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Lafzî Hatalar

“Ben yürürüm yane yane”, “Aşk boyadı beni kane”, “Ne akîlem ne divâne”, “Gel gör beni aşk neyledi”, “Gel gör beni beni aşk neyledi”, “Derde giriftar eyledi”.

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan bu eseri icra eden bazı okuyucular tarafından seslendirilirken diğer eserlerde olduğu gibi bazı kelimelerde özellikle nakarat

³⁰¹ Fatih Çıtlak-Necmettin Aslan, “Ya Resul Selam Aleyke”, Youtube (06 Şubat 2022), 0:00-04:00.

³⁰² Çıtlak-Aslan, “Ya Resul Selam Aleyke”, 0:00-04:00.

³⁰³ Wikipedia, “Anonim” (Erişim: 27.04.2025).

³⁰⁴ İlhan Özkeçeci, “Ben Bu Aşka Düş Oldum”, Youtube (18 Eylül 2024), 0:00-03:56.

cümlelerinde kımıldatmalar meydana gelmiştir. İşte hata yapılan, kımıldatılan bazı lafızlar;

1. “Ben yürürüm yane yane” cümlesinin “Beni yürürem yane yane” olarak okunmasından kaynaklı lafız hatası.³⁰⁵
2. “Gel gör beni aşk neyledi” cümlesinin, “Geli görü beni aşk neyledi” olarak okunması nedeniyle yapılan lafız hatası.³⁰⁶
3. “Derde giriftar eyledi” cümlesinin “Derde giriftar eyledi” olarak söylenmesinden dolayı lafız hatası oluşmaktadır.³⁰⁷

4.27. “Ey Allahım Beni Senden Ayırma” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Ey Allahım beni senden ayırma”, “Beni senin cemalinden ayırma”, “Seni sevmek benim dinim îmânım”, “Îlâhî dîn ü îmândan ayırma”, “Eşrefzâde senin kemter kulundur”, “Îlâhî kulunu senden ayırma.”

Güftesi Eşrefzâde Rûmî’ye ait olan bu eserin de icrasında lafızları seslendirirken harflerin kımıldatması nedeniyle oluşan lafız hataları mevcuttur. Yapılan lafız hatalarından bazıları şu şekildedir;

1. “Beni senin cemalinden ayırma” cümlesindeki “senin” kelimesi “senini” olarak okunmaktadır ve bundan dolayı lafızda hata meydana gelmektedir.³⁰⁸
2. “Eşrefzade senin kemter kulundur” cümlesindeki “Eşrefzâde” kelimesi “Eşirefzâde” olarak telaffuz olunmasından dolayı lafız hatası oluşmaktadır.³⁰⁹

4.28. “Gani Mevlâm Nasib Etse” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Gani Mevlâm nasip etse”, “Varsam ağlayı ağlayı”, “Medine’de Muhammed’i”, “Görsem ağlayı ağlayı”, “Delil yapışsa elime”, “Lebbeyk öğretse dilime”, “İhram bezini belime”, “Sarsam ağlayı ağlayı”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan bu eserin icrası esnasında bazı icracılarca yapılan lafız hataları şu şekildedir.

³⁰⁵ Mustafa Demirci-Mehmet Emin Ay, “Ben Yürürüm Yane Yane”, *Youtube* (25 Haziran 2014), 0:23-04:04.

³⁰⁶ Demirci-Ay, “Ben Yürürüm Yane Yane”, 0:23-04:04.

³⁰⁷ Demirci-Ay, “Ben Yürürüm Yane Yane”, 0:23-04:04.

³⁰⁸ Mehmet Emin Ay, “Ey Allahım Beni Senden Ayırma”, *Youtube* (15 Nisan 2021), 0:00-01:42.

³⁰⁹ Grup Derman, “Ey Allah’ım Beni Senden Ayırma”, *Youtube* (28 Eylül 2016), 0:00-02:47.

1. “*Gani Mevlâm nasip etse*” cümlesindeki “*etse*” kelimesi “*etise*” olarak okunmaktadır.³¹⁰

2. “*Delil yapışsa elime*” cümlesindeki “*delil*” kelimesi “*delili*” olarak telaffuz edilmesinden dolayı hata oluşmaktadır.³¹¹

4.29. “Serveri Ser Bülendimiz” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“*Server-i ser bülendimiz*”, “*Hazret-i pir Efendimiz*”, “*Şahid-i şah-levendimiz*”, “*Hazret-i pir Efendimiz*”, “*Yâ Saadettin Yâ Cibavi*”, “*Edrikni şey’en lillah*”, “*Allah Allah*”, “*Allah Allah*”, “*Hak lâ İlâhe illâllah*”

Bu eserin icrasında yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. “*Yâ Saadettin Yâ Cibavi*” cümlesindeki “*Cibavi*” kelimesi “*Cibari*” olarak telaffuz edilmesinden dolayı lafız hatası dikkat çekmektedir.³¹²

2. “*Allah Allah*”, “*Allah Allah*” cümlelerini “*Allah’ı Allah*”, “*Allah’ı Allah’ı*” şeklinde telaffuzu nedeniyle hataya rastlanılmaktadır.³¹³

4.30. “Sevdim Seni Mabuduma” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“*Sevdim seni ma’bûduma*”, “*Cânân diye sevdim*”, “*Bir ben değil âlem sana*”, “*Hayran diye sevdim*”, “*Kurbanın olam Şah-ı Rusûl*”, “*Kovma kapından*”, “*Didârına müştak olan*”, “*Yezdân diye sevdim*”.

Güftesi Harun Baba’ya ait olan bu eser Peygamberimiz’e (s.a.v.) atfen yazılmıştır. Eserin icrâsında yapılan bazı lafız hatalarına rastlanılmıştır. Bunlar şu şekildedir;

1. “*Kurbanın olam şâhı Rusûl*” cümlesindeki “*Rusûl*” kelimesi bazı güfte ve icralarda “*Resûl*” diye yazılmakta ve okunmaktadır. Resûl kelimesi kendisine kitap gönderilmiş peygamber anlamında olup tek bir şahıs olarak kastedilmektedir.³¹⁴ Ancak “*Rusûl*” ifadesi ise yine aynı anlamda olup fakat çoğul eki vasıtasıyla peygamberler

³¹⁰ Mehmet Emin Ay, “Gani Mevlâm Nasib Etse”, *Youtube* (30 Eylül 2014), 0:00-0:29.

³¹¹ DiyanetTV, “Gani Mevlâm Nasip Etse”, *Youtube* (14 Ağustos 2021), 01:06-01:18.

³¹² Abdurrahman Önül, “Serveri Ser”, *Youtube* (29 Ağustos 2021), 0:00-0:45.

³¹³ Önül, “Serveri Ser”, 01:30-01:38.

³¹⁴ *Kubbealtı Lugati*, “Resul” (Erişim: 01.05.2025).

anlamında kullanılmaktadır.³¹⁵ Bundan mütevellit “Şah-ı Rusûl” lafzı Peygamberlerin Şah-ı anlamı katmaktadır ve olması gereken lafız da “Rusûl” lafzıdır.³¹⁶

2. “Ben ravzana geldim” cümlesindeki “ben” kelimesi “beni” olarak kımlıdatılması suretiyle lafız hatası oluşmaktadır.³¹⁷

3. “Sevdim seni ma’bûduma” cümlesindeki “ma’bûduma” kelimesi telaffuz edilirken “mağbuduma” olarak okunmasından kaynaklı lafız hatası oluşmaktadır.³¹⁸

4.31. “Sordum Sarı Çiçeğe” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Lafız

Hataları

“Sordum sarı çiçeğe”, “Annen, baban var mıdır?”, “Çiçek eydür, derviş baba”
“Annem, babam topraktır.”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan bu eserin icrâsında yapılan yaygın lafız hatası; “Çiçek eydür, derviş baba” cümlesindeki “derviş” kelimesi kımlıdatılarak “dervişi” diye telaffuz edilmektedir. Bu durum lafız hatasına sebebiyet vermektedir.³¹⁹

“Eydür” kelimesi günümüzde “der”, “söyler”, “der ki” anlamlarında da kullanılmaktadır.³²⁰ Dolayısıyla bazı icralarda “Çiçek eydür, derviş baba” cümlesindeki “eydür” lafzı “der” veya “der ki” şeklinde de icra olmaktadır.³²¹ Güftelere müdahale edilmemelidir.

4.32. “Şol Cennetin Irmakları” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın

Lafız Hataları

“Şol cennetin ırmakları”, “Akar Allah deyu deyu”, “Çıkmış İslâm bülbülleri”,
“Öter Allah deyu deyu”, “Salınır tûbâ dalları”, “Kur’ân okur hem dilleri”, “Cennet
bağının gülleri”, “Kokar Allah deyu deyu.” “Kimi yiyip kimi içir”, “Hep melekler
rahmet saçır”, “İdrîs nebî hulle biçir”, “Diker Allah deyu deyu.”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan bu eserin icrası esnasında solistlerin³²² icralarında yapılan lafız hataları şu şekildedir;

³¹⁵ Kubbealtı Lugati, “Rusul”, (Erişim: 01.05.2025).

³¹⁶ Hüseyin Hatipoğlu, “Sevdim Seni Mabuduma”, Youtube (12 Şubat 2025), 01:42 01:54.

³¹⁷ Semerkand TV İlâhi, “Sevdim Seni Mabuduma”, Youtube (25 Ekim 2016), 0:53-01:00.

³¹⁸ Rumeli Ekrem, “Sevdim Seni Mabuduma”, Youtube (06 Haziran 2016), 0:00-0:40.

³¹⁹ İlâhi Nidalar “Sordum Sarı Çiçek”, Youtube (14 Mart 2016), 0:00-04:53.

³²⁰ Ekşi Sözlük, “ey dür” (Erişim: 03.05.2025).

³²¹ Halil Başkal -Yekta Hakan Polat, “Sordum Sarı Çiçeğe”, Youtube (18 Mayıs 2018), 0:00-05:28.

³²² Kariyer.net, “Solist Nedir?” (Erişim: 03.05.2025).

1. “*Akar Allah deyu deyu*” cümlesindeki “*Allah*” kelimesinin kıvıldatılarak “*Allahı*” olarak telaffuz edilmesi.³²³

2. “*Çıkmış İslâm bülbülleri*” cümlesindeki “*İslâm*” kelimesinin “*İsilâm*” olarak telaffuz edilmesi.³²⁴

3. “*Hep melekler rahmet saçar*” cümlesindeki “*hep*” kelimesinin “*hepi*” ve “*rahmet*” kelimesinin “*rahımed*” olarak telaffuz edilmeleri.³²⁵

4.33. “Uyurken Seyrimde Kalktım Ağlayu” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“*Uyurken seyrimde kalktım ağlayu*”, “*Hakk’ın dîvânına elim bağlayu*”, “*Şeyhime varsam ağlayu ağlayu*”, “*Yeşil âlem ile gelir Muhammed*”, “*Allahümme salli alâ Muhammed*”, “*Yeşildir sancağı nûrdan alemi*”, “*Delîlsiz varılmaz yollar harâmî*”, “*Delîlim Kur’ân’dır Hakk’ın kelâmı*”, “*Yeşil alem ile gelir Muhammed*”, “*Allahümme salli alâ Muhammed*”, “*Yunus Emre der ki dünyâ yalandır*”, “*Güvenme mâline mâlin talandır*”, “*Seherde âşika uyku haramdır*”, “*Yeşil alem ile gelir Muhammed*”, “*Allahümme salli alâ Muhammed*”.

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan bu eserin icrasında yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. “*Uyurken seyrimde kalktım ağlayu*” cümlesindeki “*Uyurken seyrimde*” kelimeleri “*uyurkeni seyirimde*” olarak telaffuz edilmektedir.³²⁶

2. “*Hakk’ın dîvânına elim bağlayu*” cümlesindeki “*Hakk’ın*” ve “*elim*” kelimeleri “*Hakk’ını*” ve “*elimi*” olarak telaffuz edilmektedir.³²⁷

3. “*Yeşil âlem ile gelir Muhammed*” cümlesindeki “*gelir*” kelimesi “*geliri*” olarak okunmaktadır.³²⁸

4. “*Yunus Emre der ki dünyâ yalandır*” cümlesindeki “*Emre*”, “*dünyâ*” ve “*yalandır*” kelimeleri “*Emire*”, “*dünyâyâ*” ve “*yalanıdır*” olarak telaffuz edilmektedir.³²⁹

³²³ Abdurrahman Öñül, “Şol Cennetin İrmakları”, *Youtube* (20 Mayıs 2016), 0:00-03:50.

³²⁴ Öñül, “Şol Cennetin İrmakları”, 0:00-03:50.

³²⁵ Öñül, “Şol Cennetin İrmakları”, 0:00-03:50.

³²⁶ Tahir Çalışkan, “Uyurken Seyrimde Kalktım Ağlayu”, *Youtube* (24 Kasım 2016), 0:00-04:04.

³²⁷ Çalışkan, “Uyurken Seyrimde Kalktım Ağlayu”, 0:00-04:04.

³²⁸ Çalışkan, “Uyurken Seyrimde Kalktım Ağlayu”, 0:00-04:04.

³²⁹ Çalışkan, “Uyurken Seyrimde Kalktım Ağlayu”, 0:00-04:04.

5. “Güvenme mâline mâlin talandır” bu cümlede hemen hemen her kelime kımıldatılarak lafız hatası oluşmaktadır. “Güvenime malına malını, talanıdır” şeklinde telaffuz edilmektedir.³³⁰

6. “Seherde âşıka uyku haramdır” cümlesindeki “haramdır” kelimesi “haramıdır” olarak telaffuz edilmektedir.³³¹

4.34. “Canım Kurban Olsun Senin Yoluna” Adlı Segâh Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“Canım, kurban olsun senin yoluna”, “Adı güzel, kendi güzel Muhammed”, “Gel şefaate eyle kemter kuluna”, “Adı güzel, kendi güzel Muhammed”, “Mü’min olanların çoktur cefası”, “Ahirette olur zevk-u safası”, “On sekiz bin âlemin Mustafa’sı”, “Adı güzel, kendi güzel Muhammed”, “Yunus neyler iki cihanı sensiz”, “Sen hak Peygambersin şeksiz gümansız”, “Sana uymayanlar gider imansız”, “Adı güzel kendi güzel Muhammed”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan bu eserin icrasında yapılan yaygın lafız hataları şunlardır;

1. “Canım, kurban olsun senin yoluna” cümlesindeki “canım”, “olsun” ve “senin” kelimeleri kımıldatılarak “canımı”, “olusun” ve “senini” olarak telaffuz edilmektedir.³³²

2. “Adı güzel, kendi güzel Muhammed” cümlesindeki “kendi” ve “güzel” kelimeleri “kenidi” ve “güzeli” olarak telaffuz edilmektedir.³³³

3. “Sen hak Peygambersin şeksiz gümansız” cümlesindeki “şeksin” ve “gümansız” kelimeleri “şeksizi” ve “gümanısız” olarak telaffuz edilmektedir.³³⁴

4.35. “Allah Yolu Yektir Yek” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“Allah yolu yekdir yek”, “Lâ ilâhe illâllah”, “O birdir bir tektir tek”, “Lâ ilâhe illâllah”, “Gelin gönül diliyle diyelim hep yâ Allah”, “Rahim de o Rahman da”, “Lâ ilâhe illâllah.”

³³⁰ Çalışkan “Uyurken Seyrimde Kalktım Ağlayu”, 0:00-04:04.

³³¹ Çalışkan “Uyurken Seyrimde Kalktım Ağlayu”, 0:00-04:04.

³³² Mehmet Emin Ay-Mustafa Demirci, “Canım Kurban Olsun”, Youtube (28 Mart 2022), 0:00-02:33.

³³³ Ay-Demirci, “Canım Kurban Olsun”, 0:00-02:33.

³³⁴ Ay-Demirci, “Canım Kurban Olsun”, 0:00-02:33.

Güftesi Yusuf Nalkesen'e ait olan bu eserde de diğer eserlerin icralarında yapılan yaygın kımıldatmaların olduğu tespit edilmiş olup yapılan lafız hataları şöyledir;

1. “Allah yolu yekdir yek” cümlesindeki “Allah” lafzı gereksiz yerde vurgulama neticesinde “Allah'ı” olarak okunmasından dolayı hata yapılmaktadır.³³⁵

2. “Gelin gönül diliyle diyelim hep yâ Allah” cümlesindeki “diyelim” kelimesi “diyelim'e” olarak telaffuz edilmektedir.³³⁶

4.36. “Aşkın Odu Ciğerimi” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın

Lafız Hataları

“Aşkın odu ciğerimi”, “Yaka geldi, yaka gider”, “Garip başım bu sevdayı”, “Çeke geldi, çeke gider.”

Güftesi Yunus Emre'ye ait olan eseri icra eden okuyucularca gereksiz lafız kımıldatmasından kaynaklı hatalar şu şekildedir;

1. “Garip başım bu sevdayı” cümlesindeki “başım kelimesi” “başımı” olarak telaffuz edilmektedir.³³⁷

4.37. “Buyruğun Tut Rahmanın” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın

Lafız Hataları

“Buyruğun tut Rahman'ın”, “Tevhide gel tevhide”, “Tazelensin imanın”, “Tevhide gel tevhide”, “Hüdayi'yi guş eyle”, “Şevke gelip cuş eyle”, “Bu kevserden nûş eyle”, “Tevhide gel tevhide.”

Güftesi Aziz Mahmud Hüdayî'ye ait olan bu eserin icracılarca yapılan yaygın lafız hataları şöyledir;

1. “Buyruğun tut Rahman'ın” cümlesindeki “buyruğun” ve “tut” kelimeleri kımıldatılarak, “buyuruğunu” ve “tutu” olarak telaffuz edilmektedir.³³⁸

2. “Tazelensin imanın” cümlesindeki “tazelensin” ve “imanın” kelimeleri kımıldatılarak “tazelenisini” ve “imanını” olarak okunmaktadır.³³⁹

³³⁵ Fatih Koca, “Allah Yolu Yektir Yek”, *Youtube* (27 Temmuz 2024), 0:00-0:58.

³³⁶ Koca, “Allah Yolu Yektir Yek”, 01:00-0.1:17.

³³⁷ Bora Uymaz, “Aşkın Odu Ciğerimi Yaka Geldi Yaka Gider”, *Youtube* (27 Temmuz 2014), 0:00-0:43.

³³⁸ Tasavvuf İrfan ve Meydan Meşkleri Bölümü, “Buyruğun Tut Rahmanın”, *Youtube* (16 Mayıs 2020), 0:00-03:34.

³³⁹ Tasavvuf İrfan Meydan Meşkleri Bölümü, “Buyruğun Tut Rahmanın”, 0:00-03:34.

3. “Buyruğun tut Rahman'ın” cümlesindeki “Rahman'ın” kelimesi “Rahıman'ın” diye kımlıdatılarak okunması sebebiyle hata meydana gelmektedir.³⁴⁰

4.38. “Ey Rahmeti Bol Padişah” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“Ey rahmeti bol padişah”, “Cürmüm ile geldim sana”, “Ben işledim hadsiz günah”, “Cürmüm ile geldim sana”, “Senin adın Gaffar iken”, “Ayp örtücü Settâr iken”, “Kime gidem sen var iken”, “Cürmüm ile geldim sana.”

Güftesi Kuddûsî'ye ait olan eserin bazı okuyucular tarafından yapılan icrada meydana gelen lafız hataları şunlardır;

1. “Ey rahmeti bol padişah” cümlesindeki “ey” ve “rahmeti” kelimeleri kımlıdatılarak “eyi” ve “rahımeti” şeklinde telaffuz olunarak hataya meydan vermektedir.³⁴¹

4.39. “Gelin Gidelim Allah Yoluna” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“Gelin gidelim efendim Allah yoluna”, “Feryâd edelim efendim Allah yoluna”, “Bir yılı bir gün efendim gelecek ol gün”, “Süregel yüzün efendim Allah yoluna”, “Yunus'un sözü efendim kül olmuş özü”, “Kan ağlar gözü efendim Allah yoluna”.

Güftesi Yunus Emre'ye ait olan eserin icrasında yapılan yaygın lafız hataları şunlardır;

1. “Gelin gidelim efendim Allah yoluna” cümlesindeki “gelin” kelimesi telaffuz edilirken “gelini” şeklinde kımlıdatılarak hatalı icra meydana gelmektedir.³⁴²

2. “Feryâd edelim efendim Allah yoluna” cümlesindeki “efendim” kelimesi “efendimi” olarak kımlıdatılması nedeniyle hata meydana gelmektedir.³⁴³

3. “Bir yılı bir gün efendim gelecek ol gün” cümlesindeki baştaki “bir” lafzı hatalı bir lafızdır. Olması gereken lafız “bin” şeklindedir. Çünkü Kur'ân-ı Kerîm'de Hac sûresi 47. âyette; “Onlar senden azabın çabuk gelmesini istiyorlar. Allah vaadinden asla dönmez. Bilinmeli ki rabbinin katındaki **bir gün** sizin saymakta olduklarınızın **bin yılı**

³⁴⁰ Fatih Koca, “Buyruğun Tut Rahmanın” Youtube (13 Eylül 2017), 0:00-01:06.

³⁴¹ Sami Özer, “Ey Rahmeti Bol Padişah”, Youtube (13 Haziran 2016), 0:00-0:14.

³⁴² Mehmet Kemiksiz, “Gelin Gidelim Efendim Allah Yoluna”, Youtube (04 Ocak 2024), 0:00-0:17.

³⁴³ Kemiksiz, “Gelin Gidelim Efendim Allah Yoluna”, 0:17-0:34.

gibidir.” şeklindeki âyete telmih³⁴⁴ yapılmaktadır. Ayrıca “*bir gece Muhammede Çalaptan geldi burak*”³⁴⁵ adlı hüzzam eserin “*nice bin yıllık yola bir anda vara gele*” cümlesindeki “*bin yıllık yol*” Allah katında bir anlık bir süreyi kapsamaktadır. Bu vb. ifadeler Hac sûresi 47. âyet ile uyumluluk arz etmektedir. Bütün bu veriler ışığında bu eserdeki “*bir*” kelimesi yerine “*bin*” kelimesi kullanılmalıdır. Güftede yer alan “*bin*” lafzı icralara yansıdığından dolayı lafzî bir hata meydana gelmektedir.³⁴⁶

4.40. “Allah Adın Uludur” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“*Allah adın uludur emrin tutan kuludur*”, “*Müslümanlar yoludur diyelim Allah Allah Allah diyelim Allah*”, “*Allah adı dillerde sevgisi gönüllerde*”, “*Şol karanlık yerlerde diyelim Allah Allah Allah diyelim*”, “*Allah Ey Muhammed ümmeti terk eyleme sünneti*”, “*Umarız şefaati diyelim Allah Allah Allah diyelim Allah*”, “*Yunus Emre’m ölmeden ölüp kabre girmeden*”, “*Münkir Nekir gelmeden Diyelim Allah Allah Allah diyelim Allah*”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan bu eseri icrâ eden okuyucularca diğer eserlerin icraların da olduğu gibi lafız kımıldatmaları sebebiyle hatalar meydana gelmiştir. Meydana gelen lafız hataları şunlardır;

1. “*Allah adın uludur emrin tutan kuludur*” cümlesindeki “*Allah*”, “*adın*” ve “*emrin*” kelimeleri “*Allahı*”, “*adını*”, “*emirini*” olarak telaffuz edilmektedir.³⁴⁷
2. “*Şol karanlık yerlerde*” cümlesindeki “*şol*” ve “*karanlık*” kelimeleri “*şolu*”, “*karanlıkı*” olarak telaffuz edilmektedir.³⁴⁸

4.41. “Mâil Oldum Bahçesinde” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“*Mâil oldum bahçesinde hurmaya*”, “*Takâtım kalmadı aslâ durmaya*”, “*Ol Medine Ravzâsını görmeye*”, “*Görmeyince alma yâ Rab cânımı.*”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan eserin icrasında solistlerce yapılan lafız hataları şu şekildedir;

³⁴⁴ Detaylı Bilgi İçin Bk. Mustafa İsmet Uzun, “Telmih”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/408-409.

³⁴⁵ Dilbeyti, “Bir Gece Muhammed'e Çalabdan Geldi Burak” (Erişim: 03.05.2025).

³⁴⁶ Erkan Mutlu, “Gelin Gidelim”, *Youtube* (06 Nisan 2016), 0:00-01:54.

³⁴⁷ Mustafa Demirci, “Allah Adın Uludur”, *Youtube* (30 Mayıs 2019), 0:00-0:39.

³⁴⁸ Fatih Koca, “Ey Rahmeti Bol Padişâh-Allah Adı Uludur”, *Youtube* (13 Temmuz 2013), 0:00-03:05.

1. “*Mâil oldum bahçesinde hurmaya*” cümlesindeki “*bahçesinde*” kelimesi “*bahicesinde*” olarak telaffuz edilerek hataya sebebiyet verilmiştir.³⁴⁹

2. “*Görmeyince alma yâ Rab cânımı*” cümlesindeki “*görmeyince*” kelimesi “*görmeyinice*” olarak seslendirilmektedir.³⁵⁰

4.42. “Nice Bir Uyursun Uyanmaz Mısın” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“*Ah nice bir uyursun, uyanmaz mısın?*”, “*Göçtü kervan kaldık dağlar başında*”, “*Çağrışır tellallar inanmaz mısın?*”, “*Göçtü kervan kaldık dağlar başında*”, “*Emir Hac göçeli hayli zamandır*”, “*Muhammed cümleye dindir, imandır*”, “*Delilsiz gidilmez, yollar yamandır*”, “*Göçtü kervan, kaldık dağlar başında*”, “*Yunus sen bu dünyaya niye geldin?*”, “*Gece gündüz Hakk'ı zikretsın dilin*”, “*Enbiyaya uğramaz ise yolun*”, “*Göçtü kervan, kaldık dağlar başında.*”

Eserin güftesi Yunus Emre'ye aittir. Bu eserde de diğer eserlerde olduğu gibi icra olunurken okuyucular tarafından lafızlarda kımıldamalar nedeniyle hatalar meydana gelmiştir. İşte ortaya çıkan bazı lafız hataları;

1. “*Ah nice bir uyursun, uyanmaz mısın*” cümlesindeki “*uyanmaz mısın*” kelimesi “*uyanmazı mısın*” olarak okunmaktadır.³⁵¹

2. “*Göçtü kervan kaldık dağlar başında*” cümlesindeki “*kaldık*” kelimesi “*kaldıkı*” olarak telaffuz olunmaktadır.³⁵²

3. “*Emir Hac göçeli hayli zamandır*” cümlesindeki “*emir*” ve “*zamandır*” kelimeleri “*emiri*”, ve “*zamanıdır*” olarak seslendirilmektedir.³⁵³

4. “*Delilsiz gidilmez, yollar yamandır*” cümlesindeki “*delilsiz*” ve “*yamandır*” kelimeleri “*delilisiz*” ve “*yamanıdır*” olarak okunmaktadır.³⁵⁴

5. “*Yunus sen bu dünyaya niye geldin*” cümlesindeki “*Yunus*” ve “*geldin*” kelimeleri “*Yunusü*”, “*gelidin*” olarak telaffuz edilmektedir.³⁵⁵

³⁴⁹ Necip Karakaya, “Mail Oldum Bahçesinde Hurmaya”, *Youtube* (05 Ocak 2022), 0:00-02:11.

³⁵⁰ Karakaya, “Mail Oldum Bahçesinde Hurmaya”, 02:12-03:55.

³⁵¹ Üstad Kemânkeş, “Ah Nice Bir Uyursun”, *Youtube* (18 Haziran 2017), 0:00-0:49.

³⁵² Muzaffer Ozak, “Nice Bir Uyursun Uyanmaz Mısın”, *Youtube* (30 Kasım 2013), 0:00-03:56.

³⁵³ Ozak, “Nice Bir Uyursun Uyanmaz Mısın 0:00-03:56.

³⁵⁴ Ozak, “Nice Bir Uyursun Uyanmaz Mısın”, 0:00-03:56.

³⁵⁵ Ozak, “Nice Bir Uyursun Uyanmaz Mısın”, 0:00-03:56.

6. “Gece gündüz Hakk’ı zikretsin dilin” cümlesindeki “zikretsin” kelimesi “zikretsini” diye söylenmektedir.³⁵⁶

4.43. “Ömrün Bitirmiş Virânemiyem” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“Ömrün bitirmiş virânemiyem”, “Aklın yitirmiş, divânemiyem”, “Kanat vururum, döner dururum”, “Yanar kururum, pervânemiyem”, “Yaşlı gözlerim, tutmaz dizlerim”, “Yolun izlerim, mestânemiyem”, “Aşkî can feda olsa ne fayda”, “Aşk oku yayda, kemânemiyem.”

Bestesi ve güftesi Hz. Aşkî’ye (Muzaffer Ozak) ait olan bu eserin icrasında yapılan yaygın lafız hataları şu şekildedir;

1. “Ömrün bitirmiş virânemiyem” cümlesindeki “ömrün” kelimesi “ömrüm” olarak telaffuz edilmektedir.³⁵⁷

2. “Yaşlı gözlerim, tutmaz dizlerim”, “Yolun izlerim, mestânemiyem” cümlelerindeki “gözlerim”, “tutmaz” ve “yolun” kelimeleri kımıldatılarak “gözülerim”, “tutmazı” ve “yolunu” olarak okunmaktadır.³⁵⁸

3. “Aşkî can feda olsa ne fayda” eserin son cümlesindeki “Aşkî” kelimesi eserin güfte ve beste sahibi olan Muzaffer Ozak’ın mahlasıdır.³⁵⁹ Dolayısıyla cümlede geçtiği şekilde telaffuz edilmelidir. Ancak bazı icracılar “Aşkî” lafzını “Aşka” olarak söyleyerek lafız hatasına neden olmaktadır.³⁶⁰

4. “Aşk oku yayda, kemânemiyem” cümlesindeki “aşk oku” kelimeleri genellikle “aş koku” şeklinde telaffuz edilmektedir. Bu durum lafız hatasına neden olmaktadır.³⁶¹

4.44. “Nuri Cemâlî” Adlı Hicaz Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“Nur-i cemali”, “Hakk’ın visali”, “Eyler tecelli”, “Dil olsa hâli”, “Talib-i Haksan”, “Rehber dilersen”, “Hasan’la Hüseyin”, “Muhammed Ali”, “Kıl şeyhe hizmet”, “Ver kalbe saffet”, “Bulursun elbet”, “Bedr-i Kemâl”, “Gönül sıdkı”, “Yak Nur-i Aşkî”, “Zikreyle Hakkı”, “Rûz-i Hayal.”

³⁵⁶ Ozak, “Nice Bir Uyursun Uyanmaz Mısın”, 0:00-03:56.

³⁵⁷ Muhammed Ezgen, “Ömrün Bitirmiş Virânemiyem”, Youtube (07 Haziran 2023), 0:00-0:15.

³⁵⁸ Ezgen, “Ömrün Bitirmiş Virânemiyem”, 0:15-03:13.

³⁵⁹ İslâm ve İhsan, “Mahlas Ne Demek?” (Erişim: 04.05.2025).

³⁶⁰ Mehmet Yetkin, Ömrüm Bitmiş Divanemiyem”, Youtube (25 Nisan 2014), 01:31-01:40.

³⁶¹ Selman Çayrak, “Ömrün Bitirmiş Virânemiyem”, Youtube (01 Kasım 2014), 0:00-03:29.

Güftesi Sıdkı Baba'ya ait olan bu eseri icra eden bazı okuyucular tarafından yapılan lafız hataları şöyledir;

1. “*Hakk’ın visali*” lafızlarından “*Hakk’ın*” kelimesi okunurken çok bariz bir şekilde kımıldatılması ile “*Hakk’ını*” olarak seslendirilmesi ile hata oluşmaktadır.³⁶²

2. “*Eyler tecelli*” cümlesinde “*eyler*” ve “*tecelli*” kelimeleri “*eyleri*”, “*teçelli*” diye okunmaktadır.³⁶³

3. “*Rehber diler sen*”, “*Hasan’la Hüseyin*”, lafızlarındaki “*rehber*”, “*Hasan’la, Hüseyin*” telaffuz olunurken “*rehberi*”, “*Hasen*” ve “*Huseyn*” olarak okunduğundan hata oluşmaktadır.³⁶⁴

4.45. “Bülbüller Sazda Güller Niyazda” Adlı Hüseyini Eserin İcrasında

Yapılan Lafız Hataları

“*Bülbüller sazda*”, “*Güller niyazda*”, “*Söyle namazda*”, “*Elhamdülillâh*”, “*Koşuşur herkes*”, “*Duyulur bir ses*”, “*Der ki her nefes*”, “*Elhamdülillâh.*”

Güftesi Hz. Aşkî'ye (Muzaffer Ozak) ait olan eserin icrasında yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. “*Bülbüller sazda*” cümlesindeki “*sazda*” kelimesini bazı okuyucular “*nazda*” diye telaffuz etmektedirler. Eserin güftesinde “*sazda*” olarak yazılmaktadır. Kaldı ki konu itibarıyla de “*sazda*” olarak icra edilmelidir. Okuyucular bu lafızda hata yapmaktadırlar.³⁶⁵

4.46. “Haktan İnen Şerbeti İçtik Elhamdülillâh” Adlı Hüseyini Eserin

İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“*Haktan inen şerbeti*”, “*İçtik Elhamdülillah*”, “*Şol kudret denizini*”, “*Geçtik Elhamdülillah*”, “*Şu karşıkı dağları, yemişleri, bağları*”, “*Sağlık safalık ile*”, “*Aştık Elhamdülillah*”, “*Kuru idik yaş olduk*”, “*Ayak iken baş olduk*”, “*Kanatlandık kuş olduk*”, “*Uçtuk elhamdülillah.*”

Güftesi Yunus Emre'ye ait olan bu eseri icra eden okuyucuların seslendirdiği lafız hataları şöyledir;

³⁶² Sami Özer, “Nuri Cemali”, *Youtube* (13 Haziran 2016), 0:00-05:18.

³⁶³ Özer, “Nuri Cemali”, 0:00-05:18.

³⁶⁴ Özer, “Nuri Cemali”, 0:00-05:18.

³⁶⁵ Mehmet Yetkin, “Bülbüller Nazda”, *Youtube* (25 Ekim 2016), 0:00-0:13.

1. “*Ayak iken baş olduk*” cümlesindeki “*ayak*” lafzının “*aya*” olarak telaffuz edildiği “*k*” harfinin okunmadığı dinlenen ses kaydında rastlanmıştır. Neticede bu durum lafız hatasına sebebiyet vermektedir.³⁶⁶

2. Diğer eserlerde olduğu gibi bu eserin icrasında da lafız kımıldatmalarına rastlanmıştır.³⁶⁷

4.47. “Severim Ben Seni Candan İçeru” Adlı Hüseyini Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları

“*Seni ben severim candan içeru*”, “*Yolun vardır bu erkândan içeru*”, “*Şeriat, tarikat yoldur varana*”, “*Hakikat marifet andan içeru*”, “*Süleyman kuş dilin bilir dediler*”, “*Süleyman var Süleyman’dan içeru.*”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan bu eserin icrasında da harflerin kımıldatılması nedeniyle hatalar oluşmaktadır. Şu şekildedir;

1. “*Seni ben severim candan içeru*” cümlesi harf kımıldamaları nedeniyle “*seni beni severimi candanı içeru*” olarak telaffuz edilmektedir.³⁶⁸

2. “*Yolun vardır bu erkândan içeru*” cümlesindeki “*yolun*” lafzı “*yolunu*” olarak telaffuz edilmektedir.³⁶⁹

3. Diğer mısralarda da özellikle kelimenin ünsüz³⁷⁰ harfleri kımıldatılarak telaffuz edilmesinden dolayı hatalı icralar oluşmaktadır.³⁷¹

4.48. “Affet İsyânım Benim” Adlı Hüseyini Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları

“*Affet isyânım benim*”, “*Hâlim yamân Allahım*”, “*Ref’ et nisyânım benim*”, “*Meded amân Allahım*”, “*Defterim dolu siyâh*”, “*Amelim tekmil günâh*”, “*Sensin kuluna penâh*”, “*Meded amân Allahım*”

Gütesi Hz. Aşkî’ye (Muzaffer Ozak) ait eserde yapılan lafız hataları şöyledir;

³⁶⁶ Amir Ateş, “Haktan İnen Şerbeti İctik Elhamdulillah”, *Youtube* (23 Ocak 2020), 0:00-02:32.

³⁶⁷ Üstad Kemânkeş, “Hakk’tan İnen Şerbeti”, *Youtube* (15 Temmuz 2019), 0:00-03:07.

³⁶⁸ Muzaffer Ozak, “Severim Ben Seni Candan İçeru”, *Youtube* (02 Mayıs 2021), 0:00-00:15.

³⁶⁹ Ozak, “Severim Ben Seni Candan İçeru”, 0:16-0:26.

³⁷⁰ Türk Dil Kurumu (TDK), “Ünsüzün Nitelikleri” (Erişim: 09.05.2025).

³⁷¹ Ozak, “Severim Ben Seni Candan İçeru”, 0:27-09:23.

1. “*Sensin kuluna “penâh”* mısrasında yer alan “*penâh*” kelimesi, sığınacak yer anlamındadır.³⁷² Youtube gibi sosyal platformlardan dinlenen video kayıtlarında bazı icracılar “*sensin kuluna “penâh”* cümlesindeki “*penâh*” lafzını “*felâh*” diye okumaktadırlar.³⁷³ “*Felâh*” kelimesi kurtuluş anlamındadır.³⁷⁴ Her ne kadar “*felâh*” kelimesi de cümlenin anlamı ile uyumluluk arz etse de eserin güftesinde yer alan “*penâh*” lafzı değiştirilmemelidir.

2. Eseri seslendiren birçok okuyucu, telaffuzlara dikkat etmediğinden dolayı lafız kımıldatmalarına rastlanmıştır.³⁷⁵

4.49. “Nice Ağlamayım Etmeyim Feryat” Adlı Hüseyin Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları

“*Nice Ağlamayım Etmeyim Feryat Allah Allah*”, “*Giriftarı aşkın binevasiyem Allah Allah*”, “*Leylinindir Mecnun Şirinin Ferhat Allah Allah*”, “*Ben de Şeyh Nigar’ın mübtelasiyem Allah Allah*”, “*Neylem dünyayı, neylem malı Allah Allah*”, “*Neylem keşmiri, neylem şalı Allah Allah*”, “*Ben divâne oldum, aşkın kavalî Allah Allah*”, “*Server-i hubanın bir gedasiyem Allah Allah.*”

Güftesi Amasyalı Şeyh Nigârî’ye ait olan eserin icrasında yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. “*Neylem keşmiri, neylem şalı Allah Allah*” cümlesindeki “*keşmir*” lafzı bazı icralarda “*kaşmir*” diye telaffuz edilmektedir. Keşmir; literatür taramasında Hindistan ve Pakistan arasında bir bölgenin adı şeklinde geçmektedir.³⁷⁶ Kaşmir ise; literatür taramasında Hindistan’ın Keşmir bölgesinde yaşayan ve aynı isimle anılan bir keçi türünün ince ve yumuşak yününden yapılan kumaş türü şeklinde geçmektedir.³⁷⁷ Bu bilgiler ışığında eserin cümlesinde geçen “*Neylem keşmiri, neylem şalı Allah Allah*” “*keşmir*” lafzı cümledeki mana ile uyumlu olmadığından “*keşmir*” lafzı yerine “*kaşmir*” lafzı ile telaffuz edilmesi daha doğru olduğu kanaatindeyim.³⁷⁸

³⁷² Kubbealtı Lugatı, “Penâh”, <https://lugatim.com/s/penah>, Erişim: 09.05.2025.

³⁷³ Semerkand TV İlâhî, “Affet İsyânım Benim”, Youtube (18 Ağustos 2018), 0:53-01:06.

³⁷⁴ Kubbealtı Lugatı, “Felâh” (Erişim: 09.05.2025).

³⁷⁵ Fatih Koca, “Affet İsyânım Benim”, Youtube (18 Mayıs 2018), 0:00-04:48.

³⁷⁶ Wikipedia, “Keşmir” (Erişim: 10.05.2025).

³⁷⁷ Wikipedia, “Kaşmir” (Erişim: 10.05.2025).

³⁷⁸ Erol Dönmez, “Nice Ağlamayım Etmeyim Feryat”, Youtube (09 Haziran 2015), 02:55-03:52.

2. Eseri icra eden bazı okuyucuların lafız kimıldatmalarından dolayı hatalar dikkat çekmektedir.³⁷⁹

4.50. “Milk-i Bekâdan Gelmişem” Adlı Gerdâniye Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“*Milk-i bekâdan gelmişem*”, “*Fânî cihânı neylerem*”, “*Ben dost cemâlin görmüşem*”, “*Hûr ü cinânı neylerem*”, “*Vahdet meynin cür’asın*”, “*Ma’şûk elinden içmişem*”, “*Ben dost kokusun almışam*”, “*Misk-i reyhânî neylerem.*”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan eserin icrasında yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. “*Hûr ü cinânı neylerem*” cümlesindeki “*hûr ü*” kelimesi “*huni*” olarak telaffuz edilmesinden dolayı lafzî hata meydana gelmiştir.³⁸⁰

2. “*Misk-i reyhânî neylerem*” cümlesindeki “*misk-i reyhânî*” kelimeleri bazı icrâlarda “*müşk-i Hitân’ı*” diye telaffuz edilmesinden dolayı lafız hatası vardır. Çünkü bu kelimelimer “*Ben dost kokusun almışam*”, “*Müşk-i Hitân’ı neylerem*” konu bütünlüğünü karşılamamaktadır. “*Müşk*” kelimesi Osmanlı Türkçesinde “*misk (koku)*” kelimesi ile eş anlamlıdır.³⁸¹ Ancak “*hitan*” kelimesi “*sünnet*”³⁸² vs. gibi farklı anlamlara geldiğinden manâ olarak örtüşmemektedir. Bundan dolayı birçok okuyucu “*misk-i reyhânî*” olarak telaffuz etmektedirler.³⁸³ Doğru olan lafız da “*misk-i reyhânî*” lafzıdır.

4.51. “Taştı Rahmet Deryâsı” Adlı Bûselik Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları

“*Taştı rahmet deryası gark oldu cümle asi*”, “*Dört kitabın manası: Lâ ilâhe illâllah*”, “*Cennetten çıktı Âdem dünyaya bastı kadem*”, “*Bunu der idi her dem Lâ ilâhe illâllah*”, “*Budur esmanın hası kalplerden siler pası*”, “*İsm-i Âzam duası Lâ ilâhe illâllah.*”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan bu eser, Câmi ve Tekke (tasavvuf) mûsikîsinin ortak icrası olmakla beraber genellikle tekke ve tarîkatların zikir meclislerinde icracılar tarafından yaygın olarak seslendirdikleri bir icra olması sebebiyle eseri seslendiren bazı

³⁷⁹ Dönmez, “Nice Ağlamayım Etmeyim Feryat”, 0:00-07:19.

³⁸⁰ Fatih Koca, “Milk-i Bekâdan Gelmişem”, *Youtube* (18.06.2017), 0:00-0:54.

³⁸¹ Wikipedia, “Misk (koku)” (Erişim: 11.05.2025).

³⁸² *Kubbealtı Lugati*, “Hitan” (Erişim: 11.05.2025).

³⁸³ Ferahnâk, “Mülk-i Beka’dan Gelmişem Fani Cihani Neylerem”, *Youtube* (31 Ağustos 2022), 0:00-01:04.

okuyucular daha çok lafız kımıldatmalarından dolayı hatalar meydana gelmiştir. Yapılan lafız kımıldatmalarından bazıları şöyledir;

1. “*Taştı rahmet deryası gark oldu cümle asi*”, “*Dört kitabın manası: Lâ ilâhe illâllah*”, mısralarında yapılan kımıldatmalar neticesinde oluşan telaffuz “*Taşdı rahîmet deryası gark oldu cümüle asi, dört kitabını manası*” şeklindedir. Lafzı doğru seslendirmekten kaynaklı hata oluşmaktadır.³⁸⁴

2. “*Cennetten çıktı Âdem dünyaya bastı kadem*” cümlesindeki kelimelerde yapılan lafız kımıldatmaları; “*cennetteni çıkıtu Âdem dünyaya bastı kadem*” şeklinde telaffuz edilmektedir.³⁸⁵

3. Eserin diğer mısra kıtasında benzer lafız kımıldatmalarına rastlanmaktadır.³⁸⁶

4.52. “Cûşa Gelir Dağ ile Taş” Adlı Kürdî Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları

“*Cûşa gelir dağ ile taş feryâd eder vakt-i seher*”, “*Her nesneyi kaplar telâş feryâd eder vakt-i seher.*”

Güftesi Osman Hulûsî Efendi Hazretlerine ait olan eseri okuyan icracılarca yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. “*Cûşa gelir dağ ile taş feryâd eder vakt-i seher*”, “*Her nesneyi kaplar telâş feryâd eder vakt-i seher*” cümlelerindeki “*gelir, eder, kaplar*” lafızları kımıldatılarak “*geliri, ederi, kapları*” şeklinde telaffuz edilmesi nedeniyle icrada hatalar oluşmaktadır.³⁸⁷

2. “*Ol demde gül handân olur bülbül görüp nâlân olur*” cümlesinde “*bülbül*” kelimesi bazı okuyucularca “*bir gül*” şeklinde telaffuz edilmektedir.³⁸⁸

3. Eserin diğer mısralarında da lafız kımıldatmalarına rastlanılmıştır.³⁸⁹

4.53. “Kimi Dosta Varır Dosta Bend Olur” Adlı Muhayyer Kürdî Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları

“*Kimi dosta varır*”, “*Dosta bend olur*”, “*Kimi nefse uyar*”, “*Kahrolur gider*”, “*Kimi tevbe eder*”, “*Esfiya olur*”, “*Kimi inad eder*”, “*Eşkiya gider*”, “*Kimi gülistanda*”,

³⁸⁴ Firâkî Efendi, “Taştı Rahmet Deryası”, *Youtube* (31 Mart 2025), 0:00-0:25.

³⁸⁵ Firâkî Efendi, “Taştı Rahmet Deryası 00:26-0:52.

³⁸⁶ Firâkî Efendi, “Taştı Rahmet Deryası”, 0:53-01:52.

³⁸⁷ DiyanetTV, “Cûşa Gelir Dağ ile Taş”, *Youtube* (27 Haziran 2017), 0:00-0:58.

³⁸⁸ Asım Akkuş, “Cuşa Gelir Dağ ile Taş”, *Youtube* (25 Aralık 2023), 0:00-03:40.

³⁸⁹ Mehmet Emin Ay, “Vakti Seher”, *Youtube* (16 Mart 2015), 0:00-05:20.

“Gonca gül olur”, “Kimi gonca güle”, “Har olur gider”, “Kimi Ahmed seni”, “Uzaktan tanır”, “Kimi yaklaşır da”, “Kör olur gider.”

Güftesi Ahmet Soyyiğit’e ait olan eseri icrâ eden bazı okuyucularca lafızların doğru telaffuz edilememesinden kaynaklı hatalara rastlanmıştır. Oluşan hatalar şöyledir;

1. “Kimi dosta varır” cümlesindeki “varır” kelimesi “varırı” olarak telaffuz edilmektedir.³⁹⁰

2. “Kimi nefse uyar”, “Kahrolur gider” cümlelerindeki “nefse” ve “kahrolur” kelimeleri “nevse”, “kahırolur” olarak telaffuz edilmektedir.³⁹¹

3. “Kimi tevbe eder” cümlesindeki “eder” kelimesi “edere” olarak okunmaktadır.³⁹²

4.54. “Aşkın ile Âşıklar” Adlı Nihâvend Eserin İcrasında Yapılan Lafız

Hataları

“Aşkın ile âşıklar”, “Yansın yâ Rasûlâ’llah”, “İçip aşkın şerabın”, “Kansın yâ Rasûlâ’llah”, “Şol seni seven kişi”, “Verir yoluna başı”, “İki cihan güneşi”, “Sensin yâ Rasûlâ’llah”, Âşık Yunus’un canı”, “Hilm ü şefaât kânı”, “Âlemlerin sultanı” “Sensin yâ Rasûlâ’llah.”

Güftesi Yunus Emre’ye ait olan eserin lafızlarında yapılan hatalar şu şekildedir;

1. “Yansın yâ Rasûlâ’llah” cümlesindeki “Rasûlâ’llah” lafzı bazı icralarda “Resûlâ’llah” olarak da telaffuz edilmektedir. Resul kelimesinin Türkçe yazımını “e” ile okunuştaki “a” ile okunmalıdır.³⁹³ Ayrıca Arapçada bir tamlamanın başına “yâ” hitap nidâsı geldiğinde sonraki tamlamada bazı değişiklikler olur. Arapça kural ve kaide gereği “Ya” gibi nida harfinden sonra okunursa “Rasûlâ’llah” şeklinde okunmalıdır. Bu duruma en güzel örnek Salâ icralarıdır.³⁹⁴ Buna binaen telaffuzda “Resûlâ’llah” ile değil “Rasûlâ’llah” lafzı ile okunmalıdır.³⁹⁵

2. “Hilm ü şefaât kânı” cümlesindeki “Hilm ü” lafzı bazı icralarda “ilm ü” olarak da telaffuz edilmektedir. İlim: “bir şeyin hakikat ve mahiyetini kavrayıp idrak etmek”

³⁹⁰ Semerkand TV İlâhi, “Kimi Dosta Varır”, Youtube (23 Eylül 2016), 0:00-02:44.

³⁹¹ Semerkand TV İlâhi, “Kimi Dosta Varır”, 0:00-02:44.

³⁹² Semerkand TV İlâhi, “Kimi Dosta Varır”, 0:00-02:44.

³⁹³ Sesli Lügat, “Resûlâ’llah-Rasûlâ’llah” (Erişim: 11.05.2025),

³⁹⁴ Kumru, “Ya Resûlâ’llah nasıl okunur?”, Youtube (05.12.2019), 00:00-01:27

³⁹⁵ Fatih Koca, “Aşkın ile Âşıklar Yansın Ya Resulallah”, Youtube (24 Şubat 2013), 0:00-05:39.

anlamına gelmektedir.³⁹⁶ Hilm (hilim) ise “Yumuşak huyluluk, yumuşak karakterlilik, sakın tabiatlılık, nefse hâkim olma hali” anlamlarına gelmektedir.³⁹⁷ Elde edilen bilgiler neticesinde, eserin güftesi ve lafızların mânâ bütünlüğünü teşkil etmesi açısından “*Hilm ü şefaât kânî*” cümlesi doğru bir telaffuz olduğu kanaatindeyim.³⁹⁸ Ancak “*İlm ü şefaât kânî*” şeklinde icra edenler de vardır.³⁹⁹

3. Bu eserin icrasında da lafız kımıldatmaları dikkat çekmektedir.⁴⁰⁰

4.55. “Bu Aşk Bir Bahri Ummandır” Adlı Nihâvend Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları

“Bu aşk bir bahri-ummandır”, “Buna hadd ü kenâr olmaz”, “Delilim sırrı Kur’ân’dır”, “Bunu bilende âr olmaz”, “Eğer âşık isen yâre”, “Sakın aldanma ağyâre”, “Düş İbrahim gibi nâre” “Bu gülşende yanar olmaz”, “Seyfullah sözünde mesttir” “Şeyhimden aldığım desttir”, “Dîvâne-râ kalem nîstdir”, “Ne söylese kınâr olmaz.”

Güftesi Seyyid Nizamoğlu Seyfullah’a ait olan eserin icrasında yapılan lafız hataları şöyledir;

1. “Bu aşk bir bahri-ummandır” cümlesindeki “bahri” lafzı “bahiri” şeklinde icra edilmektedir.⁴⁰¹

2. “Delilim sırrı Kur’ân’dır” cümlesindeki “delilim” lafzı harekelenerek “delilimi” şeklinde icra edilmektedir.⁴⁰²

5. Şuğul İcraları ve İcralar Esnasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

Dinî mûsikî bestekârlarımız tarafından Türk mûsikîsi makam ve usûlleriyle bestelenen büyük bir kısmı kolay anlaşılır ifadelerden meydana gelen, beste itibarıyla da hareketli eserlerden teşkil olunan Arapça güfteli ilâhilere şuğul denir.⁴⁰³

³⁹⁶ Yusuf Şevki Yavuz, “İlim”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 200), 22/108.

³⁹⁷ İslâm ve İhsan, “Hilm Nedir?” (Erişim: 11.05.2025).

³⁹⁸ Ömer Faruk Güney, “Aşkın ile Aşıklar Yansın Ya Rasûlâllah”, *Youtube* (11 Nisan 2020), 03:43-04:00.

³⁹⁹ Fatih Koca, “Aşkın ile Aşıklar Yansın Ya Resûlâllah & Bu Aşk Bir Bahri Ummandır”, *Youtube* (24 Şubat 2013), 02:52-03:10.

⁴⁰⁰ Koca, “Aşkın ile Aşıklar Yansın Ya Resûlâllah & Bu Aşk Bir Bahri Ummandır”, 0:00-05:49.

⁴⁰¹ Mustafa Demirci, “Bu Aşk Bir Bahri Ummandır”, *Youtube* (30 Mayıs 2019), 01:41-01:50.

⁴⁰² Demirci, “Bu Aşk Bir Bahri Ummandır”, 02:02-02:10.

⁴⁰³ Erdoğan Ateş, Şuğul”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 39/226.

5.1. “Yâ Hannân Yâ Mennân” Adlı Uşşak Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“Yâ Hannân, yâ Mennân”, “Yâ zel-cûdi vel-ihsân”, “Sebbit kulubenâ âlel-imân”, “Nercû afveke vel-gufrân”, “Lâilâhe illallâh Muhammed’ür-Resulullâh”, “Merhâbâ merhâbâ şehr-i Ramazân merhâbâ”, “Merhâbâ merhâbâ şehr-i sıyâm merhâbâ (Elvedâ elvedâ Şehr-i Ramazân elvedâ)”, “Evvel Hû, âhir hû”, “Zâhir hû, bâtın hû”, “Kûl, yâ hû yâ hû”, “Yâ men hû Hakk.”

Güftesi anonim⁴⁰⁴ olup Ramazan aylarında hem cami mûsikîsi hem de tekke mûsikîsi olarak genellikle terâvih namazı öncesinde Müezzinler tarafından yaygın olarak icr olunan bir eserdir. Eserin icrasında okuyucular tarafından yapılan yaygın lafız hataları şu şekildedir;

1. “Yâ zel-cûdi vel-ihsân” cümlesindeki “zel” harfî Arapça “ز” bir harf olup peltek okunması icap eder. Bazı okuyucular bu harfî Arapça “ز” harfî gibi telaffuz etmektedirler.⁴⁰⁵
2. “Sebbit kulubenâ âlel-imân” cümlesindeki “sebbit” kelimesindeki “s” harfî de Arapça “ث” harfî olarak peltek bir ses ile telaffuz olunmalıdır.⁴⁰⁶
3. “Sebbit kulubenâ âlel-imân” cümlesindeki “kulubenâ” kelimesi bazı okuyucular tarafından “kulubu”,⁴⁰⁷ “kulubi”,⁴⁰⁸ şeklinde telaffuz edilerek lafız hatası oluşmaktadır.⁴⁰⁹
4. Eseri icra eden birçok okuyucu tarafından lafız kımıldatmalarına rastlanılmıştır.⁴¹⁰

5.2. “Tale’al-Bedru ‘Aleynâ” Adlı Hüz zam Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları

Arapça metin: (طلع البدر علينا من ثنيات الوداع وجب الشكر علينا ما دعى الله داع أيها المبعوث فينا) şeklinde olup okunuşu da “Tale’a’l-bedru ‘aleynâ”, “Min seniyyâti’l-Vedâ’”, “Vecebe’s-şükri ‘aleynâ”, “Mâ de’â lillahî dâ’”,

⁴⁰⁴ Wikipedia, “Anonim” (Erişim: 12.05.2025).

⁴⁰⁵ Necip Karakaya, “Ya Hannan Ya Mennan Ya Zel Cudi Vel İhsan”, *Youtube* (12 Mart 2019), 0:00-01:43.

⁴⁰⁶ Karakaya, “Ya Hannan Ya Mennan Ya Zel Cudi Vel İhsan”, 01:44-01:50.

⁴⁰⁷ Asım Akkuş, “Ya Hannan Ya Mennan”, *Youtube* (16 Nisan 2021), 0:00-01:25.

⁴⁰⁸ Hulusi Efendi Vakfı, “Ya Hannan Ya Mennan”, *Youtube* (11 Mart 2024), 0:00-0:32.

⁴⁰⁹ Musab Yasin Yüksel, “Ya Hannan”, *Youtube* (12 Mayıs 2021), 0:00-0:36.

⁴¹⁰ Fatih Koca, “Ya Hannan Ya Mennan”, *Youtube* (18 Haziran 2018), 0:00-04:03.

“‘eyyühe 'l-meb‘usü finâ”, “Ci‘te bi-l-‘emri 'l-muṭā’”, “Ci‘te şerrafte 'l-medīne”, “merḥaben yā hayra dā””şeklindedir.

Anlamı: “Ay doğdu üzerimize Veda tepesinden Şükür gerekti bizlere Allah'a davetinden Ey bizden seçilen elçi Yüce bir davetle geldin sen bu şehre şeref verdin Ey sevgili hoş geldin”

Güfte ve bestesi meçhul (bilinmeyen) bu eserin sözleri Arapça’dır. Dolayısıyla eseri icra ederken Arapça kaide ve kurallarına uygun olarak telaffuz edilmelidir. Eseri icra eden okuyucuların telaffuzlarında yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. “Min seniyyâti 'l-Vedâ” cümlesindeki “seniyyâti-il” kelimesinin “s” harfi peltek sesli olarak telaffuz edilmemesinden lafız hatası oluşmuştur.⁴¹¹
2. “Vecebe’ş-şükrü ‘aleynâ” cümlesindeki “vecebe” kelimesi “ş-şükrü” kelimesine şeddelenerek okunmamasından kaynaklı lafız hatası olmaktadır.⁴¹²
3. “Ci‘te bi-l-‘emri 'l-muṭā’” cümlesindeki “l-muṭā’” kelimesin “tâ” harfi kalın sesli okunmamasından dolayı hatalı icra olmuştur.⁴¹³
4. “Merḥaben yā hayra dā” cümlesindeki “merhaben” kelimesindeki “h” harfi Arapça “خ” gibi hırılatılarak telaffuz edilmesi nedeniyle hata meydana gelmektedir.⁴¹⁴
5. Eserin lafızlarını icra edenler tarafından harflerin kımılatılması nedeniyle hatalar meydana gelmektedir.⁴¹⁵

5.3. “Allâhumme Salli Alel Mustafa” Adlı Mâhur Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafız Hataları

“Allahümme salli ale'l Mustafâ”, “Bedî'i'l cemâli ve bahri'l-vefâ”, “Ve salli aleyhi kemâ yenbağî”, “Es-Sâdık Muhammed Aleyhisselâm.”

Güftesi meçhul olan bu eserin icrâsında yapılan lafız hataları şöyledir;

1. “Bedî'i'l cemâli ve bahri'l vefâ” cümlesindeki “bedî'i'l” kelimesi bazı güftelerde “bediûl” diye yazılmıştır. Bu lafız yanlıştır çünkü bu cümleden önceki cümlede yani; “Allahümme salli ale'l Mustafâ” cümlesindeki “ale'l” harfi cerdir⁴¹⁶ ve harfi cer'den sonra gelen kelimeler olan ismi Mecrur⁴¹⁷ olup harfi cer'den sonraki kelimenin harekesini

⁴¹¹ Grup Ravza, “Taleal Bedru Aleyna”, Youtube (29 Ocak 2024), 0:00 -01:00.

⁴¹² Grup Ravza, “Taleal Bedru Aleyna”, 01:00-01:10.

⁴¹³ Abdurrahman Önül, “Ay Doğdu Üzerimize”, Youtube (30 Ağustos 2015), 0:00-03:18.

⁴¹⁴ Önül, “Ay Doğdu Üzerimize”, 03:18-03:25.

⁴¹⁵ Önül, “Ay Doğdu Üzerimize”, 0:00-05:33.

⁴¹⁶ Bilal Hoca, “20 Harfi Cerler” (Erişim: 15.05.2025).

⁴¹⁷ Kubbealtı Lugati, “Mecrur” (Erişim:15.05.2025).

kesre(esre) yapar. Bundan dolayı “*ale'l*” harfî cerden sonra Mustafa ismi mecrur olur. “*Allahümme salli ale'l Mustafâ*” cümlesindeki “*Mustafâ*” lafzından sonra “*Bedî'i'l cemâli ve bahri'l vefâ*” cümlesindeki “*Bedî'i'l*” lafzı “*Mustafâ*” lafzının sıfatı⁴¹⁸ olduğundan “*bedî'i'l*” kelimesi esre hareke ile okunmalıdır. “*bedîûl*” olarak okunması lafız hatasıdır.⁴¹⁹

2. Eseri icra eden bazı okuyucuların lafız kımıldatmaları nedeniyle hatalı okuyuşlar oluşmaktadır.⁴²⁰

5.4. “İnnilte Yâ Riha’s-sabâ Yevmen İle’l-Arzi’l-Harâm” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Lafız Hataları

“*İnnilte yâ riha’s-sabâ yevmen ile’l-Arzi’l-Harâm*”, “*Belliğ selâmî ravzaten fihe’n-Nebiyü’l-Muhteram*”

Güftesi meçhul olup bestesi Zekâî Dede’ye ait olan eserin icrasında yapılan lafız hataları şu şekildedir;

1. “*İnnilte yâ riha’s-sabâ yevmen ile’l-arzi’l-harâm*” cümlesindeki “*yevmen ile’l-arzi’l-harâm*” kelimerindeki “*z*” harfî Arapça “ض” (dat) harfidir. Bu lafızlara dikkat edilmeden okunan icra hataya neden olmaktadır.⁴²¹

2. “*Belliğ selâmî ravzaten fihe’n-Nebiyü’l-Muhteram*” cümlesindeki “*ravzaten*” kelimesindeki “*z*” harfî Arapça “ض” (dat) harfidir ve bu şekilde telaffuz edilmelidir.⁴²²

5.5. “Mu'allâ Gavsî Sübhânî” Adlı Rast Eserin İcrasında Yapılan Yaygın Lafzî Hatalar

“*Mu'allâ Gavs-i Sübhânî*”, “*Mukaddes Kutb-i Rabbânî*”, “*Emîn-i sırr-ı Yezdânî*”, “*Abdülkadiri’l Geylânî*”, “*Alel ya lel ya Seyyide aynî*”, “*Alel ya lel ya Seyyide ruhî*”

Güftesi Bahâeddin, bestesi ise Zekâî Dede Efendilere ait olan bu eserin icrasında yapılan lafız hataları şöyledir;

1. “*Mu'allâ Gavs-i Sübhânî*” adlı eser de geçen “*Abdulkâdiri’l*” (عبد القادر) kelimesinin sondaki harekesi esre olması gerekiyor. Çünkü; Arapça kaidelerine göre birinci kelime “عبد” muzâf ikinci kelime “القادر” muzâf ileyh'tir ve muzâf ileyh daima esre

⁴¹⁸ Fasih Arapça, “Sıfat Tamlaması” (Erişim: 15.05.2025).

⁴¹⁹ Harun Cura “Allahümme salli alel Mustafa”, *Youtube* (01 Haziran 2020), 0:00-0:20.

⁴²⁰ İrfan Medeniyeti, “Allahümme salli ale'l Mustafâ”, *Instagram* (04 Nisan 2023).

⁴²¹ Tasavvuf, İrfan ve Meydan Meşkleri Bölümü, “İn Nilte Ya Riha’s-Saba”, *Youtube* (29 Mayıs 2020), 0:00-02:25.

⁴²² Tasavvuf, İrfan ve Meydan Meşkleri Bölümü, “İn Nilte Ya Riha’s-Saba”, 0:00-02:25.

harekeli okunması lazımdır.⁴²³ Dinlenen video kayıtlarında “*Abdulkâdiri'l*” lafzı “*Abdulkâdiri*” şeklinde telaffuz edilerek hatalı icra oluşmuştur.⁴²⁴

2. “*Mukaddes Kutb-i Rabbânî* (مقدس قطب رباني)” ibaresinin “*kutb-i* (قطب)” kelimesi hâkezâ muzâf ileyh olduğu için esre hareke ile okunması gerekmektedir.⁴²⁵ Dinlenen video kayıtlarında “*Mukaddes Kutb-i Rabbânî*” cümlesindeki “*Kutb-i*” lafzı “*Kutbü*” şeklinde telaffuz edildiği tespit edildiğinden lafız hatası meydana gelmektedir.⁴²⁶

3. “*Alel ya lel ya Seyyide aynî*” cümlesindeki “*seyyide*” lafzı bazı güftelerde “*seydiye*” olarak da yazılmakta ve bu şekilde de telaffuz edilmektedir.⁴²⁷

⁴²³ İbrahim Önal, *Mu'alla gavs-i sübhâni* (16.06.2025, Abdulhamit Han).

⁴²⁴ Zavaqa, “Mualla Gavsı Subhani”, *Youtube* (31 Aralık 2011), 0:00-0:22.

⁴²⁵ Önal, *Mu'alla gavs-i sübhâni*.

⁴²⁶ Zavaqa, “Mualla Gavsı Subhani”, 0:00-0:11.

⁴²⁷ Erdem Özgen, “Mualla Gavsı Sübhani”, *Youtube* (17 Nisan 2021), 0:30-0:39.

Çalışmada İncelenen Eserlerin Tablo Halinde Sunumu

Sıra	Eserin Adı	Makam	Usûl	Form	Güfte	Beste	Kaynak
1	Rast Na't-ı Mevlânâ	Rast	Türkî Zarp	Mevlevî Âyini	Hz. Mevlânâ	Mustafa İtrî	https://divanmakam.com/
2	Ben Melâmet Hırkasını	Uşşak	Düyek	Değiş-Nefes	Nesimî	Meçhul	https://www.neyzen.com/nota_arsivi
3	Kudûmün Rahmeti Zevk-ü Safâdır	Çargâh	Sofyan	Tevşih	Aziz Mahmud Hüdâî	Aziz Mahmud Hüdâî	https://www.dilbeyti.com/beste/r/551
4	Bihâmedillâh derim Allah	Sabâ	Raks Aksağı	İlâhî	Belirsiz	Şemsi Tebrîzi	https://defteriniz.com/wpcontent/uploads/2018/10/tsm-14467.pdf
5	Sevgi Baht Olmuş	Rast	Sofyan	İlâhî	İbrahim Yurtören	Tahir Karagöz	https://www.neyzen.com/nota_ar_sivi
6	Uyurken Seyrimde	Segâh	Sofyan	İlâhî	Yunus Emre	Muzaffer Ozak	https://dilbeyti.com/guifteler/uyurken-seyrimde-kalktim
7	Gelin Gidelim Allah Yoluna	Hicâz	Sofyan	İlâhî	Yunus Emre	İsmail Dede Efendi	https://www.neyzen.com/nota_ar_sivi
8	Bülbüller Sazda Güller Niyazda	Hüseynî	Düyek	İlâhî	Muzaffer Ozak	Sebilci Hüseyin Efendi	https://dilbeyti.com/besteler/73
9	Milk-i Bekâdan Gelmişem	Gerdâniye	Sofyan	İlâhî	Yunus Emre	Hüseyin Sebilci	https://divanmakam.com/attachments/milk-i-bekadan-gelmisim
10	Yâ Hannan Yâ Mennan	Uşşak	Sofyan	Şuğul	Anonim	Anonim	https://www.yedinota.com/beste/ya-hannan-ya-mennan
11	Yâ Hazret-i Mevlâ Mevlâ Mevlâ	Irak	Durak evferi	Temcid	Meçhul	Hatib Zâkirî Hasan Efendi	https://divanmakam.com
12	Hâkdır Allahım	Nihâvend	Aksak	Nefes	Münir Baba	Meçhul	https://www.neyzen.com
13	Bu Akl u Fıkr ile Mevlâ Bulunmaz	Uşşak	Sofyan	İlâhî	Yunus Emre	Meçhul	https://www.notaarsivleri.com
14	Âftâb-ı subh-i mâ evhâ Habîb-i Kibriyâ	Rast	Evsat	Tevşih	Nazım Çelebi (Mevlevî)	Yusuf Çelebî	https://dilbeyti.com

15	Tende Cânım Canda Cânânım Muhammed Mustafâ	Hicaz	Evsat	Tevşîh	Abdüssamed Efendi	Çalakzâde Şeyh Mustafa Efendi	https://divanmakam.com
16	Kudûmün Rahmeti Zevk- ü Safâdır	Çârgâh	Sofyan	Tevşîh	Aziz Mahmut Efendi	Meçhul	https://www.neyzen.com
17	Merhabâ Ey Fahri Âlem	Uşşak	Düyek	Tevşîh	Âmir Ateş	Âmir Ateş	https://divanmakam.com
18	Yâ Rabbenâ Yardım Eyle Kıyâmette	Uşşak	Düyek	İlâhi	Yunus Emre	Kemal Gürses	https://dilibeyti.com
19	Durmaz Lisânım Der Allah	Uşşak	Sofyan	İlâhi	Ahmed Bey	Kuddûsi	https://www.neyzen.com
20	Ey Benim Sultanım Özüüm	Uşşak	Sofyan	İlâhi	M. Necati Bursalı	Hakan Bayraktar	https://ilahinotalari.com
21	Şeyhimin İlleri	Uşşak	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Meçhul	https://divanmakam.com
22	Can Yine Bülbul Oldu	Nevâ	Sofyan	İlâhi	Niyazî Mısırlı	Meçhul	https://divanmakam.com
23	Arayı Arayı Bulsam İzini	Uşşak	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Meçhul	https://dilibeyti.com
24	Sadr-ı Cemî' Mürselîm	Uşşak	Sofyan	İlâhi	Hız. Hüdâî	Aslan Hepgür	https://dilibeyti.com
25	Gelin Ey Aşıklar Gelin Hû Mevlâm Hû	Sabâ	Düyek	İlâhi	Yunus Emre	Meçhul	https://www.neyzen.com
26	Seyreyleyip Yandım Mah Cemâline	Sabâ	Sofyan	İlâhi	Fehmi	Sebilci Hüseyin	https://dilibeyti.com
27	Aç Ellerini Gönülde Yalvar Yüce Allah'a	Rast	Sofyan	İlâhi	Meçhul	Meçhul	https://www.neyzen.com
28	Allah Diyelim Dâim	Rast	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Feh Meçhul mi Tokay	https://www.neyzen.com
29	Dilhânesi Pür Nûr Olur	Rast	Sofyan	İlâhi	I. Ahmed (Sultan Bahtı)	Meçhul	https://www.neyzen.com
30	Durmaz Yanar Vücutum Allah	Rast	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Zekâî Dede	https://www.neyzen.com
31	Erler Demine Destur Alalım	Rast	Sofyan	İlâhi	Hacı Tahsine Hanım	Hacı Tahsine Hanım	https://www.notaarsivleri.com
32	Ey Aşkı Dildâde	Rast	Sofyan	İlâhi	Sadık Efendi (Şeyh)	Sezâî	https://www.neyzen.com

33	Gaflet Uykusundan Yatar Uyanmaz	Rast	Sofyan	İlâhi	Genc Abdal	Hüseyin Sebilci	https://www.neyzen.com
34	Gül Yüzünü Rüyamızda	Rast	Düyek	İlâhi	Hacı Kişi	Hüseyin Sebilci	https://dilibeyti.com
35	İlim İlim Bilmektir	Rast	Düyek	İlâhi	Yunus Emre	Tahir Karagöz	https://www.neyzen.com
36	Kâbe'nin Yolları Bölük Bölüktür	Rast	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Meçhul	https://dilibeyti.com
37	Âlemler Nura Gark Oldu	Segâh	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Anonim	https://www.neyzen.com
38	Ben Bu Aşka Düş Oldum	Segâh	Sofyan	İlâhi	Anonim	Anonim	https://www.neyzen.com
39	Gel Gör Beni Aşk Neyledi	Segâh	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Meçhul	https://www.neyzen.com
40	Ey Allahım Beni Senden Ayırma	Segâh	Sofyan	İlâhi	Eşrefzâde Rûmî	Hulusi Gökmenli	https://www.neyzen.com
41	Gani Mevlâm Nasib Etse	Segâh	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Meçhul	https://www.neyzen.com
42	Serveri Ser Bülendimiz	Segâh	Düyek	İlâhi	Sâdi	Ebul Hamis	https://www.neyzen.com
43	Sevdim Seni Mabuduma	Segâh	Sofyan	İlâhi	Cemâli (Savaklar Tekkesi Şeyhi)	Meçhul	https://www.neyzen.com
44	Sordum Sarı Çiçeğe	Segâh	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Meçhul	https://www.neyzen.com
45	Şol Cennetin İrmakları	Segâh	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Münir Nûreddin Selçuk	https://www.neyzen.com
46	Canım Kurban Olsun Senin Yoluna	Segâh	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Âmir Ateş	https://www.uskudarmusikicemiyeti.com
47	Allah Yolu Yektir Yek	Hicaz	Düyek	İlâhi	Yusuf Nalkesen	Yusuf Nalkesen	https://www.neyzen.com
48	Aşkın Odu Ciğerimi	Hicaz	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Çinuçen Tanrıkorur	https://www.neyzen.com
49	Buyruğun Tut Rahmanın	Hicaz	Sofyan	İlâhi	Hız. Hüdâî	Meçhul	https://dilibeyti.com
50	Ey Rahmeti Bol Padişah	Hicaz	Sofyan	İlâhi	Kuddûsî	Meçhul	https://www.neyzen.com
51	Allah Adın Uludur	Hicaz	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Hafız Recep Camcı	https://ilahinotalari.com
52	Nice Bir Uyursun Uyanmaz Mısın	Hicaz	Sofyan	İlâhi	Yunus Emre	Meçhul	https://www.neyzen.com
53	Ömrün Bitirmiş Virânemiyem	Hicaz	Sofyan	İlâhi	Meçhul	Muzaffer Ozak	https://www.neyzen.com

54	Nuri Cemâlî Hakkın Visâli	Hicaz	Sofyan	İlâhî	Sıdkı Baba	Meçhul	https://divanmakam.com
55	Haktan İnən Şerbeti İçtik Elhamdülillâh	Hüseynî	Sofyan	İlâhî	Yunus Emre	Tahir Karagöz	https://www.neyzen.com
56	Severim Ben Seni Candan İçerü	Hüseynî	Sofyan	İlâhî	Yunus Emre	Meçhul	https://www.neyzen.com
57	Affet İsyânım Benim	Hüseynî	Sofyan	İlâhî	Hız. Aşkî	Ahmet Özhan	https://divanmakam.com
58	Nice Ağlamayım Etmeyim Feryat	Hüseynî	Sofyan	İlâhî	Amasyalı Şeyh Nigârî	Meçhul	https://dilbeyti.com
59	Taştı Rahmet Deryâsı	Bûselik	Sofyan	İlâhî	Yunus Emre	Meçhul	https://dilbeyti.com
60	Cûşa Gelir Dağ ile Taş	Kürdî	Sofyan	İlâhî	Osman Hulusi Efendi Hz.	Mehmet Emin Ay	https://www.neyzen.com
61	Kimi Dosta Varır Dosta Bend Olur	Muhayyer Kürdî	Sofyan	İlâhî	Ahmet Soyyiğit	Yahya Soyyiğit	https://www.erdincbal.com
62	Aşkın ile Aşıklar	Nihâvend	Sofyan	İlâhî	Yunus Emre	Doğan Ergin	https://www.neyzen.com
63	Bu Aşk Bir Bahri Ummandır	Nihâvend	Düyek	İlâhî	Nizamoğlu Seyyid Seyfullah	Meçhul	https://dilbeyti.com
64	Tale'al-Bedru 'Aleynâ	Hüzzam	Yürük Semâî	Şuğul	Meçhul	Meçhul	https://dilbeyti.com
65	Allâhumme Salli Alel Mustafa	Mâhur	Sofyan	Şuğul	Meçhul	Meçhul	https://www.neyzen.com
66	İnnilte Yâ Riha's-sabâ Yevmen ile'l-Arzi'l-Harâm	Rast	Düyek	Şuğul	Meçhul	Meçhul	https://divanmakam.com/
67	Mu'allâ Gavsı Sübhânî	Rast	Düyek	Şuğul	Bahâeddin Efendi	Zekâi Dede Efendi	https://divanmakam.com/

SONUÇ

Mûsikî tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Mûsikî, insan hayatını her yönü ile kaplamış ve doğumundan ölümüne kadar hayatının birçok evrelerinde var olmuştur. İnsanı diğer canlılardan ayıran özellik sadece düşünme olgusu değil güzellik duygusu da insana ait olan bir özelliktir. Bundan dolayı insan, güzel olan her şeye daima büyük ilgi göstermiştir. İnsan, kulağa hoş gelen, onda estetik bir his meydana getiren ölçülü ve ahenkli seslerin konusu olan mûsikîye hep büyük bir teveccüh göstermiştir. Çünkü; mûsikî âlemdeki süsün, güzelliğin ve estetiğin bir parçasıdır.

Mûsikînin etkili olduğu alanlardan birisi de dinî formlardır. Dinî formlar içerisinde cami mûsikîsinde yer alan özellikle Kur'ân tilâveti, ezan, kamet, tesbihât, salât, mevlid, gibi halka açık ve yüksek sesle okunduğu göz önünde bulundurulduğunda, böyle önemli formların mükemmel bir şekilde icra edilmesi gerektiği, toplumun her kesimi tarafından kabul edilmektedir. Ayrıca tekke mûsikîsi olarak bilinen günümüzde çeşitli tarikatlar adı altında faaliyet gösteren kuruluşların zikir meclislerinde icra ettikleri İsm-i Celâl, mersiye, nefes, mevlevî âyini, deyiş gibi formlar ile hem cami hem de tekke mûsikîsinde ortak olarak icra olunan na't, kaside, tevşîh, ilâhi ve suğul formlarının da insanların ruhuna hitap edecek mükemmel bir ses, seda ile icra edenler tarafından gerçekleştirilmesi dinleyenlerin gönül dünyalarına dokunan etkili bir sanattır.

Mûsikî, lezzetlerin büyüklerinden biri olup, işiten ve dinleyenlerin kalplerine neşe ve sevinç verir, nesini dinlendirir. Sinirlerin rahatlayıp gevşemesine vesile olur, kederlerini unutturur, zihnini açar ve huyunu yumuşatır. Güzel söz, kanın damarlarda aktığı gibi, vücuda yayılır. Güzel sesle kan berraklaşır, nefis gelişir, kalp dinlenir. Çünkü mûsikî, organları yormadan elde edilen bir lezzettir bir zevktir. Bütün bu özellikleri mûsikî, her alanda aktif bir rol oynamaktadır.

Çalışmamızın konusunu incelemeye geçmeden önce dinî mûsikîsi formlarından câmi ve tekke mûsikîsi formlarının içeriğinden detaylı olarak bahsedildi. Sonra çalışmamızın konusu olan dinî mûsikî icraları anlatıldı.

Çalışma ile dinî mûsikî formlarının câmi ve tekke mûsikîsi formlarının içerisinde yer alan birçok kişi tarafından yaygın olarak bilinen belli başlı eserlerin icralarda yapılan lafız hatalarına dikkat çekilip doğru lafızları ortaya çıkarıldı. Bunu yaparken de eserleri kaleme alan güfte sahibine ve icra eden icracıları eleştirmeden, incitmeden, kırmadan

yapılan hatayı ortaya çıkararak ve doğru telaffuz âşikâr edildi. Çalışmamamızın amacı illa bir hata bulmak değildi. Eserler incelendi, çeşitli kaynaklardan alan taraması yapmak suretiyle karşılaştırması yapıldı bazen eserlerin lafzında hata olduğunu bazen de eseri icra eden icracılardan kaynaklanan lafız hatalarına rastlanıldı. Eserin icrası esnasında hangi hafızda hata varsa dile getirildi. Genel itibariyle lafız hatalarına rastlanmış olup hatalı olmayan icralara “lafız hatalarına rastlanmamıştır” ibaresi eklendi.

Sonuç olarak; dinî mûsikî formlarını icra ederken ne, neyi ve nasıl okuduğumuzu da iyi bilmemiz gerektiğini gözden çıkarmamak gerekir. Ağızdan çıkan lafızlara dikkat etmek gerekir. Dilin kemiği yoktur ama dilimizden çıkan her söze dikkat etmeliyiz. Özellikle evrensel bir sanat ve ilim olan hemen herkesin ya okuyucu ya çalgıcı veya dinleyici olarak meşgul olduğu mûsikî icralarında dilimizi lafzî hatalardan azami derecede beri kılmak gerekir. Elbette ki sürç-i lisân olur, hata olur. Hatasız kul olmaz düsturunca çalışmamamızın gayesi de bundan sonraki icralarda ağızdan çıkan lafızlara dikkat ederek telaffuzun hem lafız hem mana itibariyle doğru olmasını sağlamaktır.

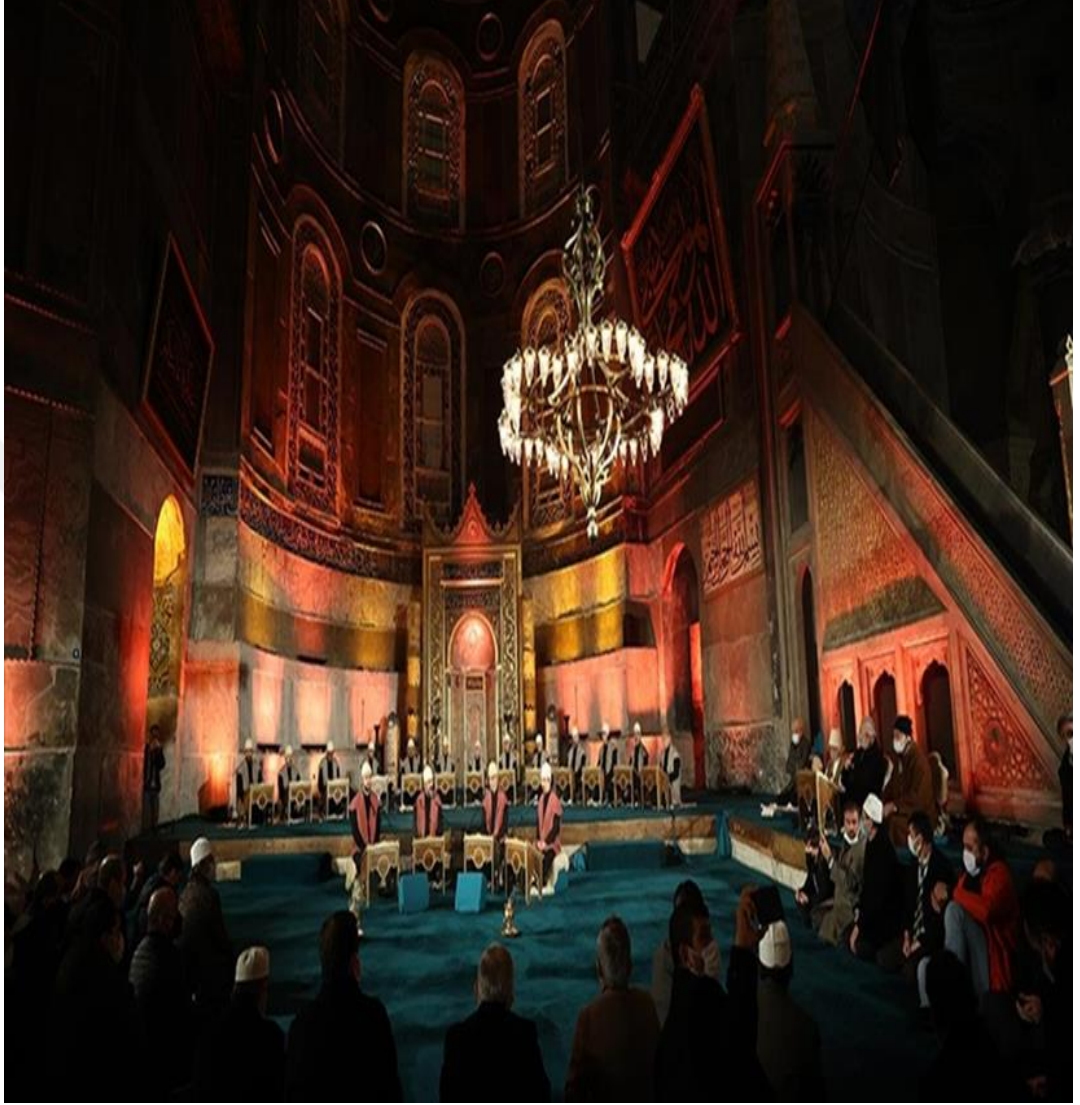
Çalışmamızda tespit edilen hatalar ve nedenleri genel hatları şunlardan oluşmaktadır;

1. Tecvid kaidelerine dikkat edilmeden yapılan Kur’ân-ı Kerîm, ezan, kâmet, tekbir, tesbihât, salât icraları
2. Arûz vezinlere, Osmanlıca ve Farsça’ya vâkıf olmadan yapılan mevlîd-i şerif icraları
3. Arapça-Farsça kelime ve terkiplerin kullanımında yapılan hatalar
4. Seslendirilen eserlerin lafızlarının anlamlarının bilinmemesi
5. Özellikle seslendirilen eserlerin kelimelerinde yapılan sakin harflerin harekelendirilmesi

Son olarak ne, neyi ve nasıl okuduğumuzun bilinci ile hareket edip dilimizi hatalardan beri kılma gayesi ile hazırlanılan tezimizin, bu minval üzere yararlı ve hayırlı bir çalışma olduğu kanaatindeyiz.

EKLER

Ek 1: Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerif'i Mi'râciye Geleneği

Ek 2: Şeb-i Arûs Mevlevî Âyinleri

Ek 3: Nevbe (Rifâî Kudümü)

Ek 4: Alevî Cemlerinde Çeşitli Gülbanklar

Ek 5: "Ya sahıbe'l-cemâli" Adlı Hüzam Şuğul Eseri

HÜZZAM ŞUĞUL
"Yâ sâhibe'l- cemâli,"

Usûlü: Sofyan Sadeddin Kaynak

Yâ sâhibe'l cemâli veya seyyide'l beşer
Min Meçhike'l müniri' lekad nüvvire'l kamer
Lâ yümkinü's senâü kemâ kâne Hak'ku ~~kâ~~
~~Min hüsnike'l müniri' lekad nüvvire'l kamer~~
Bodel ilâhi ente azimünbîle katar

TÜRK TASAVVUF MÜSİKİSİ
VAK F.I.
Folkloru Araştırma ve Yayıncılık

KAYNAKÇA

- Agayeva, Süreyya. “Nevbe”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/37-38. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Agayeva, Süreyya. “Nota”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/205-210. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Akdoğan, Bayram. *Türk Din Mûsikîsi Dersleri*. Ankara: Bilge Ajans, 2010.
- Akpınar, Hüseyin. “Bir Câmî Mûsikîsi Formu: Feraciye”. *İSTEM* 11 (Aralık 2008), 189-195.
- Almaany. 12.01.2025. <https://www.almaany.com>
- Altıkulaç, Tayyar. “Hafs B. Süleyman”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/118-119. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- AÜ, Anadolu Üniversitesi. Mevlevî Âyini. Erişim: 05.12.2024. <https://anabilgi.anadolu.edu.tr>
- Ankara Müftülüğü. “İlçemizde Okunacak Salâ Metni”. Erişim: 05.01.2025. <https://ankara.diyanet.gov.tr>
- Arpaguş, Sâfi. “Post”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/332 - 333. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Arslantaş, Ahmet. “Sevgi Baht Olmuş”. Erişim: 27.04.2025. <https://divanmakam.com>
- Ateş, Erdoğan. “Şuğul”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/226. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Ateş, Erdoğan. “Tesbih”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/529. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Başak, A. - Harmancı, İlhan. “Türk Din Mûsikîsi’nde Salâ (Salât) Formu ve Salâ Besteleri”. 1 Cilt. *İstanbul. Rast Müzikoloji Dergisi*. 2013.
- Bebek, Adil. “Mağfiret”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/313-314. Ankara: TDV Yayınları, 2003.

- Bıyık, Tacetdin. “*Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Yapılan Mûsikî Çalışmaları*”. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Bilal Hoca. “20 Harfî Cerler”. Erişim: 15.05.2025. <https://www.bilalhoca.com>
- Blogger.com. Salât-ı Kemâliyye. Erişim: 09.12.2024. <https://defter-i-ussak.blogspot.com>
- Bora, Salih. “Savt Nedir?”. Erişim: 11.05.2025. <https://www.salihbora.com>
- Ceyhan, Semih. “Semâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/455-457. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Çağdaş Sözlük. “Müznib”. Erişim: 04.04.2025. <https://turki.cagdasozluk.com>
- Çetin, Abdurrahman. “*Kur’an Okuma Esasları (Tecvid)*”. 9 cilt. Bursa. 9/189 - 200. Emin Yayınları. 2011.
- Çetin, Abdurrahman. “Tilâvet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/155-157. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Çetin, Mustafa. “Âyetü’l Kürsî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/244 - 245. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Demirtaş, Yavuz, “Türk Din Mûsikîsi Formları”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*.14/1 (2009), 213-227.
- Demirci, Kürşat. “Zühed”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/533-535. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Dil Beyti. “Bir Gece Muhammed'e Çalabdan Geldi Burak”. Erişim:03.05.2025. <https://dilbeyti.com>
- Din İşleri Yüksek Kurulu. “İstiğfar Duası Nedir?”. Erişim: 02.03.2025. <https://kurul.diyanet.gov.tr>
- DİHA, Diyanet Haber. “Ezan Nedir?”. Erişim: 14.11.2024. <https://www.diyanethaber.com.tr>
- DİHA, Diyanet Haber. “Tekbir-Tehlil-Tesbih-Duaları”. Erişim: 05.01.2025. <https://www.diyanethaber.com.tr>

- DİHA, Diyanet Haber. "Mersiye Ne Demektir?". Erişim: 01.12.2024. <https://www.diyanehaber.com.tr>
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. Ezan Çalıştayı Raporu, Erişim: 05.01.2025. www2.diyane.gov.tr
- Durmuş, İsmail. "Hemze". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/190-193. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Duygulu, Melih. "Deyiş". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/263. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- El-Karadavi, Yusuf. "Kur'an-ı Kerim'in Özellikleri ve Meziyetleri". *İslâm Medeniyeti Dergisi*. Yusuf KılıçTrc 1/5 (Aralık 2021), 21-24.
- Ekşi Sözlük. "Ey dür". Erişim: 03.05.2025. <https://eksisozluk.com>
- Er-Razi, Abdülkadir Bin Ebubekir. "*Muhtarus Sihah Arapça Lügat*". İstanbul. Çağrı Yayınları, Şerif 1987.
- Eroğlu, Muhammed. "Aşr-ı Şerif". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/24. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Fasih Arapça. "Sıfat Tamlaması". Erişim: 15.05.2025. <https://fasiharapca.com>
- Gülle, Sıtkı. "Ezan'la İlgili İki Tartışma Bağlamında Bazı Değerlendirmeler". *Journal of Istanbul University Faculty of Theology* 19 (October 2010), 1-15
- İslam ve İhsan. "Hilm Nedir?". Erişim: 11.05.2025. <https://www.islamveihsan.com>
- İslam ve İhsan. "Müezzinlik ve Namaz Sonrası Tesbihat Nasıl Yapılır?". Erişim: 12.01.2025. <https://www.islamveihsan.com>
- İslam ve İhsan. "Mahlas Ne Demek?". Erişim: 04.05.2025. <https://www.islamveihsan.com>
- İslam ve İhsan. "Salât-ı Ümmiye Sözleri ve Anlamı". Erişim: 05.01.2025. <https://www.islamveihsan.com>
- İslam ve İhsan. "Tövbe ve İstiğfâr Duası." Erişim: 24.11.2024. <https://www.islamveihsan.com>

Karaçam, İsmail. *Kur'an-ı Kerîm'in Faziletleri ve Okunma Kaideleri*. 21 Baskı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Vakfı Yayınları, 2012.

Kariyer.net. "Solist Nedir, Nasıl Olunur?". Erişim: 03.05.2025. <https://www.kariyer.net>

Koca, Fatih. "Abdülğani Gülşenî'nin Cumhûr Müezzinliği Tertîbi Mahfel Sürmesi". *Rast Müzikoloji Dergisi*. 1/5. 2017. Erişim: 12.01.2025. <https://dergipark.org.tr>

Konya Câmillerini Temizleme Derneği. "Münâcât Bahri". Erişim: 29.01.2025. <https://konyacami.com>

Kubbealtı Lugati. "Felâh". Erişim: 09.05.2025. <https://lugatim.com>

Kubbealtı Lugati. "Mecrur". Erişim: 15.05.2025. <https://www.lugatim.com>

Kubbealtı Lugati. "Mi'râciyye". Erişim: 31.01.2025. <https://www.lugatim.com>

Kubbealtı Lugati. "Rehnümâ". Erişim: 03.04.2025. <https://www.lugatim.com>

Kubbealtı Lugati. "Resul". Erişim: 01.05.2025. <https://lugatim.com>

Kubbealtı Lugati. "Rûnümâ". Erişim: 03.04.2025. <https://www.lugatim.com>

Kubbealtı Lugati. "Rusul". Erişim: 01.05.2025. <https://www.lugatim.com>

Kubbealtı Lugati. "zahm". Erişim: 07.04.2025. <https://www.lugatim.com>

Kubbealtı Lugati. Hitan". Erişim: 11.05.2025. <https://www.lugatim.com>

Kubbealtı Lugati. "Penâh". Erişim: 09.05.2025. <https://lugatim.com>

Macit, Muhsin. "Münâcât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/562 - 564. Ankara: TDV Yayınları, 2020.

Necipoğlu, Cemalettin Murat. "Klasik Mevlit İcrâsında Temsilî Okuma İzleri". *İstanbul Üniversitesi Press*. 1/2 (2024), 191-192. <https://doi.org/10.26650/meshk.2024.0010>

Öcal, Mustafa. "Bed'i Besmele". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/63. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.

Öngören, Reşat. "Zikir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/409-412. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.

Önalın, İbrahim. *Mualla Gavsi Subhani*. 16.06.2025. Abdulhamit Han.

- Özcan, Nuri. "Dini Mûsikî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/359-360. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Özcan, Nuri. "Na't". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/437. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Özcan, Nuri. "Bektaşî Mûsikisi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/371-372. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Özcan, Nuri. "Tevşîh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/48. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Özcan, Nuri. "Tekke Mûsikîsi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/384-385. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Özel, Ahmet. "Mevlid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/475-479., Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Özkan, Hakkı İsmail. "Kaside". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/516. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Özkan, Hakkı İsmail. "Güfte". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/217 - 218. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Pakdil, Ramazan. *Ta'lim Tecvid ve Kıraat*. 7 Cilt. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları. 2014.
- Sahihtilavet. "Kalkale". Erişim: 29.12.2024. <https://www.sahihtilavet.com>
- SB, Salih Bora. "Savt Nedir?". Erişim: 08.12.2024. <https://www.salihbora.com>
- Sarı, Ali Mehmet. "Âsım B. Behdele". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/475 - 476. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Sarı, Ali Mehmet. "Gunne". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/195 - 196. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Sarı, Ali Mehmet. "İdgam". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/471 - 472. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Sarı, Ali Mehmet. *Kur'ân-ı Kerim ve Dinî Mûsikî*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, Kasım 2013.

- Sarı, Ali Mehmet. "Med". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/288-289. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Sesli Sözlük. "Âlâyîş Ne Demek". Erişim: 06.04.2025. <https://www.seslisozluk.net>
- Tanrıkorur, Çinuçen. "Âyinhân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/252 - 253. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Tevakku Arapça Türkçe Sözlük*. "Mevlûd". Erişim: 19.01.2025. <https://tevakku.com>
- Tıraşçı, Mehmet (ed.). *Türk Din Mûsikîsi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 1. Basım, 2023.
- Topaloğlu, Bekir. "Lafza-i Celâl", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/47 - 48. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Turabi, Ahmet Hakkı (ed.). *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları, 7. Basım, 2021.
- TDK, Türk Dil Kurumu Sözlükleri. "Ünsüzün Nitelikleri". Erişim: 09.05.2025. <https://sozluk.gov.tr>
- TDK, Türk Dil Kurumu Sözlükleri. "Tövbe". Erişim: 02.03.2025. <https://sozluk.gov.tr>
- Uzun, İsmet Mustafa. "Gülbank", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/232-235. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Uzun, İsmet Mustafa. "İlâhî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/64-68. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Uzun, İsmet Mustafa. "Mi'râciyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/135-140. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Uzun, İsmet Mustafa. "Telmih". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/408-409. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Wikipedia. "Keşmir". Erişim: 10.05.2025. <https://tr.wikipedia.org>
- Wikipedia. "Kaşmir". Erişim: 10.05.2025. <https://tr.wikipedia.org>
- Wikipedia. "Anonim". Erişim: 27.04.2025. <https://tr.wikipedia.org>
- Wikipedia. "Arûz Ölçüsü". Erişim: 19.01.2025. <https://tr.wikipedia.org>

Wikipedia. “Misk (koku)”. Erişim: 11.05.2025. <https://tr.wikipedia.org>

Wikipedia. “Nakarat”. Erişim: 27.04.2025. <https://tr.wikipedia.org>

Wikipedia. “Ulama”. Erişim: 19.01.2025. <https://tr.wikipedia.org>

Yavaşca, Alâeddin. “Beste”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/543. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

Yavuz, Şevki Yusuf. “İlim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/108-109. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.

Yunus Emre Araştırmaları Merkezi. “Yunus Emre ve İlim”. Erişim: 21.04.2025. <https://yumer.ogu.edu.tr>

Yurdağır, Metin. “Tesbih”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/527-528. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.

SOSYAL MEDYA VE PLATFORMLARIN KAYNAKÇALARI

Agâh, Terzi. “Gaflet Uykusunda Yatar Uyanmaz”. *Youtube*. 28 Nisan 2024. <https://www.youtube.com/watch?v=nsRvS7SwXbI>

Akkuş, Asım. “Aç Ellerini Gönülden”. *Youtube*. 23 Haziran 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=pE6Khl5nlNw&list>

Akkuş, Asım. “Cuşa Gelir Dağ ile Taş”. *Youtube*. 25 Aralık 2023. <https://www.youtube.com/watch?v=7rLqwvykxQs&list>

Akkuş, Asım. “Ya Hannân Ya Mennan”. *Youtube*. 16 Nisan 2021. <https://www.youtube.com/watch?v=9pRyniy5Fww&list>

Ateş, Amir. “Haktan İnen Şerbeti İçtik Elhamdulillah”. *Youtube*. 23 Ocak 2020. https://www.youtube.com/watch?v=qbm_1IrvfKY&list

Ay, Emin Mehmet - Demirci Mustafa. “Canım Kurban Olsun”. *Youtube*. 03 Ekim 2014. https://www.youtube.com/watch?v=KW_Us5pr8UA&list

Ay, Emin Mehmet. “Gani Mevlâm Nasib Etse”. *Youtube*. 30 Eylül. 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=VmEyITssCXM&list>

Ay, Mehmet. “Kabe’nin Yolları”. *Youtube*. 30 Eylül 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=76UsWxuj-UA&list>

- Ay, Emin Mehmet. “Vakti Seher”. *Youtube*. 16 Mart 2015.
<https://www.youtube.com/watch?v=EmBCc5YxNBI&list>
- Ay, Emin Mehmet. Ey Allahım Beni Senden Ayırma”. *Youtube*. 15 Nisan 2021.
<https://www.youtube.com/watch?v=Fksm1XpKJAY&list>
- Bektaşî Nefesleri. "Uyur İdik Uyardılar”. *Youtube*. 11 Ocak 2023.
<https://www.youtube.com/watch?v=BHzFwvhkbZ8&list>
- Belviranlı, Ömer. “Seyreleyip yandım Mah Cemalini”. *Youtube*. 10 Aralık 2015.
<https://www.youtube.com/watch?v=M7V5msKQKx4&list>
- Beyhan, İsmail. “Arayı Arayı Bulsam İzini”. *Youtube*. 17 Mayıs 2013.
<https://www.youtube.com/watch?v=QfqGY6krl8g&list>
- Cura, Harun. “Allahümme salli alel Mustafa”. *Youtube*. 01 Haziran 2020.
<https://www.youtube.com/watch?v=bSU0YdPIQqU&list>
- Çalışkan, Tahir. “Uyurken Seyrimde Kalktım Ağlayu”. *Youtube*. 24 Kasım 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=yy64F6wA4ZE>
- Çayrak, Selman. “Ömrün Bitirmiş Viranemiyem”. *Youtube*. 01 Kasım 2014.
<https://www.youtube.com/watch?v=zEyTjHLnJxU&list>
- Çetin, Tahir. “Gaflet uykusundan yatar uyanmaz”. *Youtube*. 11 Mayıs 2020.
https://www.youtube.com/watch?v=SaS_bGnLBS0
- Çıtak, Fatih - Aslan, Necmettin. “Ya Resul Selam Aleyke”. *Youtube*. 06 Şubat 2022.
<https://www.youtube.com/watch?v=NRBJI2p5EEw&list>
- Çollak, Fatih. “Kamet”. *Youtube*. 25 Şubat 2013.
<https://www.youtube.com/watch?v=i1KnO79SkWQ>
- Demirci, Mustafa - Ay, Emin Mehmet. “Ben Yürürüm Yane Yane”. *Youtube*. 25 Haziran 2014. https://www.youtube.com/watch?v=v5_QjiAz6YY&list=RDv5
- Demirci, Mustafa. “Allah Adın Uludur”. *Youtube*. 30 Mayıs 2019.
https://www.youtube.com/watch?v=Kt2F_4MDKA8&list
- Demirci, Mustafa. “Bu Akl-ü Fikr ile Mevla Bulunmaz”. *Youtube*. 01 Haziran 2019.
https://www.youtube.com/watch?v=R_L_zMmqRxE&list

- Demirci, Mustafa. “Bu Aşk Bir Bahri Ummandır”. *Youtube*. 30 Mayıs 2019.
<https://www.youtube.com/watch?v=VfYxxOXFvTs&list>
- Demirci, Mustafa. “Ey Aşık-ı Dildade”. *Yotube*. 25 Haziran 2014.
https://www.youtube.com/watch?v=xVaS2d_x9HY&list
- Diyanet İlahi Grubu. “Bihamdillah Derim Allah”. *Youtube*. 21 Şubat 2013.
https://www.youtube.com/watch?v=_DqhQglDR4Q&list
- DiyanetTV. “Cûşa Gelir Dağ ile Taş”. *Youtube*. 27 Haziran 2017.
<https://www.youtube.com/watch?v=CSaip87X5gM&list>
- DiyanetTV. “Durmaz Lisânım”. *Youtube*. 10 Temmuz 2019.
<https://www.youtube.com/watch?v=G4uSYikz7xY&list>
- Doğan, Lütfi. “Dil Hanesi Pür Nur Olur”. *Youtube*. 15 Şubat 2017.
<https://www.youtube.com/watch?v=EFL0XokRaIg&list>
- DiyanetTV. “Gani Mevlâm Nasip Etse”. *Youtube*. 14 Ağustos 2021.
https://www.youtube.com/watch?v=6jTjzkemy_Q&list
- Dönmez, Erol. “Nice Ağlamayım Etmeyim Feryat”. *Youtube*. 09 Haziran 2015.
<https://www.youtube.com/watch?v=9jJ3J2KBx8Y&list>
- Duran, Hadi Mehmet. “Gönül Nuri Cemalinden”. *Youtube*. 24 Aralık 2019.
<https://www.youtube.com/watch?v=ZF9ZwVDxjLg>
- Duran, Hadi Mehmet. “Kaside Meşkleri_Güfte-İcra”. *Youtube*. 22 Nisan 2020.
https://www.youtube.com/watch?v=Q_ZZtzAJa0s&list
- Duran, Hadi Mehmet. “Mevlid i Şerif Dersleri 2 Tevhid Bahri”. *Youtube*. 07. Nisan 2020.
<https://www.youtube.com/watch?v=mHNx-dqTA9g>
- Duran, Hadi Mehmet. “Mevlid-i Şerif Dersleri 3 Nur Bahri”. *Youtube*. 08 Nisan 2020.
<https://www.youtube.com/watch?v=XAkCVW5GgUQ>
- Duran, Hadi Mehmet. “Mevlid-i Şerif Dersleri 4 Veladet Bahri”. *Youtube*. 10 Nisan 2020.
<https://www.youtube.com/watch?v=Pcb29HD5Uow>
- Duran, Hadi Mehmet. “Mevlîd-i Şerif Dersleri 5 Merhaba Bahri”. *Youtube*. 12 Nisan 2020.
<https://www.youtube.com/watch?v=m9MJ3zwdDUg>

- Duran, Hadi Mehmet. “Mevlid i Şerif Dersleri 7 Miraç Bahri”. *Youtube*. 16. Nisan 2020.
<https://www.youtube.com/watch?v=MsAI4N2maIc>
- Duran, Hadi Mehmet. “Mevlid i Şerif Dersleri 8 Münacat Bahri”. *Youtube*. 17 Nis 2020.
<https://www.youtube.com/watch?v=-3nBilKjzO0>
- Ferahnâk. “Mülk-i Beka’dan Gelmişem Fani Cihanı Neylerem”. *Youtube*. 31 Ağustos 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=sbaMI-kqfJU>
- Firâkî Efendi. “Taştı Rahmet Deryası”. *Youtube*. 31 Mart 2025.
<https://www.youtube.com/watch?v=tJl5g9BcDe0>
- Semerkind TV İlahi. “Ey Allah’ım Beni Senden Ayırma”. *Youtube*. 28 Eylül 2016.
https://www.youtube.com/watch?v=6nkc1QU04_Y
- Semerkind TV İlahi. “Kimi Dosta Varır”. *Youtube*. 23 Eylül 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=AWsZK5MrW-0>
- Grup Ravza. “Taleal Bedru Aleyna”. *Youtube*. 29 Ocak 2024.
<https://www.youtube.com/watch?v=ygOdZaZbOqI&list>
- Semerkind TV İlahi. “Şeyhimin İlleri”. *Youtube*. 15 Ağustos 2016.
https://www.youtube.com/watch?v=GhF6YSMf99I&list=RDGhF6YSMf99I&start_radio=1
- Nüvaz Müzik. “Salât-ı Kemâliye”. *Youtube*. 18 Mart 2023.
<https://www.youtube.com/watch?v=3qpwn8j238I>
- Hazar Prodüksiyon. “Çağırırım Ey Dost Seni”. *Youtube*. 03 Temmuz 2018.
<https://www.youtube.com/watch?v=m38fgR3RiQk&list>
- Güney, Faruk Ömer. Mevlid Nasıl Okunur, Kurallar nelerdir, ". *Instagram*. 02 Şubat 2024.
<https://www.instagram.com/reel/C21w3rEN3mY>
- Güney, Faruk Ömer. Segâh Salât-ı Ümmiye”. *Youtube*. 07 Temmuz 2022.
<https://www.youtube.com/watch?v=uxMuqHDdL4k>
- Gürses, Müslüm. “Ben Melâmet Hırkasını”. *Youtube*. 20 Nisan 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=-oexvizXTH4>
- Din Hizmetleri Müşavirliliği KKTC. “Bi Hamdillah Derim Allah”. *Youtube*. 13 Haziran 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=WIWwop8q9P0>

- Hatipoğlu, Hüseyin. “Sevdim Seni Mabuduma”. *Youtube*. 12 Şubat 2025.
<https://www.youtube.com/watch?v=dJ90LxEN614>
- İrfan Medeniyeti. “Allahümme salli ale’l Mustafâ”. *Instagram*. 04 Nisan 2023.
<https://www.instagram.com/reel/Cqnd6cGOYr6>
- İslam @İrsadMakam. “Tevbe İstiğfar Duası”. *Youtube*. 17.08.2017.
<https://www.youtube.com/watch?v=RIIdag-gTeKA>
- Erdem, Özgen. “Mualla Gavsı Subhani”. *Youtube*. 17 Nisan 2021.
<https://www.youtube.com/watch?v=xEEExG-tzOd0&list>
- Kara, Metin. “Ağla Gönül Kaside”. *Youtube*. 28 Kasım 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=dVuQLXKSkDc&list>
- Karakaya, Necip. “Mail Oldum Bahçesinde Hurmaya”. *Youtube*. 05 Ocak 2022.
<https://www.youtube.com/watch?v=F46lvnRsXw8>
- Karakaya, Necip. “Ya Hannan Ya Mennan Ya Zel Cudi Vel İhsan”. *Youtube*. 12 Mart 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=zyoFx5ZZeC4>
- Kaynak, Saadettin. “Ey Habîb-i Kibriyâ vey matla-i nûr-i Hudâ”. *Youtube*. 4 Mart 2019.
https://www.youtube.com/watch?v=x_MHJIMxQ0k
- Kemiksiz, Mehmet. “Gelin Gidelim Efendim Allah Yoluna”. *Youtube*. 04 Ocak 2024.
<https://www.youtube.com/watch?v=MFtZ2BFdzM8>
- Kemiksiz, Mehmet. “İlim İlim Bilmektir”. *Youtube*. 29 Kasım 2023.
<https://www.youtube.com/watch?v=iubClvNlwL4>
- Koca, Fatih. “Affet İsyanım Benim”. *Youtube*. 18 Mayıs 2018.
<https://www.youtube.com/watch?v=TSsNBS1kiOU>
- Koca, Fatih. “Allah Yolu Yektir Yek”. *Youtube*. 7 Temmuz 2024.
<https://www.youtube.com/watch?v=pT6wbdB1gXs>
- Koca, Fatih. “Aşkın ile Aşıklar Yansın Ya Resulallah”. *Youtube*. 24 Şubat 2013.
<https://www.youtube.com/watch?v=4rYrBBzq1nM&list>
- Koca, Fatih. “Bu Akı Fikr ile Mevla Bulunmaz”. *Youtube*. 9 Haziran 2018.
<https://www.youtube.com/watch?v=RHyi5vuZZcI>

- Koca, Fatih. “Bu Aşk Bir Bahri Ummandır”. *Youtube*. 7 Temmuz 2013.
<https://www.youtube.com/watch?v=VPfWsfaxbxo>
- Koca, Fatih. “Buyruğun Tut Rahmanın”. *Youtube*. 13 Eylül 2017.
<https://www.youtube.com/watch?v=V57RwymDgiQ>
- Koca, Fatih. “Ey Rahmeti Bol Padişah-Allah Adı Uludur”. *Youtube*. 13 Temmuz 2013;
<https://www.youtube.com/watch?v=xV6ov5I4Gvw>
- Koca, Fatih. “Gül Yüzünü Rüyamızda”. *Youtube*. 16 May 2025.
<https://www.youtube.com/watch?v=am2P63Bd4vs>
- Koca, Fatih. “Milk-i Bekâdan Gelmişem”. *Youtube*. 18.06.2017.
<https://www.youtube.com/watch?v=zFxe8stv6sM>
- Koca, Fatih. “Ya Hannan Ya Mennan”. *Youtube*. 18 Haziran 2018.
<https://www.youtube.com/watch?v=Jfw63YtipKs>
- Koçak, Gürsel. “1. Selam”. *Youtube*. 11 Aralık 2017.
<https://www.youtube.com/watch?v=cNJUUoBc00A&list>
- Kumru, Nisan. “Ya Resulallahnasıl okunur?”. *Youtube*. Erişim: 05.01.2025.
<https://www.youtube.com/watch?v=1Xp0AmJXaxY>
- Mutlu, Erkan. “Gelin Gidelim”. *Youtube*. 06 Nisan 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=r5WJu7-8lPE&list>
- İlahi Sesler. “Aç Ellerini Gönülden Yalvar Yüce Allah’a”. *Youtube*. 03 Haziran 2017.
<https://www.youtube.com/watch?v=5WzZ7b2SoOY&list>
- Necipoğlu, Halil. “Gül Yüzünü Rüyamızda Görelim Ya Resulallah”. *Youtube*. 24 Aralık 2013. <https://www.youtube.com/watch?v=f9jHp7Lr9vU>
- Necipoğlu, Murat. “Merhaba Yâ Fahri Âlem”. *Youtube*. 03 Ekim 2014.
<https://www.youtube.com/watch?v=41YWvJbFLF4>
- Ozak, Muzaffer. “Severim Ben Seni Candan İçeru”. *Youtube*. 02 Mayıs 2021.
https://www.youtube.com/watch?v=U4W-0h_0B-8
- Ozak. Muzaffer. “Nice Bir Uyursun Uyanmaz Mısın”. *Youtube*. 30 Kasım 2013.
<https://www.youtube.com/watch?v=ng5xwx6pHO4>

- Önül, Abdurrahman. “Ay Doğdu Üzerimize”. *Youtube*. 30 Ağustos 2015.
<https://www.youtube.com/watch?v=D30f4kZVLYk>
- Önül, Abdurrahman. “Halimiz Nola Mahşerde”. *Youtube*. 03 Mart 2022.
<https://www.youtube.com/watch?v=2Rtfn5sRXdQ>
- Önül, Abdurrahman. “Serveri Ser”. *Youtube*. 29 Ağustos 2021.
<https://www.youtube.com/watch?v=wMBXHuwUOfc>
- Önül, Abdurrahman. “Şol Cennetin Irmakları”. *Youtube*. 20 Mayıs 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=VNv90URpIqk>
- Özer, Özel. “Hicaz Tevşih/Tende Canım,”. *Youtube*. 01 Nisan 2025.
<https://www.youtube.com/watch?v=2i2W4DdtXl8>
- Özer, Sami. “Can Yine Bülbül Oldu”. *Youtube*. 13 Haziran 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=jhl1bo3vKRw>
- Özer, Sami. “Ey Rahmeti Bol Padişah”. *Youtube*. 13 Haziran 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=WPQDTEzS4ug>
- Özer, Sami. “Gelin Ey Aşıklar”. *Youtube*. 13 Haz 2016.
https://www.youtube.com/watch?v=cw_wDe_ygsQ
- Özer, Sami. “Nuri Cemali”. *Youtube*. 13 Haziran 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=RLxRgBUz1zY>
- Özhan, Ahmet. “Kabe’nin Yolları”. *Youtube*. 10 Aralık 2015.
<https://www.youtube.com/watch?v=dCgdljJRMrg>
- Özkeçeci, İlhan. “Ben Bu Aşka Düş Oldum”. *Youtube*. 18 Eylül 2024.
<https://www.youtube.com/watch?v=XmF6IQPj1tk>
- İlahi Nidalar. “Sordum Sarı Çiçek”. *Youtube*. 14 Mart 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=ek7PqOeIrCY>
- Rumeli Ekrem. “Sevdim Seni Mabuduma”. *Youtube*. 06 Haziran 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=XPkiVYif8EA>
- Huzur Veren Sesler Kanalı. “Salat-ı Ümmiye”. *Youtube*. 30 Haziran 2019.
<https://www.youtube.com/watch?v=gUSccCb6Q7A>

- Semerkind TV İlahi. “Sevdim Seni Mabuduma”. *Youtube*. 25 Ekim 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=V26oh-bAAQg>
- Hulusi Efendi Vakfı. “Ya Hannan Ya Mennan”. *Youtube*. 11 Mart 2024.
<https://www.youtube.com/watch?v=eqmfgl77t1A&list>
- Stüdyo Marşandiz. “Mirâciyye-Nişâbur Münâcaat Yâ Rab ol Sultân-ı cânın hörmeti”.
Youtube. 14 Ocak 2024. <https://www.youtube.com/watch?v=Nqd6KGB-voQ>
- Şahin, Ahmed. “Kudûmün Rahmeti Zevk-ü Safâdır”. *Youtube*. 02 Ağustos 2015.
<https://www.youtube.com/watch?v=w644tqT14Qk>
- Şahin, Ahmed. “Temcid (Yâ Hazret-i Mevlâ Mevlâ’l Mevâlî)”. *Youtube*. 08 Haziran 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=fAMi8ZprThU>
- Tasavvuf, İrfan ve Meydan Meşkleri Bölümü. “Buyruğun Tut Rahmanın”. *Youtube*. 16 Mayıs 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=2iz7DtSUEWg>
- Tasavvuf, İrfan ve Meydan Meşkleri Bölümü. “Erler Demine Destur Alalım (Rast İlahi)”.
Youtube. 20 Mayıs 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=uuZ7XxlHnPQ>
- Tasavvuf, İrfan ve Meydan Meşkleri Bölümü. “İn Nilte Ya Riha’s-Saba”. *Youtube*. 29 Mayıs 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=afJT2eALIV4>
- Tasavvuf, İrfan ve Meydan Meşkleri Bölümü. “Sadr-ı Cem-i Mürselin”. *Youtube*. 20 Mayıs 2020. https://www.youtube.com/watch?v=n_UN8Qf37OY
- Dervişân. “Sadr-ı Cemil Mürselîn”. *Youtube*. 07 Eylül 2012.
<https://www.youtube.com/watch?v=HIIuPcLGLEQ>
- Tekiroğlu, Mustafa. “Seyreyleyip Yandım”. 25. *Youtube*. 25 Haziran 2015.
<https://www.youtube.com/watch?v=rt-WYRMAfNM>
- Uymaz, Bora. “Aşkın Odu Ciğeri Yaka Geldi Yaka Gider”. *Youtube*. 27 Temmuz 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=eGQ-b5KukSQ&list>
- Uymaz, Bora, “Gelin Ey Aşıklar”. *Youtube*. 27 Şubat 2025.
<https://www.youtube.com/watch?v=Po2KuE-EZBs&list>
- Uzel, Nezih. “Haktır Allahım”. *Youtube*. 28 Temmuz 2017.
<https://www.youtube.com/watch?v=EA7D9VL6RMc>

- Uzunoğlu, Ahmet. “Allah Diyelim Daim İlâhi ve Kaside”. *Youtube*. 08 Aralık 2022.
<https://www.youtube.com/watch?v=SRxVFAMu-Og>
- Üstad Kemânkeş. “Ah Nice Bir Uyursun”. *Youtube*. 18 Haziran 2017.
<https://www.youtube.com/watch?v=0cDePXolinE>
- Üstad Kemânkeş. “Hakk’tan İnen Şerbeti”. *Youtube*. 5 Temmuz 2019.
<https://www.youtube.com/watch?v=U5gsFLOZXZE>
- Yaşar Irmak İlâhi Tasavvuf Müziği ve Fasıl Grubu. “Tevşih Nedir?”. *Youtube*. 08 Mart 2023. https://www.youtube.com/watch?v=xNi_q-1GSMQ
- Yetkin, Mehmet. “Bülbüller Nazda”. *Youtube*. 25 Ekim 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=aV11DKsYNIl>
- Yetkin, Mehmet. “Ya Rabbena”. *Youtube*. 19 Ocak 2015.
<https://www.youtube.com/watch?v=liS4maLPzfA&list>
- Yüksel, Yasin Musab. “Ya Hannân”. *Youtube*. 12 Mayıs 2021.
<https://www.youtube.com/watch?v=XVZwZM0AF9A>
- Yunus Gibi Sevmek. “Durmaz Yanar Vücudum Allah”. *Youtube*. 08 Mayıs 2017.
<https://www.youtube.com/watch?v=RtC3G1kVBF4>
- Zavaqa. “Mualla Gavsî Subhânî”. *Youtube*. 31 Aralık 2011.
https://www.youtube.com/watch?v=dXXWkoubQ_I&list